

**OYUN TEMELLİ DİL DESTEK PROGRAMININ 12-24
AYLIK BEBEKLERİN GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

Suna VURAL

ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM**

Doktora Tezi – 2023

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**OYUN TEMELLİ DİL DESTEK PROGRAMININ 12-24 AYLIK BEBEKLERİN
GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Suna VURAL

**Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı
Doktora Programı**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM**

**MALATYA
2023**

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

ETİK BEYANI

İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak “Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM” danışmanlığında hazırlayıp sunduğum “Oyun Temelli Dil Destek Programının 12-24 Aylık Bebeklerin Gelişimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi” başlıklı Doktora tezim içinde elde ettiğim verileri, bilgileri, belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tezimde yararlandığım eserlere bilimsel kurallara uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin özgün olduğunu, tezimin çalışma ve yazımında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

24/04/2023

Suna VURAL

İmza

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vii
ABSTRACT.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ.....	xii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Dil Gelişimi.....	5
2.1.1. Dil Gelişim Kuramları	7
2.1.2. Dil Gelişimine Etkileyen Faktörler.....	9
2.1.3. Bebeklerde Dil Gelişiminin Desteklenmesi.....	9
2.2. Oyun ve Tanımı	11
2.2.1. Oyun Kuramları	12
2.2.2. Bebeklik Döneminde Oyun ve Önemi.....	16
2.2.3. Oyunun Dil Gelişimi Üzerine Etkisi.....	18
2.3. Bağlanma	19
2.3.1. Bağlanmanın Tanımı ve Önemi	19
2.3.2. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler	20
3. MATERYAL VE METOT	22
3.1. Araştırmanın Türü.....	22
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman	24
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	24
3.3.1. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri	25
3.3.2. Araştırmadan Dışlanma ve Çıkarılma Kriterleri.....	26
3.4. Veri Toplama Araçları	26
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	26
3.4.2. Ankara Gelişim Envanteri Testi (AGTE)	26
3.4.3. Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE I-II).....	27
3.4.4. Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği.....	28
3.5. Verilerin Toplanması	28
3.6. Oyun Temelli Dil Destek Programının Hazırlanması.....	29

3.6.1. Oyun Temelli Dil Destek Programı	32
3.7. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi.....	33
3.8. Araştırmanın Etik Boyutu	36
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Genellenebilirliği	36
4. BULGULAR.....	37
5.TARTIŞMA	80
5.1. Ankara Gelişim Tarama Envanteri Bulgularının Tartışılması	81
5.2. Türkçe Dil Gelişim Envanteri I-II Bulgularının Tartışılması	84
5.3. Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Bulgularının Tartışılması	88
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	91
KAYNAKLAR	94
EKLER.....	107
EK-1.Özgeçmiş.....	107
EK-2.Etik Kurul Onayı	108
EK-3. Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü İzin Yazısı.....	109
EK-4. Aydınlatılmış Onay Formu	110
EK-5. Kişisel Bilgi Formu	112
EK-6. Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE) Kullanım İzni.....	113
EK-7. Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Kullanım İzni.....	114
EK-8. Ankara Gelişim Envanteri Testi (AGTE) Uygulayıcı Sertifikası	115
EK-9. Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE I-II).....	116
EK-10. Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği	117
EK-11. Ankara Gelişim Envanteri Testi (AGTE)	118
EK-12. Ebeveyn Görüşme Formu	119
EK-13. Oyun Temelli Dil Destek Programı Eğitim Yeri Fotoğrafları	120
EK 14. Eğitim Materyallerinin Fotoğrafları	127
EK 15. Annelerin Bebekleriyle Yaptıkları Uygulamalara Yönelik Fotoğraflar	131
EK 16. Uygulama Güvenirlik Formu	137
EK 17. Oyun Temeli Dil Destek Programı Örneği.....	138

TEŞEKKÜR

Doktora tez sürecimin her aşamasında tüm desteğini, ilgisini ve yardımlarını benden esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM hocama teşekkürü bir borç bilirim. Değerli önerileriyle bu süreçte yol haritası oluşturmama katkı sağlayan izleme hocalarım Sayın Doç. Dr. Osman Tayyar ÇELİK ve Sayın Doç. Dr. Erman YILDIZ'a destekleri ve emekleri için çok teşekkür ederim. Savunma sınavıma gelen değerli hocalarım Dr.Öğr.Üyesi Rukiye ARSLAN ve Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Akif KAY'a katkıları için teşekkür ederim.

Tez sürecinde değerli görüşlerini benden esirgemeyen, uzman görüşü sunan tüm hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Çalışmamın veri toplama aşaması için gerekli koşulları sağlamamda desteklerini esirgemeyen Bingöl Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yükseokulu Müdürlüğüne, Bingöl İl Sağlık Müdürlüğüne ve Çeltiksuyu Aile Hekimi Dr. Osman KILIÇÇALAN'a teşekkür ederim. Uygulama sürecinde kıymetli vakitlerini verip çalışmama katılım sağlayan sevgili annelere ve bebeklerine teşekkür ederim.

Öğrenim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen, yaşamım boyunca sabır, hoşgörü ve sevgilerini hep hissettiğim annem, babam ve sevgili kardeşlerime teşekkür ederim.

Bu süreçte ilgi, hoşgörü ve desteğiyle bana güç veren kıymetli eşime, doktora yeterlilik sınavında ve doktora tez sürecimde benimle olan canım oğlum Yaman'a, doğacak kızım Zeynep Ela'ya ve eşimin ailesine teşekkür ederim.

Tez yazma sürecimde Yaman'ıma bakan biricik anneannesi ve babaannesine teşekkür ederim. Her zaman beni destekleyen, yanımda olan ve hayatımda iyi ki var dediğim canım kız kardeşim Gülten'e teşekkür ederim.

Doktora sürecim boyunca her an yanımda hissettiğim, beni motive eden ve benden bilgisini ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili arkadaşım Öğr. Gör. Nurcan ALAGÖZ, Öğr. Gör. Ebru BOĞA, Öğr. Gör. Cihangir KAÇMAZ ve Öğr. Gör. Besime BİLMEZ'e teşekkür ederim.

Son olarak daha sayamadığım ama her zaman yanımda olduklarını bildiğim tüm dostlarım ve meslektaşlarıma teşekkür ederim.

ÖZET

Oyun Temelli Dil Destek Programının 12-24 Aylık Bebeklerin Gelişimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Amaç: Bu araştırmanın amacı Oyun Temelli Dil Destek Programının 12-24 aylık bebeklerin gelişimine etkisinin incelenmesidir.

Materyal ve Metot: Araştırma öntest, sontest ve kalıcılık testi kontrol gruplu deneysel desen olarak Mart 2022-Haziran 2022 tarihleri arasında Bingöl il merkezinde yaşayan 12-24 aylık bebeğe sahip annelerle yürütüldü. Araştırma 12-24 ay arası bebeğe sahip 46 anne (21 uygulama, 25 kontrol) ile tamamlandı. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE), Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE I-II) ve Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği kullanılarak toplandı. Uygulama grubunda yer alan annelere 12 oturumluk Oyun Temelli Dil Destek Programı uygulandı, kontrol grubundaki annelere herhangi bir uygulama yapılmadı. Verilerin analizinde uygulama ve kontrol gruplarının ön test ölçümlerinin karşılaştırılmasında Mann Whitney U test kullanılırken, uygulama grubunun kendi içinde ön test-son test-kalıcılık testi ölçümleri arasındaki farklılıkların incelenmesinde Freidman Test kullanılmıştır. Testler arasında farklılık olması durumunda, farklılıkların hangi testler arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Wilcoxon test kullanılmıştır. Kontrol grubunda ise ön test ve son test arasındaki değişimlerin karşılaştırılmasında Wilcoxon Test kullanılmıştır. Araştırmaya katılanlar ve ailelerinin demografik bilgilerinin dağılımlarının belirlenmesinde frekans analizi kullanılırken, bu dağılımların gruplar arasındaki farklılığını incelemek amacıyla Ki-Kare analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Oyun temelli dil destek eğitimin sonrasında uygulama grubundaki bebeklerin AGTE, TİGE I-II toplam puanlarında anlamlı farklılık olduğu $p<0.05$; Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeğinde anlamlı farklılığın olmadığı $p>0.05$; kontrol grubunda ise AGTE, TİGE I-II ve Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeğinde anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç: Bu araştırma Oyun Temelli Dil Destek Programının 12-24 aylık bebeklerin gelişimine olumlu yönde etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Anne Eğitimi, Bebeklik Dönemi, Dil Gelişimi, Oyun, Oyun Temelli Destek

ABSTRACT

Investigation of the Effect of Game-Based Language Learning Program on the Development of 12-24 Month-old Babies

Aim: The aim of this study is to examine the effect of the game-based language learning program on the development of 12-24 month-old babies.

Material and method: The study was conducted with mothers with 12-24 month old babies living in the city center of Bingöl between March 2022 and June 2022 as an experimental design with pretest, posttest and retention test control group. The study was completed with 46 mothers (21 application group, 25 control group) with babies aged between 12-24 months. Data were collected using Personal Information Form, Ankara Developmental Screening Inventory (AGTE), Turkish Communicative Development Inventory (TIGE I-II), and Maternal Postnatal Attachment Scale. The 12-session Game-Based Language Learning Program was applied to the mothers in the application group, but no application was made to the mothers in the control group. In the analysis of the data, Mann Whitney U test was used to compare the pre-test measurements of the application and control groups. Freidman Test was used to examine the differences between the pretest-posttest-permanence test measurements within the application group. In case of differences between tests, Wilcoxon test was used to determine between which tests the differences were. In the control group, Wilcoxon Test was used to compare the changes between the pre-test and post-test. While frequency analysis was used to determine the distribution of demographic information of the participants and their families, Chi-Square analysis was used to examine the differences in these distributions between the groups.

Results: While a significant difference in the AGTE, TIGE I-II total scores of the babies were determined ($p<0.05$) in the application group; no significant difference was found in the Maternal Postnatal Attachment Scale ($p>0.05$). In the control group, it was concluded that there was no significant difference in AGTE, TIGE I-II and Maternal Postnatal Attachment Scale.

Conclusion: It has been revealed that the game-based language learning program has a positive effect on the development of 12-24 month-old babies.

Keywords: Mother Education, Infancy Period, Language development, Game, Game Based Support

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AGTE	: Ankara Gelişim Tarama Envanteri
DB	: Dil-Bilişsel
DSBÖ	: Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği
İM	: İnce Motor
KM	: Kaba Motor
OSU	: Ortalama Sözcük Uzunluğu
OTD-DP	: Oyun Temelli Dil Destek Programı
SB-ÖB	: Sosyal Beceri-Öz Bakım
TİGE I-II	: Türkçe İletişim Gelişim Envanteri I-II

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Sayfa No
Şekil 3.1. Araştırma Konsort 2022 Akış Diyagramı	23
Şekil 3.2. Oyun Temelli Dil Destek Programında yer alan oturumlar ve konu başlıkları.....	32
Şekil 4.1. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanları	40
Şekil 4.2. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanları	41
Şekil 4.3. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanları	43
Şekil 4.4. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanları.....	44
Şekil 4.5. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test, Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanları	46
Şekil 4.6. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test TİGE 1 Puanları	48
Şekil 4.7. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test TİGE 1 Puanları	50
Şekil 4.8. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında TİGE 1 Puanları.....	53
Şekil 4.9. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 1 Puanları	56
Şekil 4.10. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test, Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 1 Puanları.....	59
Şekil 4.11. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test TİGE 2 Puanları	61
Şekil 4.12. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test TİGE 2 Puanları	63
Şekil 4.13. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında TİGE 2 Puanları.....	65
Şekil 4.14. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 2 Puanları	67
Şekil 4.15. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 2 Puanları.....	70
Şekil 4.16. Uygulama Grubundaki ve Kontrol Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanları.....	72

Şekil 4.17. Uygulama Grubundaki ve Kontrol Grubundaki Çocukların	
Ebeveynlerinin Son Test Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanları.....	74
Şekil 4.18. Kontrol Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test ve Son Test	
Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanları.....	75
Şekil 4.19. Uygulama Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test, Son Test ve	
Kalıcılık Testi Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanları.....	77
Şekil 4.20. Kontrol Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test ve Son Test,	
Uygulama Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test, Son Test ve	
Kalıcılık Testi Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanları.....	78

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 3.1. Öntest-Sontest Kontrol Gruplu Desen	24
Tablo 3.2. Araştırma Kapsamında Kullanılan Ankara Gelişim Tarama Envanteri ve Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeğinin Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	33
Tablo 3.3. Araştırma Kapsamında Kullanılan TİGE 1 ve TİGE 2 Ölçeğinin Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	34
Tablo 4.1. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Yaşlarının (Ay) Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları.....	37
Tablo 4.2. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	37
Tablo 4.3. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ailelerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar.....	38
Tablo 4.4. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları.....	40
Tablo 4.5. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları.....	42
Tablo 4.6. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon Test Sonuçları	43
Tablo 4.7. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Freidman Varyans Analizi Sonuçları	45
Tablo 4.8. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanlarındaki Gelişim Farklılıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları	47
Tablo 4.9. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test TİGE 1 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları.....	48

Tablo 4.10. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test TİGE 1 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları	51
Tablo 4.11. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında TİGE 1 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon Test Sonuçları	54
Tablo 4.12. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 1 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Freidman Varyans Analizi Sonuçları	57
Tablo 4.13. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test TİGE 1 Puanlarındaki Gelişim Farklılıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları	60
Tablo 4.14. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test TİGE 2 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları	62
Tablo 4.15. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test TİGE 2 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları	64
Tablo 4.16. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında TİGE 2 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon Test Sonuçları.....	66
Tablo 4.17. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 2 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Freidman Varyans Analizi Sonuçları	68
Tablo 4.18. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test TİGE 2 Puanlarındaki Gelişim Farklılıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları	71
Tablo 4.19. Uygulama Grubundaki ve Kontrol Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları	73
Tablo 4.20. Uygulama Grubundaki ve Kontrol Grubundaki Çocukların Ebeveynlerinin Son Test Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları	74

Tablo 4.21. Kontrol Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test ve Son Test Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon Test Sonuçları	76
Tablo 4.22. Uygulama Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Freidman Varyans Analizi Sonuçları	77
Tablo 4.23. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarındaki Gelişim Farklılıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları	79

1. GİRİŞ

Bebeklik dönemi olarak adlandırılan 0-3 yaş, gelişimin temellerinin atıldığı ve aynı zamanda bireylerin öğrenmeye çok fazla açık olduğu dönemdir. Bu dönem beyin gelişimi açısından büyük bir öneme sahip olmakla birlikte bebeğin gelişimi 0-3 yaşta çok hızlıdır. Bebeğin duyduğu, gördüğü ve dokunduğu her şey beyin gelişimini etkilemekte ve sinapslar yaşamın ilk üç yılında hızlı bir şekilde oluşmaktadır. Bebeğin bu dönemde maruz kaldığı duyuşsal uyarılar beyindeki sinirsel bağlantıların şekillenmesine ve sinaptik bağların kurulmasını etkilemektedir. İlk yıllar da duyuların (koku, tat, dokunma, görme, işitme vb.) pekiştirilmesi, beyin bağlantılarının kalıcı olmasını sağlamaktadır. Pekiştirilmeyen ve uyarılmayan hücreler budanmakta ve zamanla yok olmaktadır. Özellikle 0-3 yaş döneminde bebeğin edindiği olumlu ve olumsuz tecrübeler beyinde meydana gelen bağlantıların nasıl olacağı konusunda büyük bir etkiye sahiptir ve bu deneyimler bağlantıların sağlanmasında büyük bir rol oynamaktadır. Bebeğin erken dönemde yaşadığı deneyimler beyin gelişiminde ve diğer gelişim alanlarında önemli bir yere sahiptir. Gelişim bir bütündür bundan dolayıdır ki bütün gelişim alanları birbirini etkilemekte ve birbirinden etkilenmektedir. Çocuğun sosyal, duyuşsal, fiziksel ve bilişsel olarak olumlu bir gelişim sağlamasının en önemli anahtarı beyin gelişimidir (1-3). Kişinin yaşamında bu kadar önemli yere sahip olan beyin, dil sisteminin de yöneticisidir. Beyin kabuğunda yer alan iki alan konuşmayı kontrol etmektedir. Bunlar Broca ve Wernicke alanıdır. Konuşmadaki sesleri Broca alanı kontrol ederken, Wernicke alanı ise seslerin tanınması ve dilde konuşulan seslerin farkına varılarak ayırt edilmesini sağlamaktadır. Bunlar dil gelişimini biyolojik donanım ile açıklayan kısımlardır ancak dil gelişimini sadece biyolojik donanım ile açıklamak imkansızdır. Dil gelişimi, zamanla kazanılan kurallar bütünü olmakla birlikte belli evrelerden geçmektedir. Bireyler model alma, bilişsel süreçler ve taklit yoluyla çevreyle iletişime geçerek dil kazanımını elde etmektedir (3).

Türk Dil Kurumuna göre dil, “İnsanların duyduklarını ve düşündüklerini ifade etmek için işaretler, semboller ve kelimelerle yaptıkları anlaşmadır (4). Aynı zamanda dil; çevreye uyum sağlamak, düşünebilmek ve anlatım yapmak içinde kullanılmaktadır. Bu özellikleri ile dil sadece insanlara özgü bir iletişim aracıdır. Dil gelişimi ise, dilin kendi içerisinde oluşturduğu kurallara uygun olarak şekillerin, kelimelerin, sayıların ve sembollerin saklanmasıdır. Dil gelişimi, anne karnında başlayarak doğumla devam

etmekte ve yaşam boyu sürmektedir (5-7). Dil gelişimini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi çocuğun yakın çevresidir. Çocuklar dil sayesinde çevresindeki kişilerle etkileşimde bulunurlar. Dil gelişimi, bireyin olgunlaşmasına ve öğrenmesine bağlıdır. Bebeklik döneminde belli aşamalardan geçen dil, bebekte birinci yaşın sonunda kendini göstermeye başlar. Dil, bebeğin çevreyle etkileşimini etkileyen önemli bir unsurdur. Bebeğin yakın çevresinde bulunan ailesi dil gelişiminde büyük bir öneme sahiptir. Yaşamın ilk yılları gelişimsel açıdan kritik öneme sahip olduğundan ailenin bebeğe sunduğu çevresel uyaranlar çocuğun dil gelişimini etkilemektedir (8).

Bebeklik döneminde dil gelişimi için en önemli araçlardan biri de oyundur. Oyun çocuğun dilidir ve çocuk oyun sayesinde yetişkinlerle iletişime geçer. Oyun genel olarak çocuğun doğumundan sonra başlayan ve yaşam boyu süren, bazen amaçlı bazen de amaçsız şekilde gerçekleştirilen eğlenceli etkinlikler olarak ifade edilir. Çocuğun yaşamın da büyük bir öneme sahip olan oyun, çocuk üzerinde geliştirici, iyileştirici ve öğretici etkiye sahip olan bir araçtır. Oyun; fiziksel, bilişsel, psikomotor, dil gelişimine katkı sağladığı gibi çocuğun aynı zamanda öz düzenleme becerileri, problem çözme becerileri, düşünme becerileri, araştırma ve yaratıcı düşünme becerileri gibi alanlarda da gelişimine katkı sağlamaktadır (9-11). Çocuk oyun içinde kendi gelişimine uygun özellikler gösterir ve oyun içinde kendi düşünce, istek, duygularını ifade ederek karşısındakini dinleme, söylediklerini anlama davranışları geliştirir. Bu davranış türleri çocuğun dilinin gelişmesine ve kelime dağarcığının zenginleşmesini olanak tanır (12).

Ebeveynlerin çocuklarıyla oynadıkları oyunlar çocukların dil becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bundan dolayı ebeveyn bebek dünyaya geldiği andan itibaren bebeğin gelişiminde çok önemli bir yere sahiptir. Ebeveyn bebekle konuşurken oyun oynarken bebeğin gelişim düzeyine göre davranışını ayarlamaktadır. Oyun aynı zamanda anne-bebek arasındaki ilişkiyi güçlü kılan en önemli araçlardan biridir. Annenin bebeğiyle oyunlar oynaması anne-bebek arasındaki bağlanma sürecini de olumlu yönde etkilemektedir (13).

Ebeveynlerin bebekler ile onların gelişim düzeyine uygun konuşması “Bebek dili” olarak adlandırılmaktadır. Bebekler, bebek dili konuşmalarına bedenlerini kullanarak cevap vermektedirler. Bebeğin elindeki çingirakla oynarken çıkardığı sevinç ve kızgınlığını belirten sesler bebeğin ilk konuşmalarıdır. İlk zamanlar anlamsız olan bu konuşmalar zamanla anlamlı olmaya başlar. Bebeklerin dil gelişimini etkileyen en önemli faktör ebeveynlerinin onlarla sık sık oyun oynaması ve iletişime geçmesidir. Bebek-ebeveyn oyunu, bebek ve ebeveynleri arasındaki sosyal ilişkiyi güçlendirir ve

aynı zamanda ebeveyn-bebek bağlanma sürecini kolaylaştırmaktadır. Bebeğin hayatında yer alan yetişkinler oyun materyalleri ve oyun ortamı sağlayarak bebeğin psikomotor, bilişsel, sosyal-duygusal, dil ve diğer gelişim alanlarına olumlu yönde etkilemekte ve katkı sağlamaktadır (11, 14, 15).

Alan yazın incelendiğinde hem ulusal hem de uluslararası alanda oyun temelli destek programlarının çocukların gelişimlerine olan katkısını inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Oyun temelli düzenlenen sosyal beceri eğitiminin, bilişsel gelişim eğitiminin, dikkat eğitim programı ve hareket-oyun temelli beceri eğitim programının çocukların dil, bilişsel ve sosyal-duygusal olumlu yönde desteklediği ve geliştirdiği (16, 17, 12), aynı zamanda oyun temelli düzenlenen gelişim destek programının bebeklerin anneleriyle bağlanma düzeylerini desteklediği (18), oyun temel alınarak düzenlenen dikkat eğitim programının çocuklarda dikkat ve dil becerileri üzerinde etkili olduğu (19), hareket ve oyun temelli hazırlanan çocukların büyük kas becerilerini desteklemeye yönelik olan büyük kas beceri programının çocukların kas becerilerini olumlu yönde etkilediği (20) görülmektedir.

Alan yazında oyun, oyun terapisi, oyun temelli eğitim konularında yapılan çalışmalar ile oyun ve dil gelişimi arasındaki ilişkinin incelendiği görülmektedir. Ancak 12-24 aylık bebeği olan ebeveynlere yönelik yapılan oyun temelli dil destek programlarına yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu bilgiler doğrultusunda oyunun bebeklerin gelişimi üzerinde etkili olduğu ve bebeklere yönelik yapılacak oyun temelli destek çalışmalarının bebeğin genel gelişimi üzerinde pozitif katkı sağlayacağı ve önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülerek bu araştırmada; oyun temelli dil destek programının 12-24 aylık bebeklerin gelişimleri üzerinde etkisinin olup olmadığı belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki hipotezler test edilmiştir:

Hipotez 1. Oyun temelli dil destek programı 12-24 aylık bebeğin dil gelişimini olumlu yönde etkiler.

Hipotez 2. Oyun temelli dil destek programı 12-24 aylık bebeğin bilişsel gelişimini olumlu yönde etkiler.

Hipotez 3. Oyun temelli dil destek programı 12-24 aylık bebeğin sosyal gelişimini olumlu yönde etkiler.

Hipotez 4. Oyun temelli dil destek programı 12-24 aylık bebeğin motor gelişimini olumlu yönde etkiler.

Hipotez 5. Oyun temelli dil destek programı 12-24 aylık bebeklerin anneleriyle bağlanma düzeylerini olumlu yönde etkiler.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Dil Gelişimi

Dil, insanlar arasındaki sosyal yapı, duygu ve düşüncelerin odak noktası olmakla birlikte dil ile ilgili farklı tanımlar yapılmaktadır. Dil, kelime ve sembollerden oluşan bir sistemdir. Dil aynı zamanda, kelime ve semboller yoluyla duygu ve düşüncelerin aktarıldığı insana özgü en güçlü iletişim aracıdır (4, 21, 22). Dil toplumlarda kullanılan kodlar sistemidir. Bu kod sistemi toplumların istek, bilgi, inanç ve değerlerini ifade etmektedir (23). Dil hayatımızda yer alan diğer bireylerle iletişim kurmamızı, fikir ve düşüncelerimizi, deneyimlerimizi paylaşmamızı sağlayan, isteklerimizi ifade etmemize yardımcı olan önemli bir unsurdur (24). Sesli işaretler sistemi olarak da bilinen dil, insanların amaçlarını anlatmak için kullandıkları bir sistemdir. İnsana özgü özellikler taşıyan dil, her bireyde farklı olarak kullanılmaktadır. Dil edinimi, doğum öncesinde anne karnından başlayarak kişinin tüm yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir (25, 26).

Dil gelişimi, doğum öncesi dönemde başlamaktadır. Dil gelişimi, bireylerin sembolleri, sayıları ve kelimeleri dilin kurallarına uygun olarak saklaması, kullanması ve kazanmasıdır. Dil, bir kurallar sistemidir ve kendine has kurallar sistemi çerçevesinde gelişmektedir (27). Çocuklar dil sayesinde çevrelerinde olan bitene anlam verirler ve yine dil sayesinde diğer kişilerle iletişim yoluyla ilişki kurarlar. Bundan dolayı dil, çocukların gelişiminde çok önemli bir yere sahiptir (28). Dil gelişiminin temelinde duygu, düşüncelerini ve isteklerini iletme, çevresinde bulunan kişilerin dikkatini çekme, onlarla iletişim kurma yatmaktadır. Gelişimi temel alan kaynaklara bakıldığında iki tip dilden bahsedilmektedir. Bunlardan biri alıcı dil, diğeri ise ifade edici dildir. Alıcı dil, kişinin söyleneni anlaması; ifade edici dil ise dili konuşarak iletişim kurma yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bebeklerde alıcı dil, ifade edici dilden önce gelişmektedir (29, 30). Bebekler dünyaya ilk geldiklerinde ağlama ve anlamsız sesler çıkararak çevresinde bulunan kişilerle iletişim kurmaktadır. Dili öğrendikçe sözcük ve işaretleri birleştirerek daha etki iletişim kurarlar. Bebekler ilk altı ay aynı dili konuşurlar ve konuştukları dil evrenseldir, altı aydan sonra ise çevresinde konuşulan dili öğrenmeye başlarlar (29).

Bebekler dünyaya anadillerini anlayıp konuşarak gelmezler, bebekler anadillerini belirli aşamalardan geçerek öğrenmektedirler. Dil gelişimi bebekten bebeğe farklılık gösterse bile dil gelişim süreci evrensel olarak açıklanmaktadır. Dil gelişim ile ilgili dönemler ikiye ayrılmaktadır. Konuşma öncesi dönem ve konuşma dönemi olarak adlandırılan bu dönemler de kendi içinde beş döneme ayrılarak incelenmektedir (29).

Konuşma öncesi dönem; agulama, yeni doğan, mırıldanma, gıgıldama, mırıldanmanın tekrarı olmak üzere beş döneme ayrılmaktadır. 0-3 hafta arasını kapsayan yeni doğan döneminde refleksif ses çıkarma görülmektedir. Bu dönemde bebek farklılaşmamış sesler çıkarır. Bu sesler anlamsız, rastgele ve amaçsız seslerdir. 3-6 hafta arasında agulama dönemi görülmektedir. Agulama döneminde bebek çevresinde görülen kendine bakan kişilerin seslerine tepki verir ve bulunduğu ortamda bir bebek ağladığında ağlayarak cevap vermektedir. 6 hafta-3 ay arasında gıgıldama dönemi görülmektedir. Bu dönemde bebekler sesleri ses olarak çıkardığının farkındadır. Ses oyunları ve ses üretimi yapmaya başlamıştır. Bebek bu dönemde başkalarının sesine tepki vermekle birlikte annesinin sesine gülümsemektedir. 3-6 ay arasında bebeklerde mırıldanma dönemi görülmektedir. Bebeğin bu dönemde ses mekanizmasındaki kontrolü artar ve dili yuvarlama becerisi görülmektedir. İlk altı ay tüm çocuklarda dil edinimi evrenseldir ve bebekler bu aylarda benzer sesler çıkarmaktadırlar. Tüm dünyada bebekler altı ay civarında mırıldanmaya başlarlar. Bebek bu dönemde tek heceler üretmektedirler. Bu tek heceler sesli ve sessiz harfleri içermektedir. 6-9 ay bebeklerde mırıldanmanın tekrarı dönemini kapsamaktadır. Bu dönemde bebek işitme ve ses üretimini birleştirir. Ses oyunlarında ritim kullanılmaya başlanılır. Bebek seçilmiş sesleri taklit ederek tekrarlar yapmaktadır. Bebekler bu dönemde anadillerini ayırt etme yeteneklerini geliştirmeye başlamaktadırlar (29, 31-33).

Konuşma dönemi; ses sözcük, tek sözcük, gramer kurallarına uygun konuşma, iki sözcüklü ifadeler ve üç veya daha fazla sözcüklü cümleler dönemi olarak ayrılmaktadır. 9-12 ay arası dönemi kapsayan ses sözcük döneminde bebeğin mırıldanmaları daha melodik hale gelmektedir. Bu dönemde çıkarılan sesler anlamsızdır. Bu anlamsız konuşmalara jargon denilmektedir (5, 34). Tek sözcük dönemi bebeklerde 12-18 ay arası dönemi kapsamaktadır. Bebeğin ilk sözcüklerini kullanmaya başladığı dönem olmakla birlikte anadil ediniminin en önemli basamaklarından biridir (35). İki sözcüklü ifadeler 18-24 ay arası dönemi kapsamakla birlikte bu dönemde telgraf konuşma görülmektedir. Çocuklar, isim ve fiilden oluşan cümleler kurarlar ve bu cümlelere telgraf konuşma denilmektedir. Bu dönemde sadece gerekli olan sözcükler

kullanılarak cümle kurulmaktadır. Bu dönemde kurulan cümlelerde sıfat, edat, zarf ve genel çekim ekleri bulunmamaktadır (33, 36). 2-3 yaş arası üç ve daha fazla sözcüklü dönem olarak geçmektedir. Çocuğun 3-4 kelimeyi bir araya getirerek düşüncelerini ifade etmeye çalıştığı dönemdir (5). Konuşma döneminin son dönemi 3-6 yaş arasını kapsayan gramer kurallarına uygun konuşma dönemidir. Çocuk konuşma döneminin son döneminde gramer kurallarına uygun olarak konuşarak kendini ifade etmeye çalışmaktadır. Çocuk olayları anlatırken oluş sırasını göz önüne alarak anlatır ve çocukta ben merkezci konuşma hakimdir (5, 36).

2.1.1. Dil Gelişim Kuramları

Çocukların dil gelişimini ve dili nasıl öğrendiklerini açıklayan kuram ve kuramcılara alan yazında rastlanmaktadır. Bu kuramcılar çocukların dili nasıl edindiğini anlatmak için dil öğrenme sürecinin farklı yerlerine odaklanmışlardır (30).

Davranışçı yaklaşım, çocukların dili nasıl edindiğini ele alan dil gelişim kuramlarından biridir. Burrhus Frederic Skinner davranışçı yaklaşımı dil gelişimine uyarlamıştır. Bu yaklaşıma göre, dil de diğer davranışlar gibi edimsel koşullanma yoluyla kazanılmaktadır. Davranışçı yaklaşımda ödül ve ceza sonucunda davranış artar ya da azalır. Skinner'ın teorisinde pekiştirilmeye bağlı olarak çocuğa sunulan ödül çocuğun sesleri daha fazla çıkarmasına ve tekrar etmesini sağlamaktadır. Davranışçı yaklaşımda pekiştirmenin yanında dilin öğrenilmesinde bebeklerin duydukları sesleri taklit etmeleri de çok önemlidir. Bebeklerde dili taklit ve tekrarlar yoluyla öğrenmektedirler (3, 37).

Noam Chomsky, davranışçı yaklaşımı eleştirerek dil gelişimini biyolojik ve psikolojik temellere dayandırmaktadır. İnsanların doğuştan dili öğrenmek için biyolojik dil programına sahip olduklarını öne sürmektedir. Çocuğun doğuştan sahip olduğu bu program, çocuğun çevresinde konuşulan dili içselleştirmesini, öğrenmesini, kurallarına uygun olarak kullanmasını sağlamaktadır (38). Chomsky dil bilgisine odaklanmıştır ve bilişsel olarak gelişmiş bir çocuğa bile dil bilgisi kurallarının öğretilmeyecek kadar karmaşık olduğunu ifade etmektedir. Chomsky aynı zamanda dili öğrenmek ile yürümeyi öğrenmenin benzer olduğunu ifade etmiştir. Her ikisinin de temel de olgunlaşma sürecinde belirlenen seyre göre değişim gösterdiğini savunmaktadır (39). Eric Heinz Lennenberg, Chomsky destekleyerek “Dilde Dönüm Noktaları” kavramından bahsetmektedir. Biyolojik yapının konuşmada önemli olduğunu vurgulamaktadır. Dünyadaki tüm çocukların ilk yıllarda aynı sesleri çıkardıklarını, ilk

yıllarda tüm çocukların aynı gramer yapılarını kullandığını ve konuşmayı öğrendiklerini ileri sürmektedir. Lenneberg konuşmayı öğrenmede iki sistemden bahsetmektedir. Bu sistemler beyin merkezleri ve işitme sistemidir. Beyin merkezleri, dilin öğrenilmesini sağlarken, işitme sistemi ise konuşma seslerini çıkarabilmeye yardımcı olmaktadır. Lennenberg, iki yaş civarında beynin olgunlaşmasıyla birlikte dil edinim sürecinin başladığını ve ergenlik döneminde de son bulduğunu ve çocukların dili kolay öğrenmesinde bu yaş civarının kritik öneme sahip olduğunu ifade etmektedir (39-43).

Jean Piaget, bilişsel öğrenme kuramının öncülerindendir. Dil gelişimini, bilişsel açıklamalarla ele almaktadır. Piaget, dilin bilişsel olgunlaşma sonucu ortaya çıkan becerilerden biri olduğunu ifade etmektedir. Piaget, Chomsky'nin görüşlerine karşı çıkmıştır ve dil gelişiminin bilişsel gelişime bağlantılı olduğunu ve çocukların kelimelerden önce kavramları öğrendiklerini ifade etmektedir. Piaget, çocukta bilişsel gelişimin kalitesi arttıkça dil gelişiminin de kalitesinin arttığını savunmaktadır. Aynı zamanda Piaget, dil ve düşüncenin bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Piaget, dil gelişiminde önemli etkenlerden birinin de düşüncenin gelişimi olduğunu ifade etmektedir (39).

Lev Vygotsky, dil ve düşünce arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmacılardan biridir. Vygotsky'e göre dil ve düşünce arasındaki ilişki önemlidir. Bu görüşte dil ve düşünce ilk başta bir birinden bağımsız olarak gelişir zamanla çocuğun gelişimiyle birlikte dil ve düşünce iç içe geçmektedir. Çocuk bu süreçte kültüründe etkisiyle dili içselleştirmektedir (44). Vygotsky, dilin bilişsel süreçlere dayandığını ancak zihnin şekillenmesinin, kişinin içinde bulunduğu sosyal ve kültürel süreçler aracılığıyla olduğunu savunmaktadır. Vygotsky, Piaget'in aksine dil gelişiminde sosyal ve kültürel faktörlere önem vermektedir (45).

Albert Bandura, sosyal etkileşimci görüşü ile ortaya çıkmıştır. Bandura'nın görüşüne göre dil, taklit ve model alma yoluyla öğrenilmektedir. Davranışçı yaklaşımdan farklı olarak bu kuramda uyarıcı ve tepki arasında bilişsel süreçler hakimdir. Çocuk öncelikle ona bakım veren kişiyi gözler ve onları model alarak taklit eder. Daha sonra ise gözlediği ve model aldığı davranışları kendisine göre değerlendirir ve bilişsel süreçler sonucunda bu davranışları şekillendirir. Bandura ya göre dil ediniminde taklit ve tekrar çok önemlidir (39, 45).

2.1.2. Dil Gelişimine Etkileyen Faktörler

Çocuğun dil gelişimini olumlu ya da olumsuz etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Ancak bir bütün olarak değerlendirildiğinde çevresel ve genetik faktörler dil gelişimini etkileyen faktörlerdendir (46-49).

Kalıtım: Türk Dil Kurumu, “Kişide var olan ve çevre etkisiyle tamamen değiştirilemeyen özelliklerin, yumurta ve spermin döllenmesi sırasında, kromozomlar sayesinde bir kuşaktan sonraki kuşaklara aktarılması” şeklinde kalıtımı tanımlamaktadır (50). Bireyin kalıtsal özellikleri onun gelecekteki potansiyeli hakkında ipuçları vermektedir. Ancak kalıtsal özellikler tek başına hiçbir zaman yeterli olmamaktadır. Bundan dolayı dil gelişimi kalıtım ve çevreden eşit olarak etkilenmektedir. Doğum öncesi gelişim süreci kişinin birçok özelliğini etkilediği gibi dil gelişimini de etkilemektedir. Dil gelişimine etki eden kalıtsal faktörler; cinsiyet, zeka, kalıtsal fizyolojik bozukluklardır (51).

Çevre: Çevre ve kalıtımın ortak bir ürünü olan dil gelişimi, sosyal ve ekonomik faktörler, kardeş sayısı, iki dillilik, doğum sırası, ebeveyn tutumları, kitle iletişim araçları, aile ilişkileri gibi çevre faktörlerinden etkilenmektedir. Doğuştan getirilen kalıtsal özellikler zengin çevresel uyarıcılarla desteklenmedikçe çocuktaki potansiyel ortaya çıkarılamamaktadır. Dil gelişimi üzerinde kalıtımın etkisi olduğu kadar çevresel şartlarda önemli bir yere sahiptir (52).

2.1.3. Bebeklerde Dil Gelişiminin Desteklenmesi

Bebeklerin dil gelişimleri bulundukları çevreden ve o çevredeki etkileşim fırsatlarından etkilenmektedir. Erken dönemlerde çevresel uyaranlar ne kadar çok olursa, erken çocuklukta dil edinimi de o kadar hızlı olmaktadır (53, 54). Bebek ilk doğduğu andan itibaren çevresinde bulunan yetişkinler, bebeğin anne-babası bebekle konuşurken göz kontağı kurmalı, bebeğe gülümsemeli, jest-mimik ve baş hareketleri ile bebeği onayladıklarını ona göstermelidirler. Bebeklerin çıkardıkları sesler ve yüz hareketleri taklit edilmelidir. Bebeğe bakan kişi bebeğe şarkı, ninni söyleyerek bebeğin dil gelişimini desteklemelidir. Yetişkinler ayakla vurma ve el çırpma gibi ritmik sesler çıkararak bebeğin dikkatini çekerek bebeğe şarkı söyleyebilir, kelimeleri tekrar edebilir, abartılı ya da normal jest-mimik kullanarak bebekle iletişime geçebilir. Bebek ile konuşurken karmaşık olmayan gramer kurallarına uygun basit cümleler kurulmalıdır. Bebeğin iletişim çabasıyla çıkardığı sesler yetişkin tarafından desteklenmelidir (55, 56).

Yetişkin, bebeğin bulunduğu ortamda ilgisini çeken nesneler hakkında sohbet etmeli ve nesnelerin özellikleri hakkında konuşmalıdır. Bebeğin çıkardığı bütün sesler için olumlu ifadeler kullanılmalıdır. Annelerin bebeklerin çıkardıkları seslere taklitte yanıt vermeleri bebeğin iletişim sıklığını ve kalitesini artırmaktadır. Bundan dolayı annelerin bebeklerin çıkardıkları sesleri taklit etmesi bebeklerin dil gelişimini desteklemek açısından çok önemlidir (57, 58).

Bebeklerin dil gelişimlerini destekleyen en önemli etkinlik doğdukları andan itibaren onlarla sohbet etmektir. Bebekler çoğu zaman anne-babaların onlarla sohbetine sözel karşılık vermezler. Ancak bu onların iletişim kurmadığı anlamına gelmemektedir. Bebekler jest ve mimiklerle sosyal iletişim kurmaktadır. Bebekle sohbet ederken ondan sözel cevap beklemek yerine onunla konuşurken bebeğin kelime-nesne ilişkisini kavrayıcı sohbetler etmek önemlidir. Örneğin, bebeğe kediye gösterirken “Bunun adı ne?” demek yerine, “Aaaa bak siyah bir kedi, kedi miyav der, kedi süt içmeyi çok sever” gibi tanımlayıcı cümleler kurmak dil gelişimi açısından önemlidir. Açık uçlu sorular yerine bebeğe kelime-nesne arasındaki ilişkiyi kavrayabileceği tanımlayıcı cümleler kurulmalı ve ses tonu bebeğin ilgisini çekebilecek şekilde ayarlanmalıdır. Bebeğin günlük rutin aktivitelerinde (alt değiştirme, emzirme, yemek yeme, banyo gibi) bebekle sürekli konuşulmalıdır. Bebek yeni kelimeler söylemeye başladıkça çevresindekiler bebeğin söylediklerini tekrarlayarak dil gelişimine katkıda bulunabilirler. Bebeklerin dikkat süreleri kısadır, bundan dolayı hemen tepki vermeyebilirler. Bebeğin iletişim kurması için yetişkinin sabırlı olması ve acele etmemesi gerekmektedir. Yetişkin bebeğin ilgisini çekmek için ses çıkaran oyuncaklar, kuklalar, bebekler kullanılmalıdır. Bebekle birlikte aile albümüne bakmak, albümdeki fotoğraflar ve kişiler hakkında konuşmak, aynı zamanda her akşam uyumadan önce kitap okumak bebeklerin dil gelişimini desteklemeye yardım eder (55, 56, 59).

Bebeklerin sözcük dağarcığının gelişiminde iki faktör etkilidir. Bunlardan biri bebekle daha sık ve çok iletişime girmek diğeri de çok fazla sayıda kelime çeşitliliği kullanmaktır. Yetişkinlerin kullandığı farklı kelime sayısı bebeğin kelime sayısını da artırmaktadır. Kelimelerin nasıl oluştuğunu öğretebilmek için bebekler, kitaplarla tanıştırılmalı, yaş ve gelişim düzeylerine uygun kitaplar seçilerek okunmalıdır. Kitap okurken kitapta geçen hayvanların çıkardığı sesler taklit edilmeli, yeni bir sözcükle karşılaşıldığında bu sözcüğe vurgu yapılmalı ve sözcüğün ne olduğuna dair açıklamalar yapılmalıdır. Yapılan bu açıklamalar bebeğin kelime dağarcığının oluşmasına da yardımcı olmaktadır (60-62).

Bebeğin dil gelişimini desteklerken bulunduğu yaş ve gelişim özelliklere dikkate alınmalıdır. Örneğin tek sözcüklü cümleler döneminde bebeğin kullandığı kelimelerden yola çıkarak yeni cümleler kurulmalıdır. Anneler ev işlerini yaparken yaptıkları işler hakkında bebekle sohbet etmelidirler. Bebekle sohbet ederken sohbetin basit, kısa ve gramer kurallarına uygun olmasına dikkat edilmelidir. Bebekle sohbet ederken kelime hazinesini geliştirmek için bebeğe seçim gerektirecek sorular sorulmalıdır. Örneğin “Karpuz ya da kavun ister misin?” gibi. Bebekle konuşurken yetişkinin geçmiş, bugün ve gelecekte konuşmalıdır. Örneğin, “Yarın parka gidelim mi?”, “Bu sabah ne yaptın?” gibi. Bebeğin dil gelişimini desteklemek için gerçek nesnelerle oyun oynaması teşvik edilmelidir (55, 56).

2.2. Oyun ve Tanımı

İnsan yaşamının birçok döneminde önemli bir yere sahip olan oyun, tarihsel olarak baktığımızda hem yetişkinleri hem de çocukları günlük yaşadıkları endişelerden uzaklaştıran çocuk ve yetişkinlere tarih boyunca keyif veren bir eylem olarak bilinmektedir. Yaşam boyu insan davranışları incelendiğinde, bebeklik döneminde itibaren bebeklerin yetişkinlerle, yetişkinlerinde bebeklerle iletişimlerinde oynusu davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Dünyadaki tüm çocuklar dil, din, ırk, cinsiyet, bulundukları sosyo-ekonomik durum, yaşadıkları coğrafya ve kültür fark etmeksizin oyun oynamaktadırlar. Küçük çocuklar için oyun, çevrelerindeki dünyayı anlamlandırdıkları, kendilerini ifade ettikleri ve başkalarıyla ilişki kurdukları önemli bir etkinliktir (63, 64). Oyun, çocuk için en etkin öğrenme süreçlerinden biri olmakla birlikte çocuk oynarken öğrenmenin de temellerini oluşturmaktadır. Çocuk oyun sayesinde öğrenir ve oyun yoluyla kendini ifade eder. Çocuk için doğal bir süreç olan oyun için alan yazında farklı tanımlamalar yapılmaktadır (13) .

Türk Dil Kurumu oyunu tanımlarken “Zeka ve yetenek geliştirici, kişinin iyi vakit geçirmesine yardımcı olan ve daha çok müzik eşliğinde yapılan eğlence, bireyin yeteneklerini geliştirmek amacıyla yaptığı güç, kuvvet ve çevikliğe dayanan belirli kuralları olan her türlü yarışma” olarak tanımlamaktadır (65). Yavuzer oyunu, eğlenmek amacıyla sonucu düşünülmeden yapılan hareketler aynı zamanda çocuğun kendi deneyimleriyle öğrenmesine yardımcı olan bir yöntem olarak tanımlamıştır (66).

Herbert Spencer oyunu, bedende bulunan fazla enerjinin harcanması olarak tanımlarken, Friedrich Schiller oyunu insan olmanın vazgeçilmez faktörlerinden birisi olduğunu ve “fışkıran enerjinin amaçsızca harcanması” ve “İnsan ancak oynadığı süreçte

tam bir insandır” şeklinde açıklamıştır (67). Hall oyunu tanımlarken, insanın evrimsel geçmişini yansıtan bir araç olduğunu söylemiştir (66).

Jan Amos Comenius, küçük çocuklar için oyun, bir öğrenme aracıdır ve oyun sayesinde çocuk arkadaşlık kurma, başkalarıyla rekabet etme, düzen kazanma davranışlarını kazandığını ve aynı zamanda oyunun insanın özgürlük duygusunu yansıttığını ifade etmektedir. Fredrich Frobel, oyun oynamanın çocuğun doğal bir ihtiyacı olduğunu ve çocuğun oynayarak öğrendiğini, oyunların öğrenmeyi kalıcı hale getirdiği, çocuğun kendini oyun yoluyla ifade edebildiği ifade etmektedir. Sigmund Freud çocuğun kendi benliğini keşfetmek için oyunu kullandığını ve oyunun çocuğun kişiliğinin ve davranışlarının bir aynası olduğunu belirtmektedir. Maria Montessori ise oyunu çocuğun işi olarak tanımlamaktadır ve aynı zamanda oyunun çocuğun çevreye uyumunu sağlayan bir araç olduğunu belirtmiştir. Jean-Jacques Rousseau çocukluğun meraklı ve neşeli bir etkinliği oyundur demiştir. Montaigne oyunun çocuğun en gerçek uğraşı olduğunu belirtmiştir. Jean Piaget oyunu tanımlarken uyum ve özümleme kavramları üzerinde durmuştur ve oyunu bilişsel gelişimle ilişkilendirmiştir (68). Moritz Lazarus oyunu tanımlarken kişide hiçbir çaba göstermeden ortaya çıkan, herhangi bir amaç ve hedefi olmayan ve bireye mutluluk veren aktiviteler olarak açıklamıştır (69). Huizinga oyunu günlük yaşamın zorluklarından uzak, özgür ve anlamlı bir etkinlik olduğunu ve her oyunun bir anlamı olduğunu ifade etmektedir (70).

2.2.1. Oyun Kuramları

Oyunun ne olduğu ve nasıl tanımlandığını birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde ifade edilmiştir. Oyun, çocuğun gelişiminde ve eğitiminde çok önemli bir yere sahip olmakla birlikte uzun yıllar birçok önemli kuramcı tarafından oyun çalışılmış ve oyunun çocuğun gelişimi üzerine etkisini tartışılmıştır. Oyun ile ilgili kuramlar Klasik ve Modern olmak üzere iki grupta incelenmektedir (71).

Klasik Oyun Kuramları: Evrim teorisinden etkilenen ve insanın ne amaçla oyun oynadığını açıklayan klasik oyun kuramları, Yetişkinlik Hayatına Hazırlık Kuramı, Fazla Enerji Tüketimi Kuramı, Rahatlama ve Eğlenme Kuramı ve Tekrarlama Kuramıdır. Oyunun şekil ve içerik yönüyle ilgilenmeyen bu kuramlar daha çok oyunun neden oynandığını araştırmışlardır ve bu soruya on dokuzuncu yüzyılda cevap aramaktadırlar (72).

Fazla Enerji Tüketimi Kuramı; Friedrich Schiller oyunu “fışkıran enerjinin amaçsızca kullanılması” şeklinde tanımlamaktadır. Schiller çocukların ihtiyaçlarının

birçoğunun yetişkinler tarafından karşılandığını ve çocuğunda bu durumda fazla enerjisini oyun yoluyla dışa vurduğunu belirtmektedir. Herbert Spencer'da Schiller'in görüşünü desteklemektedir. Herbert Spencer da insanın her gün yeni bir enerjiyle güne başladığını ve bu enerjinin insanda olması gerektiğini savunmaktadır. Fazla Enerji Tüketim kuramına göre, oyun amaçsızca kişinin vücudunda bulunan içindeki fazla enerjinin dışarı atılması için yapılan bir aktivite olarak açıklamıştır (71, 73).

Rahatlama ve Eğlenme Kuramı; Moritz Lazarus çocuğun rahatlama gereksiniminden kaynaklı oyun oynadığını söylemektedir. Rahatlama ve eğlenme kuramında amaç çalışırken kaybedilen enerjinin tekrar geri kazanılmasıdır. Günlük yaşamda yaşanan gerilimden kurtulmak ve bu gerilimi azaltmak için yapılan kovalamaca, tırmanma, koşma ve avcılık gibi davranışlar, çocukları oyun oynarken rahatlatmaktadır (69).

Yetişkinlik Hayatına Hazırlık Kuramı; Karl Groos oyunun çocuğu yetişkin olmaya hazırladığını 1901 de yazdığı kitabında belirtmiştir. Oyun da alıştırma rolüne vurgu yapan Karl Groos, oyunu evrimsel yaklaşımla açıklamaya çalışmıştır. Geçmişte oyunla edinilen yaşantıların gelecekteki yaşantıların oluşmasında büyük bir role sahip olduğunu savunmuştur. Oyun oynamanın kişni hayatında olgunlaşmadan önce yapılan ön denemeler olduğunu söylememiştir. Karl Gross'a göre oyun oynamanın asıl amacı keyif almaktır ve çocuk keyif alırken aynı zaman oyun çocuğun bilişsel gelişimine de katkı sağlamaktadır. Çocuğun antisosyal olmasını engellemeye yarayan oyun, aynı zamanda çocuğun gelişimi ve eğitimi ile ilgili yetişkine bilgi vermektedir (71).

Tekrarlama Kuramı; Stanley Hall çocukların, insanın geçirdiği evrimi oyun yoluyla deneyimlediklerinden bahsetmektedirler. Bu kuram evrim kuramına dayanmaktadır. Oyun çocuğun ilkel dürtülerinden kurtulmasına yardımcı olmaktadır. Çocuk oyun oynayarak bu dürtüleri azaltmaktadır. Hall aynı zamanda kişilerin oyun sayesinde ruh ve beden uyumunu sağlayabildiğini ve kendi ırkına özgü yaşam deneyimlerini tekrarladığını ifade etmektedir (72).

Modern Oyun Kuramları: Modern oyun kuramlarının temelini klasik oyun kuramları oluşturmaktadır. Modern oyun kuramları bilimsel çalışmalarla ortaya çıkmış aynı zamanda deneysel çalışmalarla da desteklenmiş kuramlardır. Modern oyun kuramları oyunu, psikanalitik, bilişsel ve sosyal olarak açıklamaya çalışmışlardır (74).

Psikanalitik Kuramlar; Bu kuramda, Sigmund Freud, Anna Freud, Eric Erikson ve Lili E.Peller gibi kuramcılar oyun ile ilgili düşünce ve gözlemlerini ortaya koymuşlardır.

Sigmund Freud oyunun çocukların duygusal gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu ve oyunun çocukların en sevdiği uğraş olduğunu ifade etmektedir. Oyun çocuğun bilinçaltına inen bir penceredir. Çocuk bu pencere sayesinde duygusal boşalımı sağlamaktadır. Çocuklar oyun oynarken ifade edemedikleri duyguları ortaya çıkmaktadır ve bu duygulardan çocuk bilinç düzeyine çıkararak kurtulmaya çalışmaktadır. Bu sayede günlük yaşamdaki sorunlardan oyun ile başa çıkmayı öğrenmektedir. Freud'a göre çocuğun sergilediği her davranışın bir sebebi vardır. Çocuk oyun oynarken hem farkında olduğu hem de farkında olmadığı duygularını yansıtmaktadır. Bundan dolayı da oyunun çocuğun kişiliğinin aynası olduğunu ifade etmektedir. Çocuk oyun sırasında isteklerini özgürce ifade etmektedir. Ancak Freud bunun çok kısa sürdüğünü ve mantıksal düşünme gelişmeye başladıkça oyununda son bulduğunu ifade etmektedir (69, 71).

Anna Freud oyunu çocuklara psikanaliz uygularken kullanmıştır. Anna Freud çocuğu anlamak ve çocukla iletişim kurabilmek için oyunun çok iyi bir fırsat olduğunu belirtmektedir. Anna Freud'a göre çocuk öncelikle kendi seçtikleri materyal ve oyuncaklarla oynamaktadırlar. Çocuk oyununu kurarken dışardan çocuğa müdahale edilmemektedir. Çocuğun oynadığı oyunlar kişiye çocuk hakkında bilgiler vermektedir (71, 75).

Eric Erikson kişilik gelişiminde oyunun rolünü vurgulamaktadır. Erikson Freud'dan farklı olarak oyunu hem kültürel hem de fiziksel olarak incelemiştir. Erikson'a göre çocuk oyun oynarken kişisel düzenleme ve denetim yeteneklerini geliştirir. Oyun çocuğun gelişim dönemlerinin sağlıklı bir ilerlemesini sağlarken aynı zamanda biyolojik ve sosyal gereksinimlerinin de kaynaşmasına katkı sağlar. Erikson kültürün çocuğun gelişimindeki belirleyici etkisinin olduğunu ve aynı zaman çocuğun oyunlarını değerlendirirken kültürün dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir (75).

Lili E.Peller kişilerin gerçek hayatta karşılaştıkları sıkıntılarla baş edebilmek için oyun oynadıklarını ve aynı zamanda kişi id ve süper egonun kendinde yarattığı baskıyla başa çıkabilmek için oyun oynamaktadır. Çocuk gerçek hayatta yaşadığı kaygıları oyun sırasında telafi etmektedir. Oyunun çocuk için bir terapi niteliği taşıdığını belirten Peller, aynı zamanda çocuğun oyunda etkin bir role sahip olduğunu belirtmektedir. Çocuk gerçek hayatta yaşadığı bazı duyguları oyun sırasında bir başkasına ya da başka bir nesneye gösterebilmektedir (71).

Bilişsel Kuramlar; Jean Piaget, Lev Vygotsky ve Jerome Bruner kuramcılar oyun ile ilgili düşünce ve gözlemlerini ortaya koymuşlardır.

Jean Piaget oyunun çocuğun yaşamındaki önemini ciddiye alan ve çocuğun gelişimine olan etkisini vurgulayan ilk kuramcılardandır. Piaget çocukta oyun gelişimi ile bilişsel gelişimi ilişkilendirmiştir. Çocukların oyun sırasında yeni beceriler kazanmadığını, ancak çocukta var olan becerilerin oyun sırasında pekiştirildiğini belirtmiştir. Pekiştirme ve tekrarın öneminde bahsederek eğer pekiştirme ve tekrar olmazsa edinilen becerilerin kaybedilebileceğini belirtmiştir. Piaget'e göre oyun çocuk için eğlenceli bir etkinliktir. Çocuğun oyunla çevresindeki nesneleri keşfettiğini, denediğini ve araştırdığını belirtmektedir. Piaget çocuk oyunlarını üç aşamada incelemektedir. Birinci aşama alıştırma oyun 0-2 yaş arası dönemi kapsamakta ve bu dönemde duyu-motor gelişime bağlı oyun davranışları görülmektedir. Bu davranışlar emme, fırlatma, yakalama, bakma, el açıp kapama gibi tekrarlayıcı davranışlardır. İkinci aşama sembolik oyun 2-7 yaş arası dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde çocuk nesneleri zihninde canlandırabilir ve sembolik oyunlar oynar. Sembolik oyun döneminde çocukta mış gibi yapma, taklit etme ve hayali kurgular üst düzeyde görülür. 11-12 yaş ve sonrası dönemi kapsayan kurallı oyun döneminde, bilgiyi organize etme, mantıklı düşünme, sosyal ilişkiler kurma, bir sonuca odaklanma, eleştirel düşünme gibi ileri düzey bilişsel yeterlilikler görülmektedir (68, 76).

Lev Vygotsky çocuğun öğrenmesinde oyunun büyük rolü olduğunu vurgulamaktadır. Yetişkin liderliğinde oyun, çocuğun öğrenmesinde zor becerileri kazanmasına yardım etmektedir. Vygotsky oyun tanımı sosyodramatik oyunu kapsamaktadır. Çocuğun oyununun toplumsal öğelerden etkilendiğini savunan Vygotsky çocuğun oyununda daha çok sosyokültürel öğelerin yer aldığını ifade etmektedir (77). Vygotsky'nin gözlemleri ve çalışmaları, nesne temsillerinin çocuklar tarafından ilk kullanımının ancak bir yetişkin, bir çocuğu nesnelerle ortak oyuna dahil ettikten sonra, çocuğun kayıp nesne yerine belirli bir nesneyi kullanmasını önermesinden sonra gerçekleştiğini göstermiştir. Bunu da yakınsal gelişim alanı kavramıyla açıklamıştır. Çocuk oyun sırasında bir sosyal etkileşim yaşar ve bu sosyal etkileşimde çocuğun öğrenmesini etkilemektedir. Vygotsky'e göre çocuk oyun oynarken kendi davranışlarının farkına varmayı öğrenmekte ve oyun sırasında oynadığı her nesnenin bir anlamı olduğunu farkına varmaktadır (71, 78).

Jerome Bruner'e göre oyun, çocuk için ciddi bir etkinlik olmakla birlikte çocuğun araştırma yapmasına olanak sağlamaktadır. Çocuk oyun sayesinde daha önce öğrendiği bilgileri birleştirerek problem çözme becerileri gelişir. Çocuk oyunla

düşüncesini, hayalini ve dilini birleştirir. Bruner oyunun bilişsel esnekliğe katkı sağladığını çocukta hayali düşünceyi geliştirdiğini savunmaktadır (71).

Diğer oyun kuram ve araştırmacıları; Mildred Parten, Brian Sutton-Smith, Sara Smilansky ve Elizabeth B.Hurlock oyunla ilgili araştırma yapmış gözlem ve çalışmalarını açıklamışlardır.

Brian Sutton-Smith özellikle kurallı oyunda kültürün etkisini araştıran ilk kuramcılardandır. Tarihsel faktörlerin oyun üzerindeki etkisini araştırmıştır. Oyunun uyarlanabilir olduğundan bahsetmiştir. Sutton-Smith'e göre oyun çocuğun beynini geliştirir ve çocuk oyun oynarken nasıl öğreneceğini de keşfetmektedir (79).

Elizabeth B.Hurlock oyunun dışarıdan baskıyla yapılmayacağını ve gönüllü bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Hurlock'a göre oyun eğlenmek için yapılan etkinliklerdir. Oyunun çocuğun gelişimine olumlu katkıları vardır. Oyun sayesinde çocuğun kasları gelişir, çocuk oyunla birlikte renkleri, dokuları, şekiller ve boyutları öğrenmektedir. Çocuk yine oyun sırasında duygularını karşı tarafa aktarır (71).

Sara Smilansky, Piaget'in oyun evreleri üzerine çalışmış ve onları genişletmiştir. Oyun evrelerinin yetişkinlikte devam ettiğini ve evrelerin çakışabileceğini ifade etmiştir. Smilansky özellikle sembolik oyunun bilişsel gelişimdeki öneminden bahsetmektedir (80, 81).

Mildred Parten sosyal oyunun gelişimini incelemiştir. Çocukların büyüdükçe bireysel oyunda birlikte oyuna geçiş yaptıklarını ifade etmektedir. Uğraşsız davranış, izleyici, yalnız oyun, birlikte oyun, paralel oyun ve iş birlikçi oyun şeklinde sosyal oyun türleri olduğunu belirtmektedir (71).

2.2.2. Bebeklik Döneminde Oyun ve Önemi

0-2 yaş arası dönemini kapsayan bebeklik döneminde bebekler çoğunlukla duyu ve motor beceriler yoluyla çevrelerini keşfetmektedir. Bu keşif sırasında bebek dokunma, koklama, elleme, emme gibi duyu ve motor becerilerini kullanarak çevresini keşfeder ve bu keşiften büyük keyif alır. Bebekler ilk aylarda bir amaç olmadan elleri ve ayakları ile oynamaktadırlar. İlk aylarda ses çıkaran ve hareket eden nesneleri gözleriyle takip ederek çıkarılan sesleri dinlemektedir. Bebek elleriyle dünyayı keşfetmeye çalışırken elini ağzına götürmekte ve haz almaktadır. Bebek bir şeyleri yaparken haz aldığı içinde bu hareket ve davranışları tekrar etmektedir. Bebek ikinci aydan sonra kendisine bakan kişi ya da çevresinde bulunanlar ile etkileşime girmeye başlamaktadır. Bu etkileşimler bebek ve ona bakan kişi arasında geçen yüz yüze yapılan oyunlar kullanılarak jest ve

mimikler de bunlara eklenerek yapılan sosyal etkileşimlerdir. Bebekte sosyal gülümsemenin ortaya çıkmasıyla birlikte bebeğe bakan kişi ile bebek arasında karşılıklı oyunlarda ortaya çıkmaya başlamaktadır. Bu dönemde yetişkin, bebekle göz teması kurarak ses oyunları oynamaktadır. Bu davranışlar bebeklik döneminde bebeğin ilk oyunlarını oluşturmaktadır. Bebeklik döneminde başlayan oyun yaşam boyu gelişerek devam etmektedir (82-86).

Hughes bebeklik döneminde bebeklerde, üç çeşit oyun türü görüldüğünü belirtmektedir. Bunlardan birincisi “Duyu-motor oyun” olarak adlandırmaktadır. Bebek Duyu-motor oyunda tesadüfen keşfettiği ve keyif aldığı hareketleri sürekli tekrar etmektedir. İkincisi “Objelerle Oyun” adını verdiği oyun türüdür. Burada bebek çevresindeki objeleri fark ederek onlara dokunmaya çalışmaktadır. Objelerin zaman ve mekan içindeki yerini keşfettiği oyun türüdür. Üçüncüsü ise “Sembolik oyun” dur. Sembolik oyunda zihinsel beceriler oyuna dahil edilerek bir nesnenin farklı bir nesneyi temsil ettiği oyunların görülmektedir (87).

Bebek üçüncü ayla birlikte yetişkinle kurduğu etkileşime nesneleri dahil etmeye başlamaktadır. Nesneleri dahil etmeye başladığı bu dönem özellikle bebekte 9.ayda oluşacak olan ortak dikkat için çok önemli bir adımdır. Bebeğin nesneleri dahil ettiği üçlü etkileşimle birlikte artık yüz yüze oynanan oyunlardan etkileşimli oyunlara geçilmektedir. Bebekler etkileşimli oyunlarına artık oyuncakları da dahil etmektedirler. Dördüncü ve beşinci aylarda bebeklerin dikkatini tekrarlayan hareketler çekmektedir. Tekrarlayıcı olan oyuncak, kıyafet ve ebeveyn gibi objeleri içeren tekrarlanan hareketlere döngüsel tepki denmektedir. Bebekler bu dönemde gördükleri nesneleri yakalamaya çalışarak onunla oynamaktadırlar. Bebekler altıncı ve on ikinci aylarda tekrarlı oyunlar oynamaya devam etmektedirler. Bebekler ellerindeki oyuncakları bir yere vurup ses çıkararak, oyuncakları sallayarak oyun oynamaktan keyif almaktadırlar. Bebeğe bakım veren yetişkin parmak oyunları, cee oyunu ve ses oyunları gibi oyunlarla bebeğin gelişimini desteklemektedir. Başkalarıyla oynama eğilimini on ve ikinci ayda göstermeye başlamaktadır. Bu aylarda başkalarının hareketlerini taklit ederek sosyal davranış örnekleri göstermektedir (83, 88, 89).

12-18 ay bebeklerde tesadüfi oyunların ortaya çıktığı dönemdir. Bebekler bu dönemde oyunlarında nesneleri kullanmayı artırmaktadırlar. Bebeklerin dokuzuncu ayında basit bir şekilde ortaya çıkmaya başlayan sembolik oyun yirmi dördüncü ayda daha gelişmiş olarak karşımıza çıkmaktadır. Sembolik oyun, bebeklerin tanıdık nesneler ile bunlarla ilişkili eylemler arasındaki gerçek ilişkiyi tanıyabildiklerinde başlamaktadır.

Bu ilk aşamaya sembolik öncesi evre denilmektedir. Bebekler 8 ile 11 ay arasında sembolik öncesi seviyeye ulaşırlar ve sembolik oyunun ilk belirtileri 11-12 aylıkken ortaya çıkmaktadır. Sembolik yetenek artıkça bebekler zihinsel temsilleri düzenleme ve birleştirmede daha yetenekli olmaktadır (83, 90).

Bebeklik döneminde oyunun gelişimine baktığımızda oyunun çocuğun yaşamında büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Oyun çocuğu bütün olarak geliştirmeye yardımcı olduğu için çocuğun gelişimi üzerinde çok önemli bir etkiye sahiptir. Oyun çocuğun gelişim alanlarını (bilişsel, dil, fiziksel, sosyal, duygusal vb.) olumlu şekilde etkilemektedir. Çocuk oyun oynarken yaşam becerilerini, iletişim becerilerini, araştırma becerilerini, problem çözme becerileri konusunda deneyim kazanmaktadır. Bebeklik döneminde özellikle çocuklar duyuları yoluyla çevrelerini keşfetmektedirler. Oyun, çocuğun deneme yapma, hareket etme, düşünme, hissetme ve dokunma gibi gereksinimlerini karşılamaya yardımcı olmaktadır. Çocuğun büyüme ve gelişmesinde en güvenli yollardan biri çocuğun oyun oynayarak deneyim kazanmasıdır. Çocuğun sağlıklı gelişiminde oyun çok önemli bir yere sahiptir (91, 92).

2.2.3. Oyunun Dil Gelişimi Üzerine Etkisi

Dil gelişimi açısından çok güçlü bir araç olan oyun, çocuğun dil pratiği yaptığı bir etkinliktir. Çocuklar oyun oynarken hem alıcı dillerini hem de ifade edici dillerini kullanmaktadır. Çocuk oyun oynarken birçok davranış geliştirmektedir. Bu davranışlar (kendi duygu, davranış ve isteklerini ifade etme, karşısındakini dinleme ve anlama gibi) çocuğun kelime dağarcığının artmasına ve çocukta dilin gelişmesini sağlamaktadır. Çocuklar oyun oynarken tahminde bulunma, soru sorma, komut verme, sıra alma, söylenenleri anlama, nesnelerin adlarını, nasıl kullanılacaklarını öğrenme, bilgileri aktarmak için dili kullanmaktadır. Çocuklar dili kullandıkça grup oyunlarında kendilerini sözlü olarak daha iyi ifade etmektedirler. Şarkılı çocuk oyunlarında çocuğun hem şarkıyı söylemesi hem de oyunu oynaması çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Şarkılar çocukların konuşma bozukluklarının azalmasına ve kelime hazinesinin artmasına yardımcı olmaktadır. Oyunlarda kullanılan şarkılar, çocuğun düzgün cümle kurması, kelime hazinesinin artması ve konuşmasının akıcı olmasına katkı sağlamaktadır (11, 13, 89).

Küçük çocukların oynadığı dil oyunları, onların dil becerilerini geliştirir ve dil bilgisine karşı farkındalık oluşturmalarına katkı sağlar. Bu dil oyunları, anlamsız hece dizelerini tekrar etme, sözcükleri değiştirmek, anlamı olmayan şakalar yapmak ve

kelimelerin anlamlarını çarpıtmaktır. Birçok çocuk oyununda dilin kullanılması gerekmektedir (11, 93).

Bebeklerin dil kazanımları ile oynadıkları sembolik oyunlar arasında ilişki vardır. Sembolik oyunlar çocuklarda dil becerilerinin alt yapısının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Çocuklar sembolik oyunlar sayesinde oyunlarda kullandıkları oyuncakların gerçekte var olan nesnenin bir temsili olduğunu anlamaktadırlar. Bundan dolayı çocuk gerçek dünya ve içinde bulunduğu çevresiyle nasıl ve ne şekilde etkileşimde bulunacağına karar verir ve bu karar sonrasında dil için gerekli olan yapıları oluşturmaktadır (90, 94, 95).

Ebeveynlerin çocuklarıyla oynadıkları sözlü oyunlar, çocuklarına anlattıkları ninni ve masallar sayesinde çocuğun dil becerileri gelişmektedir. Çocuğun dile sosyal açıdan katılmasına yardımcı olan bebek-ebeveyn oyunları çocukların dil gelişimini de olumlu yönde etkilemektedir. Çocuğun çevresinde bulunan yetişkinlerin çocuğun dil gelişimini oyunlarla, şarkılarla, ninnilerle, masallarla destek olması gerekmektedir (11, 93).

2.3. Bağlanma

2.3.1. Bağlanmanın Tanımı ve Önemi

Bebeklik döneminde bebeğin gelişimin sağlıklı olabilmesi için bebeğin kendisine bakan kişi ile arasında sağlıklı bir bağın oluşması gerekmektedir. Bağlanma, bebeğin bakımını üstlenen kişi ile arasında çift yönlü gelişen bir iletişim örüntüsüdür. Bağlanma aynı zamanda tekrarlayan anne-bebek ilişkisi sonucu ortaya çıkan güven duygusu olarak da tanımlanmaktadır. Bowlby bağlanmanın tanımını yaparken bağlanmayı, iki kişi arasındaki güçlü bağ olarak açıklamaktadır (96, 97). Bowlby bağlanma teorisinde, anne ile bebek arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Bağlanma teorisi, annenin bebeğe zamanında bakım sağlaması, güven vermesi, annenin bebek için ulaşılabilir olması, bebeğe gösterdiği tepki ve davranışların bebek için nasıl algılandığı ve yorumlandığı üzerine odaklanmaktadır (97).

Mary Ainsworth, Bowlby ile birlikte bağlanma teorisinin geliştirmesine önemli katkılar sunmuştur. Özellikle Mary Ainsworth'un yabancı durum deneyinde bebeklerin kendilerine bakan kişilere yönelik dört bağlanma stili gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bunlar, güvenli bağlanan bebekler, güvensiz/kaçınan bebekler, kararsız/dirençli bebekler ve güvensiz/karmaşık bağlanan bebeklerdir. Güvenli bağlanma, çocuğun önemli bağlanma figürlerini çevresini keşfetmek için güvenli bir üs olarak

kullanabildiği, ancak üzüldüğünde fiziksel temasla rahatladığı zaman ortaya çıkmaktadır. Güvensiz/kaçınan bebekler, çocuğun bağlanma figüründen ayrıldığında sıkıntı duyması ile karakterize edilmektedir. Kararsız/dirençli bebekler kendilerine bakan kişiden ayrıldıklarında ağlama eğilimindedirler, bakan kişi geri geldiğinde ağlamaya devam ederler ve teselli edildiklerinde bile kolayca sakinleştirmek çok zordur. Güvensiz/karmaşık bağlanan bebekler bakıcılarına sistematik olarak yanıt vermezler. Bu bebekler yakınlık arama eğilimindeyken aynı zamanda bağlanma figüründen uzaklaşmaktadırlar (98).

Bağlanmanın temelleri yaşamın ilk yıllarında atılmaktadır. Bebeklik döneminde bağlanma, bebeğin kendine bakım veren kişiyle kurduğu sıcak ilişki, bakım verenlere olumlu tepki vermesi, bu kişilere yönelmesi, bakım veren kişinin yanında rahatlaması gibi duygu ve davranışları kapsamaktadır. Bebekler yaşamın ilk yıllarında kendisine bakım veren kişiye bağlanmaya başlamaktadır. Bağlanma bebekte güven duygusunun gelişmesine yardımcı olmaktadır. Bebekler bağlanma figürünü güvenli bir üs olarak görmekte ve gerektiğinde koruma, rahatlatma ve iletişime geçmek için geri dönebileceği güvenli bir sığınak olarak kullanmaktadırlar (99).

Bebeğe bakım veren kişi ile bebek arasında sağlıklı bir bağ kurulamaması, kişiyi yaşam boyu olumsuz etkileyebilmektedir. Anne bebek arasındaki bağlanma doğum öncesi dönemde başlamaktadır. Doğum öncesi ve doğum sonrası etkiler bebeğin özellikle bilişsel gelişimi ve sosyal-duygusal gelişimini etkilemektedir. Gelişimin bir bütündür ve her gelişim alanının bir birini etkilediği düşünüldüğünde bebeğin kendine bakan kişiyle kurduğu olumlu ya da olumsuz bağlanma bebeğin tüm gelişimini etkilemektedir (96). Bebeğin yaşamını sürdürebilmesi için çevresindeki diğer bireylerle duygusal bağ kurması gerekmektedir. Anne ile bebek arasında gelişen bağlanma bebeğin gelişimini, çevresindeki kişilerle ilişkilerini ve psikolojik uyumunu etkilemekte ve tüm yaşamında etkili olmaktadır. Güvenli bağ kurmak bebeğin gelecekte benlik kontrolüne, özgüvenli bir birey olmasına, problem çözebilme yeteneğine ve çevresindeki kişilerle arkadaşlık ilişkisi kurabilmesine önemli katkı sağlamaktadır (100).

2.3.2. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler

Bağlanmaya etki eden faktörler doğum öncesi dönemden başlayarak doğum sonrası dönemi kapsayarak devam etmektedir. Doğum öncesi dönemde annenin ruhsal durumu ve annenin geçirdiği hastalıklar annenin sosyal-duygusal gelişimini

etkilemektedir (96). Aynı zamanda gebeliğin planlı olması, aile bağları, kültürel özellikler, depresyon, ilk gebelik deneyimi, riskli gebelik süreci, sosyo-ekonomik düzey, çevresel faktörler, annenin doğum yaptığı yer, anne ile baba arasındaki ilişki, doğum öncesi ve sonrası sağlık profesyonellerinin desteği ve tutumu, annenin yaşadığı stres, bebeğin zamanında ve sağlıklı doğması, mizaç gibi etmenler anne bebek bağlanmasını etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Annenin doğum sonrası eş ve aile desteği alması, bebekle anne arasında ten tene temasın kurulması, annenin doğum sonrası bebeği kucaklaması anne bebek bağlanmasını olumlu etkilemektedir. Annenin bebeğiyle doğum sonrası yakın ilişki kurması oyunlar oynaması bebekle bağlanma sürecini kolaylaştırmaktadır (101).

3. MATERYAL VE METOT

Bu araştırmada, 12-24 aylık bebeği olan annelere yönelik olarak hazırlanan Oyun Temelli Dil Destek Programı'nın bebeklerin gelişimlerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Oyun Temelli Dil Destek Programı'nın etkililiğini incelemek amacıyla programdan önce ön test, 12 haftalık eğitim verildikten sonra son test ve 3 hafta sonra ise kalıcılık testi uygulanmıştır. Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın evren ve rneklemi, araştırmanın türü, araştırmanın yapıldığı yer ve zamanı, araştırmaya dahil edilme ve dışlanma kriterleri, kullanılan veri toplama araçları, veri toplama süreci, araştırmanın etik boyutu, araştırmanın sınırlılıkları, genellenebilirliği ve veri analiz süreci hakkında bilgiler yer almaktadır.

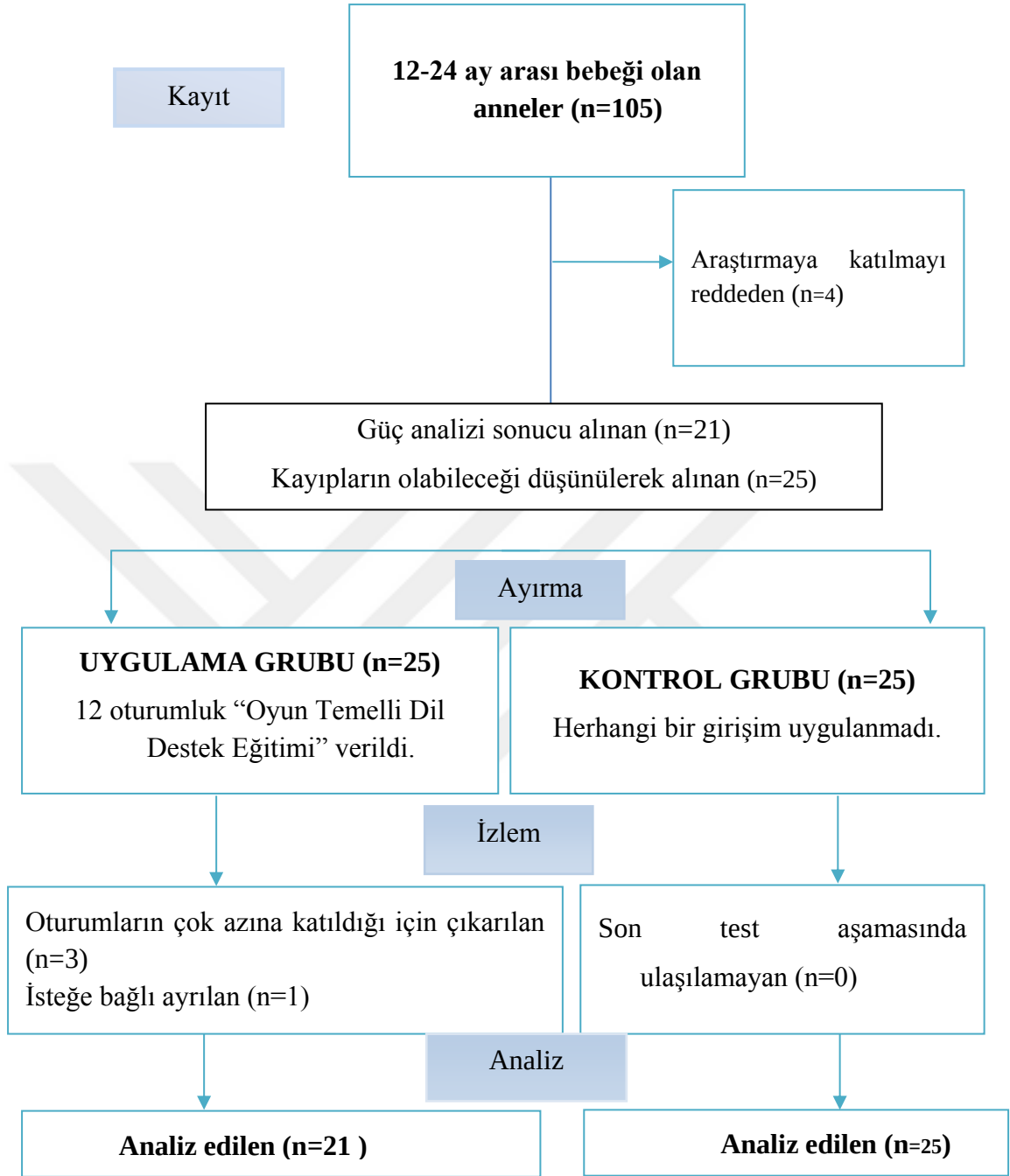
3.1. Araştırmanın Türü

Oyun Temelli Dil Destek Programı'nın 12-24 aylık bebeklerin gelişimlerine etsinin incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmada deneysel yöntemlerden ön test, son test ve kalıcılık testi kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır.

Deneysel desen, araştırmada yer verilen değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkilerini keşfetmeyi amaçlayan bir araştırma desenidir. Karışık desen yani n test, son test kontrol gruplu desen (SKD) araştırmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Katılımcılar, araştırmada deneysel işlemden önce ve deneysel işlemden sonra bağımlı değişkenle ilgili olarak llmektedirler. İki farklı gruptan oluşan katılımcılar uygulama ve kontrol grubu olarak ayrılmaktadırlar. Daha az denek gerektiren deneysel desen, belirli şartlar ve kurallar altında etkisi ölçülecek etkenin deneklere uygulanması ve deneye katılan deneklerin bu etken duruma verdiği cevapların lme esasına dayanmaktadır (102).

Araştırmanın uygulama grubunda yer alan annelere Oyun Temelli Dil Destek Programı verilirken, araştırmanın kontrol grubunda bulunan annelere herhangi bir destek eğitimi verilmemiştir.

DENEYSEL DESEN AKIŞ DİYAGRAMI

Şekil 3.1. Araştırma Konsort 2022 Akış Diyagramı

Araştırmada karışık split-plot desen ya da deneysel desen olarak da tanımlanabilen öntest-sontest kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Karışık desende, en az iki bağımsız değişkenin deney öncesi verilerin toplanmasında; Kişisel Bilgi Formu, Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE I-II), Ankara Gelişim Envanteri Testi (AGTE), Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği, deneysel süreçte; deney grubundaki

annelere Oyun Temelli Dil Destek Programı'nın uygulanması, deney sonrası süreçte; Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE I-II), Ankara Gelişim Envanteri Testi (AGTE), Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği'nin bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenmektedir (102). Deneysel desenin simgesel olarak gösterimi Tablo 3.1. de verilmiştir.

Tablo 3.1. Öntest-Sontest Kontrol Gruplu Desen

Grup	Ön Test	Son Test	Kalıcılık Testi
UG	Ö1	Ö3	Ö5
R	Oyun Temelli Dil Destek Programı (OTD-DP)		
KG	Ö2	Ö4	

UG: Uygulama grubunu,

KG: Kontrol grubunu,

R: Deneklerin gruba yansız atandığını,

Ö1-Ö3: Uygulama grubuna yapılan ön test ve son test ölçümlerini,

Ö2-Ö4: Kontrol grubuna yapılan ön test ve son test ölçümlerini

Ö5: Uygulama grubunun kalıcılık testi ölçümlerini,

OTD-DP: Uygulama grubuna uygulanan Oyun Temelli Dil Destek Programı'nı ifade etmektedir

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Mart 2022 ve Haziran 2022 tarihleri arasında Bingöl il merkezinde yaşayan 12-24 aylık bebeklerin anneleri ile yürütülmüştür.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Bingöl İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Aile Sağlığı Merkezlerine kayıtlı 12-24 aylık bebeği olan, en az ilkokul mezunu, daha önce oyun temelli dil destek eğitimi almamış ve yapılacak olan araştırmaya kendi istekleriyle katılmayı kabul eden anneler oluşturmaktadır.

Araştırmanın birden fazla ölçüte sahip olduğu için amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme seçilmiştir. Çalışmanın yapılma amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilmesiyle detaylı olarak araştırma yapılmasına amaçsal örnekleme denmektedir. Amaçsal örnekleme, bir veya daha fazla özel durumda belli özelliklere sahip önceden belirlenmiş olan ölçütleri karşılayan özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde araştırmacılar tarafından tercih edilen bir yöntemdir (103).

Güç analizinde araştırmanın örneklem büyüklüğü hesaplanırken %5 hata payı, çift yönlü önem düzeyinde, %95 güven aralığında %80 evreni temsil etme yeteneği (güç) ve çocukların AGTE puan ortalamalarının deney öncesi 108.39 (standart sapma, 16.02) 24 puan artacağı varsayılarak her bir grup için 21 çocuk olarak hesaplanmıştır.

Bu doğrultuda araştırmanın uygulama grubunda 25, araştırmanın kontrol grubunda 25 olmak üzere toplamda 50 ebeveyn ile çalışılmıştır.

Araştırmanın örnekleme, Bingöl Üniversitesi Etik Kurulu'ndan araştırmanın yapılması için alınan etik kurul onayı (EK-2) ve Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü'nden alınan resmi izin yazısından (EK-3) sonra belirlenmiştir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda Bingöl İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Aile Sağlığı Merkezlerine kayıtlı olan, 12-24 ay arasında bebeği olan ve araştırmaya kendi istekleriyle katılmayı kabul eden anneler arasından uygulama ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Aile sağlığı merkezinde araştırmacı tarafından araştırmaya kendi isteğiyle katılmayı kabul eden annelere yapılacak olan çalışma ile ilgili bilgi verildikten sonra görüşmeyi kabul eden anneler Aile Sağlığı merkezine davet edilmiştir. Araştırmacı tarafından annelere yapılacak olan çalışma ile ilgili bilgi verildikten sonra 25 anne çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Çalışmaya katılmayı kendi isteğiyle kabul eden anneler aydınlatılmış onam formlarını (EK-4) okuyarak imzalamışlardır. Kontrol grubu için de uygulama grubunun özelliklerine denk (bebeklerin cinsiyetleri, sosyo-ekonomik şartlar) anneler belirlenmiş ve Aile sağlığı merkezine 25 anne davet edilmiştir. Araştırmaya kendi istekleriyle katılmayı kabul eden 25 anne araştırmaya dahil edilmiştir. Örneklem grubu araştırmaya kendi istekleriyle katılmayı kabul eden 25 uygulama ve 25 kontrol grubundan oluşmaktadır.

Uygulama grubunda yer alan 3 anne üst üste iki oturuma katılmadıkları için ve 1 anne de farklı yere taşındığı için araştırmadan ayrılmışlardır. Uygulama grubundan araştırmaya devam eden 21 anneye Oyun Temelli Dil Destek Programı uygulanmıştır. Araştırmada kontrol grubunda yer alan annelere herhangi bir uygulama ve eğitim verilmemiştir. Eğitim programı uygulamaları bittikten sonra annelere son test yapılmıştır. Aynı zamanda son testten üç hafta sonra da uygulama grubunda bulunan annelere kalıcılık testi uygulanmıştır. Araştırma 21 anne uygulama grubu 25 anne kontrol grubu olmak üzere 46 anne ile tamamlanmıştır.

3.3.1. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri

- 12-24 ay arası bebeğe sahip olmak,
- En az ilkokul mezunu olmak,
- Türkçe okuma-yazma bilmek,
- Herhangi bir oyun temelli dil destek eğitimi almamış olmak.

3.3.2. Araştırmadan Dışlanma ve Çıkarılma Kriterleri

- Türkçe okuma-yazma bilmemek.
- COVID-19 salgınına yakalanmış olmak veya COVID-19 virüsü taşıyan biriyle temaslı olmak.
- Arka arkaya iki oturuma katılmamak.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada bebekler ve aileleri ile ilgili demografik bilgilere ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (EK-5), dil gelişimlerini belirlemek için Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE I-II) (EK-9), diğer gelişim alanları üzerindeki etkisini belirlemek için Ankara Gelişim Envanteri Testi (AGTE) (EK-11) ve annelerin bebekleriyle bağlanma düzeylerini belirlemek için Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği (EK-10) kullanılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın örneklemini oluşturan 12-24 aylık bebeklerin anneleri ve bebekleri hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu formda bebeğin yaşı, doğum sırası, kardeş sayısı, cinsiyet ebeveynlere yönelik olarak da ebeveynin; öğrenim ve ekonomik durumu, yaşı, her hangi bir işte çalışıp çalışmadığı, bebeğinin dil gelişimini desteklemeye dair verilen oyun temelli bir eğitime katılım gösterip göstermediği gibi sorulara yer verilmiştir (EK-4). Kişisel bilgi formu eğitime katılan anne tarafından doldurulmuştur.

3.4.2. Ankara Gelişim Envanteri Testi (AGTE)

Araştırmaya katılan bebeklerin genel gelişimlerini değerlendirmek için Savaşır, Sezgin ve Erol tarafından 1995 yılında geliştirilen Ankara Gelişim Tarama Envanteri kullanılmıştır. AGTE anneler veya bebeğin gelişimini yakından izleyen anne babalar ya da bebeğe bakım veren bakıcı tarafından yanıtlanarak kullanılabilir. AGTE; Kaba Motor, Dil-Bilişsel, Sosyal Beceri-Öz bakım ve İnce Motor olmak üzere 4 gelişim alanından oluşmakta ve çocuğun toplam gelişim puanı elde edilmektedir. Sosyal Beceri-Özbakım (SB-ÖB) Kaba Motor (KM), Dil-Bilişsel (DB) ve İnce Motor (İM) olmak üzere 4 bölümden oluşan envanterin uygulanması her çocuk için 20-25 dakika sürmektedir. Ankara Gelişim Tarama Envanteri, “Hayır, Evet ya da Bilmiyorum” olarak yanıtlanmaktadır. Envanter dört alt boyut ve 154 maddeden oluşmaktadır. Kaba Motor

gelişim alt boyutunda 24, Dil- Bilişsel gelişim alt boyutunda 65, İnce Motor gelişim alt boyutunda 26 ve Sosyal Beceri-Özbakım gelişim alt boyutunda 39 madde bulunmaktadır. Ankara Gelişim Tarama Envanteri'nde çocukların gelişim alanları dışında Genel gelişim puanı da hesaplanabilmektedir. AGTE'nin uygulanmasına bebeğin yaş dilimi hesaplanarak başlanmaktadır. Bebeğe bakım veren kişiye sorular yöneltilmekte ve “Hayır, Evet veya Bilmiyorum” şeklinde cevaplaması beklenmektedir. Verilen her “Evet” cevabı bir puan iken “Bilmiyorum ve Hayır” cevabı ise sıfır puan olarak değerlendirilmektedir. Ankara Gelişim Tarama Envanteri Genel gelişim ile ilgili ham puanlar, t puanlarına dönüştürülerek yorumlanabilmektedir. Araştırmada ham puanların hesaplanarak standart puana dönüştürülmesinde ortalama 50, standart sapma 10 olarak kabul edilmektedir. Puanların normal gelişim aralığında değerlendirilebilmesi ve yorumlanması için t puan aralığının 40-60 arasında olması gerekmektedir. Şayet ham puan karşılığı olan standart puan 35 t puan ve altında olursa çocuğun gelişiminin yaş düzeyine uygun olmadığı değerlendirilmesi araştırmacı tarafından yapılabilmektedir (104).

3.4.3. Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE I-II)

Türkçe İletişim Gelişim Envanteri, MacArthur-Bates Communicative Development Inventory (CDI)'nin (105) Türkçe versiyonudur. TİGE'nin, 8-16 ay (TİGE I) ve 17-36 ay (TİGE II) olmak üzere iki farklı forma sahiptir. Bu formlar çocuğa bakım veren kişi tarafından doldurulmaktadır. Çocuğa bakım veren kişi formu doldururken çocuğun anlayıp anlamadığı şeklinde işaretlemektedir. TİGE I normal gelişim gösteren çocuklarla kullanıma uygun olup çocuğun alıcı sözcük dağarcığı, ifade edici sözcük dağarcığı ve jest kullanımına yönelik değerlendirme yapılmasını sağlamaktadır. 20 kategoriden oluşan sözcük dağarcığı kısmının 12'si isimleri diğerleri ise eylemler, bağlaçlar, zamirler gibi sözcük kategorilerini değerlendirmek için kullanılmaktadır. TİGE II de normal gelişim gösteren çocukların kullanımına uygun olup, iki bölümden oluşmakta ve 17-36 ay arasında bulunan çocukların dil gelişimlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Birinci bölüm, 21 kategoriden oluşmakta ve 711 sözcük bulunmaktadır. Bu 21 kategorinin 12 si isimleri kapsamaktadır. TİGE II'de kalan diğer 9 kategori ise tanımlamaya yardımcı sözcükler, eylem sözcükleri, zamirler, yer bildiren sözcükler, zamanla ilgili sözcükler, bağlaçlar ve belirleyici sözcükleri içermektedir. İkinci bölüm ise dilbilgisi ve cümlelerden oluşmaktadır (105). TİGE I ve TİGE II'de puanlama yapılırken evet, bazen, çoğu zaman, anlar, anlar/söyler

cevaplarına bir puan; hayır ve hiç yanıtlarına ise sıfır puan verilerek her kategori için toplam puan hesaplanmaktadır.

3.4.4. Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği

Doğum sonrası bağlanma ölçeği (DSBÖ) 2001 yılında ilk defa Brokington tarafından kullanılmıştır. Yalçın ve arkadaşları tarafından Türkçe'ye uyarlanmış ve güvenilirlik çalışması 2014 yılında yapılmıştır. Anne ile bebek arasındaki ilişkide sorunların erken tanısını sağlamak için geliştirilen Doğum sonrası bağlanma ölçeği bebeğin annesi tarafından doldurulmaktadır. Altı basamaklı likert skalasına sahip olan ölçek, “her zaman”, “çok sık”, “sık”, “nadiren”, “hiçbir zaman” olarak cevaplandırılmaktadır. Doğum sonrası bağlanma ölçeği 25 maddeden oluşmakta ve bu maddelerin 17’si ters derecelendirilmiştir. Ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar “bağlanma bozukluğu” (12 madde), “bakım konusunda gerginlik” (4 madde), “reddetme ve sinirlilik” (7 madde), istismar riski (2 madde) olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Anne bebek ilişkisindeki patoloji dört alt ölçek için belirlenmiş kesim noktasına göre tanı alır. Dört alt ölçeğin kesim noktası sırasıyla bağlanmada bozukluk (alt ölçek 1) ≥ 12 , bebek bakımında anksiyete (alt ölçek 3) ≥ 10 , reddetme ve sinirlilik (alt ölçek 2) ≥ 17 , istismar riski (alt ölçek 4) ≥ 3 ’dür. Ölçekte yer alan bağlanma bozukluğu alt boyutu genel bir faktör olmakla birlikte anne ile bebek arasındaki ilişkide ki bozukluğu ifade etmektedir. Ölçeğin bir diğer alt boyutu olan Red ve öfke alt boyutu; bebeğe karşı patolojik öfkeyi ve bebeğin reddedilmesini ifade ederken, istismar riski alt boyutu ise annelerin çocuğa zarar verme konusundaki düşüncelerini ifade etmektedir. Bebek odaklı anksiyeteyi de bakım kaygısı alt boyutu açıklamaktadır. Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği’nden alınan puanın yüksek olması anne bebek bağlanmasının daha olumsuz olduğunu göstermektedir (100).

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri toplanmaya başlamadan önce, yapılacak araştırmada kullanılması düşünülen Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği ve TİGE I-II ile ilgili gerekli izinler (EK-6 ve EK-7) ve AGTE için uygulayıcı sertifikası (EK-8) alınmıştır. Ayrıca eğitim yeri için Bingöl Üniversitesi ve Bingöl İl Sağlık Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Eğitim yeri ile ilgili fotoğraflara EK-13 de yer verilmiştir.

Araştırmada, Oyun Temelli Dil Destek Programına başlanmadan önce 22-27 Mart 2022 tarihleri arasında her anne ile 40 dakika görüşülerek ön-test formları uygulanmıştır.

Ön testler uygulandıktan sonra uygulama grubunda yer alan annelere bebeklerin gelişimlerine etkisini incelemek amacıyla Oyun Temelli Dil Destek Programı verilmiştir. Kontrol grubunda yer alan annelere ise herhangi bir eğitim verilmemiştir.

Oyun Temelli Dil Destek Programı oturum süresi 45 dakika olacak şekilde toplam 12 oturum şeklinde planlanmış ve uygulanmıştır. Araştırmacı haftalık yapılacak oturumlardan önce eğitim yerini ve eğitimde kullanılacak materyalleri hazırlamıştır. Anneler her eğitimden bir gün önce aranarak eğitim yeri ve saati konusunda bilgilendirilmiştir. Oyun temelli dil destek programında yer alan etkinlik içeriklerine uygun eğitim materyalleri araştırmacı tarafından her hafta hazırlanmış ve eğitim sonunda hazırlanan eğitim materyalleri annelere eğitim sonunda evde bebekleriyle uygulamaları için verilmiştir. Eğitim materyallerine ait örnek fotoğraflar EK-14’de verilmiştir.

12-24 aylık bebeği olan annelere yönelik olarak hazırlanan Oyun Temelli Dil Destek Programının her oturumunda sonra annelerin oturumlarda öğrendikleri etkinlikleri evde bebekleriyle uygulamaları istenmiştir. Ayrıca annelerden uygulama yaparken fotoğraf ve video çekmeleri istenmiştir. Annelerin bebekleriyle yaptıkları uygulama fotoğraflarına EK-15’de yer verilmiştir.

Oyun Temelli Dil Destek Programı tamamlandıktan sonra annelere 21-28 Haziran 2022 tarihleri arasında son testler uygulanmıştır. Kalıcılık testide 3 hafta sonra 18-22 Temmuz arasında annelere uygulanarak veriler toplanmıştır.

3.6. Oyun Temelli Dil Destek Programının Hazırlanması

12-24 aylık bebeğe sahip olan ebeveynlere yönelik hazırlanacak olan Oyun Temelli Dil Destek programı, 12-24 aylık bebeği olan, en az ilkokul mezunu, daha önce oyun temelli dil destek programı almamış ebeveynlere yönelik hazırlanan bir programdır. 12-24 aylık bebeği olan ebeveynlere yönelik hazırlanacak olan Oyun Temelli Dil Destek Programı 12-24 aylık bebeklerin gelişimleri üzerine etkisinin olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Program geliştirmede farklı program tasarımları bulunmaktadır. Program tasarımları üç gruba ayrılmaktadır. Sorun/Çekirdek merkezli tasarımlar, birey/öğrenen merkezli tasarımlar ve konu merkezli tasarımlardır. Birey/Öğrenen merkezli tasarımda

öğrenen kişi programın merkezindedir ve konular öğrenene göre düzenlenmektedir. Bu tasarımda öğrenenin ilgi ve ihtiyaçları önemlidir. Birey/Öğrenen merkezli tasarım kendi içinde dört gruba ayrılmaktadır. Bu tasarımlar, çocuk merkezli, yaşantı merkezli, radikal (romantik) ve hümanist/insancıl tasarımdır. Bu araştırmada ebeveynlere oyun merkezli bir destek sunulması amaçlanmış olup, Oyun temelli dil destek programının hazırlanmasında öğrenen merkezli program tasarımlarından yaşantı merkezli program tasarımı temel alınmıştır. Yaşantı merkezli tasarımda bireyin ilgi ve ihtiyaçları önemlidir (106, 107).

Ebeveynlerin programdan edindikleri bilgiler aracılığıyla bebeklerinin gelişimlerini desteklemek ve programdan edindikleri bilgileri önceki bilgileriyle bütünleştirilmesini temel alan Oyun Temelli Dil Destek Programı, aile ve çocuk ilişkisine vurgu yapan Bronfenbrenner'in biyoekolojik kuramına göre oluşturulmuştur. Bronfenbrenner'a göre, çocuğun en yoğun mikrosistemi ailedir ve ailenin duygusal durumu, inançları, aile içi yaşam kuralları ve psikolojik durumu çocuğa etki etmektedir (108).

12-24 aylık bebeği olan annelere yönelik hazırlanacak olan Oyun Temelli Dil Destek Programının hazırlanabilmesi için öncelikle ihtiyaç analizi yapılmıştır. Araştırma öncesi araştırmacı tarafından 12-24 aylık bebeklerin dil gelişimine yönelik ihtiyaçları saptamak için alan yazın taraması yapılmış ve alan yazında yer alan mevcut programlar incelenmiştir. Bunun sonucunda 12-24 aylık bebeklerin dil gelişimlerine yönelik yarı yapılandırılmış form hazırlanmıştır. Hazırlanan bu form farklı üniversitelerin çocuk gelişimi bölümünde çalışan 7 uzmana gönderilmiştir. Uzmanlardan gelen geri dönütler doğrultusunda formda son düzenlemeler yapılmış ve hazırlanan forma son şekli verilmiştir.

8 Kasım 2021 ve 21 Kasım 2021 tarihleri arasında ihtiyaç belirleme formu araştırmacı tarafında 12-24 aylık bebeğe sahip annelere doldurulmuş ve böylece annelerin ihtiyaçları belirlenmeye çalışılmıştır. İhtiyaç belirleme formu 29 anne tarafından doldurulmuştur. Annelere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, içerik analizi tekniğiyle incelenmiştir. Anneler bebeklerinin dil gelişimlerine yönelik 0-36 ay MEB programından alınan göstergelere “evet, hayır ve bilmiyorum/değerlendirmedim” şeklinde cevaplandırmışlardır. Her cevap 1 puan olarak değerlendirilmiştir. Güvenirlilik için %70 uyum sınır kabul edilmiştir. 29 ebeveyn den en az 20 sinin problemi problem durum olarak belirtmesi gerekmektedir (103). Program hazırlanırken %70 ölçüte göre ihtiyaç duyulan maddeler program hazırlanırken ele

alınmış ve programın amaçları, gelişim göstergeleri bu ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmiştir. Oyun Temelli Dil Destek Programı planlanırken farklı araştırma konularında hazırlanmış olan destek eğitim programları, ebeveyn (anne-baba) eğitim programları, bebekler için hazırlanmış olan eğitim programları, çocukların dil gelişimi ve oyunu konu alan makaleler, kitaplar ve lisansüstü tezleri incelenmiştir (12, 16, 17, 19, 109-116). Alan yazın taraması sonucunda ilgili alan yazından yararlanılarak Oyun Temelli Dil Destek Programının taslağı hazırlanmıştır.

Oyun Temelli Dil Destek Programı geliştirirken bazı aşamalar göz önünde bulundurulmuştur. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

- Oyun Temelli Dil Destek Programı 12-24 ay arası çocuğa sahip annelere yönelik bir programdır.
- Bebeğin bakımı ve eğitiminde sorumlu olan anne tarafından yürütüleceği ve eğitim programında planlanan etkinlikler bebekle ev ortamında gerçekleştirileceğinden aile merkezli bir programdır.
- Oyun Temelli Dil Destek Programının temel felsefesi, 12-24 aylık bebeğe sahip anneye bebeğinin gelişimini oyun yoluyla nasıl destekleyebileceğine yardım etmektir.
- Oyun Temelli Dil Destek Programı her oturum için 45 dakika 12 oturum şeklinde planlanmıştır. Araştırmacı tarafından eğitim yapılacak ortam düzenlenecektir.
- Annelerden her oturum sonrasında oturumda öğrenilen etkinlikleri evde bebekleriyle oynamaları ve bir sonraki oturuma kadar her gün tekrar etmeleri istenecektir.
- Annelerden evde bebekleriyle oynadıkları etkinlikleri değerlendirmeleri için Oturum Değerlendirme Formunu her hafta etkinlikleri uyguladıktan sonra doldurmaları istenecektir.
- Oyun Temelli Dil Destek Programına katılımı gönüllülük esas alınacaktır.
- Oyun Temelli Dil Destek Programı esnek bir programdır. Anneler bebeklerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda düzenleme yapabilecektir.
- Programda TİGE I-II, AGTE, Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği kullanıldığında değerlendirme araçlı bir programdır.

Oyun Temelli Dil Destek Programında yer verilen oturum ve konu başlıklarına Şekil 3.2’de yer verilmiştir.

Oturum Sayısı	Konular
1. Oturum	Tanışma
	Programı Tanıyorum
	Bebğin Gelişiminde Oyunun Önemi
2. Oturum	Bebeklerde Dil Gelişimi ve Önemi
	Merhaba Tanışalım Mı?
	Annemi Babamı Tanıyorum
3. Oturum	Etkileşimli Kitap Okumanın Önemi ve Hikaye Anlatma Teknikleri
	Uyku Kitabım
	Kelebeğin Oluşumu
4. Oturum	Dil Gelişiminde Kuklaların Önemi
	Hayvanlar Konuşuyor
	Renklerin Dansı
5. Oturum	Dil Gelişiminde Parmak Oyunlarının Önemi
	Ördek Ailesi
	Keşif Torbası
6. Oturum	Dil Gelişiminde Tekerleme ve Bilmecelerin Önemi
	Bilmece Kutusu
	Tek Tek Tekerleme
7. Oturum	Dil Gelişiminde Müziğin Önemi
	Şarkı Söylüyorum
	Dans Ediyorum
8. Oturum	Bebeklerde Bilişsel Gelişimin Önemi
	Renkli Balonlar
	Ayna Ayna
9. Oturum	Bebeklerde Sosyal-Duygusal Gelişimin Önemi
	Evimdeki Eşyalar
	Oyuncağımı Yıkıyorum
10. Oturum	Bebeklerde Kaba Motor Gelişimin Önemi
	Zıplayan Ayaklar
	Aldım-Verdim
11. Oturum	Bebeklerde İnce Motor Gelişimin Önemi
	Boncukları Dizelim
	Eğlenceli Kapaklar
12. Oturum	Programı Değerlendiriyoruz

Şekil 3.2. Oyun Temelli Dil Destek Programında yer alan oturumlar ve konu başlıkları

3.6.1. Oyun Temelli Dil Destek Programı

Araştırmacı tarafından Oyun Temelli Dil Destek Programı hazırlanmış ve uzman görüşü için doktora danışmanı, üç çocuk gelişimi uzmanı, okul öncesi uzmanı, konuşma ve dil terapisti, odyolog ve program geliştirme uzmanı dahil sekiz kişiye gönderilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda kapsam geçerlilik oranı hesaplanmıştır. Kapsam geçerlilik oranı (KGO) bir maddenin olup olmamasına yönelik kapsam geçerliliğe dayalı bir madde istatistiği olup şu şekilde hesaplanmaktadır (117);

$$KGO = \frac{NG}{N/2} - 1$$

NG: “Uygun” diyen uzman sayısı,

N: Görüş belirten toplan uzman sayısı

KGO: Kapsam geçerlilik oranı

Oyun Temelli Dil Destek Programı uzman görüşü için 8 kişiye gönderildiği için $p=0.05$ anlamlılık düzeyinde Kapsam Geçerlilik Oranı için minimum değer olarak 0.78 olarak belirlenmiştir (118). Bu doğrultuda Oyun Temelli Dil Destek Programı için Kapsam Geçerlilik indeksi $p=0.05$ düzeyinde 1.00 olarak hesaplanmıştır. Ancak hata payı ve şans eseri olabilme göz önüne alınarak bu değer 0.99 kabul edilmiştir (119). Uzman görüş ve önerileri sonrasında Oyun Temelli Dil Destek Programı’na son şekli verilmiştir. Oyun Temelli Dil Destek Programının bir kısım örneği EK-17’de verilmiştir.

3.7. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analiz işlemlerinde SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizlerinde ilk aşamada verilerin normal dağılıma uygunluğu incelenmiştir.

Tablo 3.2. Araştırma Kapsamında Kullanılan Ankara Gelişim Tarama Envanteri ve Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeğinin Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri ile Güvenilirlik Analizi

		Uygulama Grubu		Kontrol Grubu	
	α	Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık
Ankara Gelişim Tarama Envanteri					
Genel gelişim ön test	0.639	-0.915	0.432	-0.447	-0.206
Genel gelişim son test	0.703	-0.118	0.161	-0.334	-0.802
Genel gelişim kalıcılık	0.774	-0.154	-2.121	-	-
Dil bilişsel ön test	0.818	-0.309	-0.184	0.091	-0.357
Dil bilişsel son test	0.639	-0.082	-0.166	0.018	-1.033
Dil bilişsel kalıcılık	0.716	-0.441	-0.906	-	-
İnce motor ön test	0.680	-0.417	0.643	0.213	0.212
İnce motor son test	0.772	0.222	1.491	0.269	-0.332
İnce motor kalıcılık	0.827	0.818	-0.364	-	-
Kaba motor ön test	0.723	-0.963	-0.025	-1.340	1.092
Kaba motor son test	0.673	-0.065	-0.759	-1.044	0.173
Kaba motor kalıcılık	0.788	-0.818	1.060	-	-
Sosyal beceri ön test	0.666	-2.076	0.813	-0.707	-0.387
Sosyal beceri son test	0.768	-0.791	0.627	-0.863	0.591
Sosyal beceri kalıcılık	0.651	-0.195	-0.467	-	-
Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği					
Bağlanma bozukluğu ön test	0.712	0.739	-0.362	0.967	0.732
Bağlanma bozukluğu son test	0.804	1.071	0.443	0.468	-0.865
Bağlanma bozukluğu kalıcılık	0.657	0.763	0.324	-	-

Reddetme ve sinirlilik ön test	0.740	2.586	7.725	1.287	0.688
Reddetme ve sinirlilik son test	0.783	1.806	3.160	2.313	5.492
Reddetme ve sinirlilik kalıcılık	0.740	1.557	1.117	-	-
Bebek bakımında gerginlik ön test	0.760	0.522	-0.940	0.713	-0.723
Bebek bakımında gerginlik son test	0.760	1.188	2.412	0.380	-1.256
Bebek bakımında gerginlik kalıcılık	0.776	0.407	-1.192	-	-
İstismar riski ön test	0.775	2.523	5.204	5.000	25.000
İstismar riski son test	0.760	2.904	7.729	5.000	25.000
İstismar riski kalıcılık	0.830	4.583	21.000	-	-
Toplam puan toplam ön test	0.685	0.606	-0.561	0.844	0.205
Toplam puan toplam son test	0.778	1.394	1.788	1.226	1.400
Toplam puan toplam kalıcılık	0.648	0.999	0.761	-	-

Tablo 3.3. Araştırma Kapsamında Kullanılan TİGE 1 ve TİGE 2 Ölçeğinin Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri ile Güvenilirlik Analizi

	α	Uygulama Grubu		Kontrol Grubu	
		Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık
TİGE 1					
Anlamanın ilk işaretleri ön test	0.600	-	-	-2.121	4.000
Anlamanın ilk işaretleri son test	0.746	-	-	-	-
Anlamanın ilk işaretleri kalıcılık	0.690	-	-	-	-
Anlanan ifadeler ön test	0.631	0.055	-2.454	-0.629	0.666
Anlanan ifadeler son test	0.682	-0.907	-0.500	0.245	-1.244
Anlanan ifadeler kalıcılık	0.699	-0.732	-0.822	-	-
Konuşmaya başlama ön test	0.766	0.000	-2.600	0.000	-0.286
Konuşmaya başlama son test	0.712	-	-	-1.014	0.185
Konuşmaya başlama kalıcılık	0.665	-2.646	7.000	-	-
Sözcük dağarcığı alıcı dil ön test	0.817	0.103	-1.656	0.420	1.052
Sözcük dağarcığı alıcı dil son test	0.808	0.635	0.428	1.035	2.509
Sözcük dağarcığı alıcı dil kalıcılık	0.609	0.975	1.106	-	-
Sözcük dağarcığı ifade edici dil ön test	0.627	2.039	4.497	0.335	-0.700
Sözcük dağarcığı ifade edici dil son test	0.807	1.697	2.874	0.682	-0.054
Sözcük dağarcığı ifade edici dil kalıcılık	0.712	1.512	2.090	-	-
Erken jestler ön test	0.627	1.000	-0.197	-0.712	-0.727
Erken jestler son test	0.618	-0.836	-0.180	-0.010	-1.332
Erken jestler kalıcılık	0.747	0.037	-1.684	-	-
Geç jestler ön test	0.673	-0.621	-0.624	0.670	-0.695
Geç jestler son test	0.799	0.591	-0.813	1.392	2.437
Geç jestler kalıcılık	0.639	-0.206	-1.764	-	-
Hareketler ve jestler ön test	0.641	-0.099	-0.906	0.117	-1.550
Hareketler ve jestler son test	0.815	0.569	-0.539	0.937	0.939
Hareketler ve jestler kalıcılık	0.683	0.060	-1.685	-	-
Toplam puan ön test	0.677	0.143	-1.714	0.300	0.636
Toplam puan son test	0.773	0.097	-0.624	0.436	0.133
Toplam puan kalıcılık	0.731	0.767	-0.077	-	-
TİGE 2					
Sözcük dağarcığı ifade edici dil ön test	0.824	0.526	-1.274	0.823	0.673
Sözcük dağarcığı ifade edici dil son test	0.816	0.190	-1.546	1.599	3.846
Sözcük dağarcığı ifade edici dil kalıcılık	0.627	0.138	-1.460	-	-
Sözcük kullanımı ön test	0.778	-1.301	0.964	-0.192	-0.675
Sözcük kullanımı son test	0.813	-2.165	4.251	0.227	-0.646
Sözcük kullanımı kalıcılık	0.692	-1.526	0.936	-	-

Sözcük ekleri ön test	0.828	0.542	-0.146	0.482	-1.533
Sözcük ekleri son test	0.742	0.086	-1.584	0.366	-0.847
Sözcük ekleri kalıcılık	0.672	-0.274	-1.288	-	-
Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma ön test	0.755	-0.325	-2.241	0.000	-2.308
Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma son test	0.662	-3.742	14.000	-2.509	4.898
Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma kalıcılık	0.638	-	-	-	-
Sözcüklere ek takmaya başlama ön test	0.689	1.566	0.501	1.772	1.285
Sözcüklere ek takmaya başlama son test	0.836	-0.325	-2.241	0.571	-1.934
Sözcüklere ek takmaya başlama kalıcılık	0.657	-1.566	0.501	-	-
OSU-3 biçim birim ön test	0.790	-3.742	14.000	-	-
OSU-3 biçim birim son test	0.602	-3.742	14.000	-	-
OSU-3 biçim birim kalıcılık	0.818	-3.742	14.000	-	-
OSU-3 sözcük ön test	0.654	-1.303	0.951	0.571	-1.934
OSU-3 sözcük son test	0.766	-0.433	-0.394	-0.644	-1.210
OSU-3 sözcük kalıcılık	0.710	0.625	-1.192	-	-
Toplam puan ön test	0.736	0.465	-1.354	0.674	0.161
Toplam puan son test	0.690	0.173	-1.503	1.504	3.503
Toplam puan kalıcılık	0.608	0.102	-1.412	-	-

Tablo 3.2 ve Tablo 3.3 incelendiğinde, araştırma kapsamında toplanan verilerin büyük çoğunluğuna ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ve +2 aralığı dışında kaldığı, ayrıca araştırmaya katılan kişi sayısının az olması nedeniyle verilere non-parametrik analizler uygulanmıştır. Uygulama ve kontrol gruplarının ön test ölçümlerinin karşılaştırılmasında Mann Whitney U test kullanılırken, uygulama grubunun kendi içinde ön test–son test–kalıcılık testi ölçümleri arasındaki farklılıkların incelenmesinde Freidman Test kullanılmıştır. Testler arasında farklılık olması durumunda, farklılıkların hangi testler arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla ön test–son test, ön test–kalıcılık testi, son test–kalıcılık testi arasındaki ikili karşılaştırmalarda Wilcoxon test kullanılmıştır. Kontrol grubunda ise ön test ve son test arasındaki değişimlerin karşılaştırılmasında Wilcoxon Test kullanılmıştır. Araştırmaya katılanlar ve ailelerinin demografik bilgilerinin dağılımlarının belirlenmesinde frekans analizi kullanılırken, bu dağılımların gruplar arasındaki farklılığını incelemek amacıyla Ki-Kare analizi kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenilirlik düzeylerine ilişkin Cronbach's Alpha (α) iç tutarlık katsayıları incelendiğinde, ölçek verilerinin analiz için yeterli düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir.

Uygulama güvenilirliği için uygulama güvenilirliği veri toplama formu (EK-16) oluşturulmuştur. Uygulama güvenilirliği, “uygulamacının ya da öğretmenin uygulama planına ne ölçüde bağlı kaldığının analiz edilmesidir”. Uygulama güvenilirliği analizi yapabilmek için uygulamacının eğitim programını uygularken yapması gerekenler belirlenir ve uygulamacının bu davranışları sergileyip sergilemediği gözlemciler

tarafından gözlenir. Ardında uygulama güvenilirlik analizi formülü kullanılarak güvenilirlik katsayısı hesaplanır. Formül şu şekildedir; [(Gözlenen uygulayıcı davranışı/planlanan uygulayıcı davranışı) X100] (120). Uygulama güvenilirliği formu gözlemciler tarafından Evet/Hayır şeklinde işaretlenmektedir. Uygulama güvenilirliği verileri alandan iki çocuk gelişimi uzmanı tarafından toplanmıştır. Uygulama güvenilirliği analizleri sonucunda oyun temelli dil destek programı uygulama basamakları %100 güvenilir bulunmuştur.

3.8. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yürütülebilmesi için Bingöl Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu'ndan E-33117789-35083 numaralı etik kurul onayı (EK-2) ve Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü'nden çalışmanın örneklemi oluşturacak ebeveynlerin iletişim bilgilerine ulaşabilmek için gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada kullanılan “Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE I-II)” (EK-6) Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapan araştırmacılardan Prof. Dr. Funda ACARLAR'dan ve “Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği” (EK-7) kullanımı için araştırmacılardan Doç. Dr. Emel ÖRÜN'den e-mail aracılığıyla ölçek kullanım izni alındı. Araştırmaya kendi istekleriyle katılmayı kabul eden annelere yapılacak olan araştırmanın amacından söz edilerek araştırmadan elde edilen kişisel bilgilerin gizli tutulacağı, araştırmadan elde edilecek olan bilgilerin herhangi başka bir yerde yada araştırmada kullanılmayacağı ve araştırmadan istediklerinde ayrılma hakkına sahip oldukları söylenilerek araştırmaya katılmayı kendi istekleriyle kabul eden annelere Aydınlatılmış Onam Formu verilerek çalışmaya kendi istekleriyle katıldıklarına dair izin belgesi alınmıştır (EK-4).

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Genellenebilirliği

Araştırma Bingöl İl merkezine bağlı Aile sağlığı merkezlerine kayıtlı 12-24 ay bebeklerin en az ilkokul mezunu, daha önce oyun temelli dil destek eğitimi almamış annelerle yapılması araştırmanın sınırlılığıdır. Bundan dolayı araştırmanın sonuçları uygulama grubundaki çocuklara genellenebilir.

4. BULGULAR

Bu bölümde çalışmaya ait bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4.1. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Yaşlarının (Ay) Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ort.	X	SS	U	p
Yaş	Uygulama	21	25.98	17.95	4.01	210.5	.249
	Kontrol	25	21.42	16.84	3.41		

Tablo 4.1 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin yaş ortalamasının ($X=17.95\pm4.01$) kontrol grubundaki bebeklerin yaş ortalamasından ($X=16.84\pm3.41$) yüksek olduğu, ancak uygulama ve kontrol grubu bebeklerin yaşları arasında anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Tablo 4.2. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Demografik özellikler	Uygulama grubu		Kontrol grubu		Benzerlik
	F	%	F	%	
Cinsiyet					
Kız	9	42.9	9	36.0	$\chi^2=.225$
Erkek	12	57.1	16	64.0	$p=.635$
Kardeş sayısı					
Kardeşi yok	13	61.9	14	56.0	$\chi^2=.167$
1 kardeş	5	23.8	7	28.0	$p=.920$
İki kardeş ve üzeri	3	14.3	4	16.0	
Doğum sırası					
İlk çocuk	15	71.4	15	60.0	$\chi^2=6.470$
Orta / ortadan biri	3	14.3	-	-	$p=.039$
Son çocuk	3	14.3	10	40.0	

χ^2 : Ki-Kare Testi

Tablo 4.2 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin %42.9'unun kız, %57.1'inin erkek olduğu, kontrol grubundaki bebeklerin %36'sının kız, %64'ünün erkek olduğu, uygulama grubundaki bebeklerin %61.9'unun kardeşinin olmadığı, %23.8'inin kardeşinin olduğu, %14.3'ünün iki ve üzeri kardeşinin olduğu, kontrol grubundaki bebeklerin %56'sının kardeşinin olmadığı, %28'inin 1 kardeşinin olduğu, %16'sının 2 ve üzeri kardeşinin olduğu, uygulama grubundaki bebeklerin %71.4'ünün ilk çocuk, %14.3'ünün orta / ortancalardan biri, %14.3'ünün son çocuk olduğu, kontrol grubundaki bebeklerin %60'ının ilk çocuk, %40'ının ise son çocuk olduğu görülmektedir. Uygulama grubunda ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin cinsiyet ve

kardeş sayılarına ilişkin yüzdelik dağılımlar arasında anlamlı farklılık bulunmazken ($p>0.05$), doğum sıralarına ilişkin yüzdelik dağılımları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0.05$).

Tablo 4.3. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ailelerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

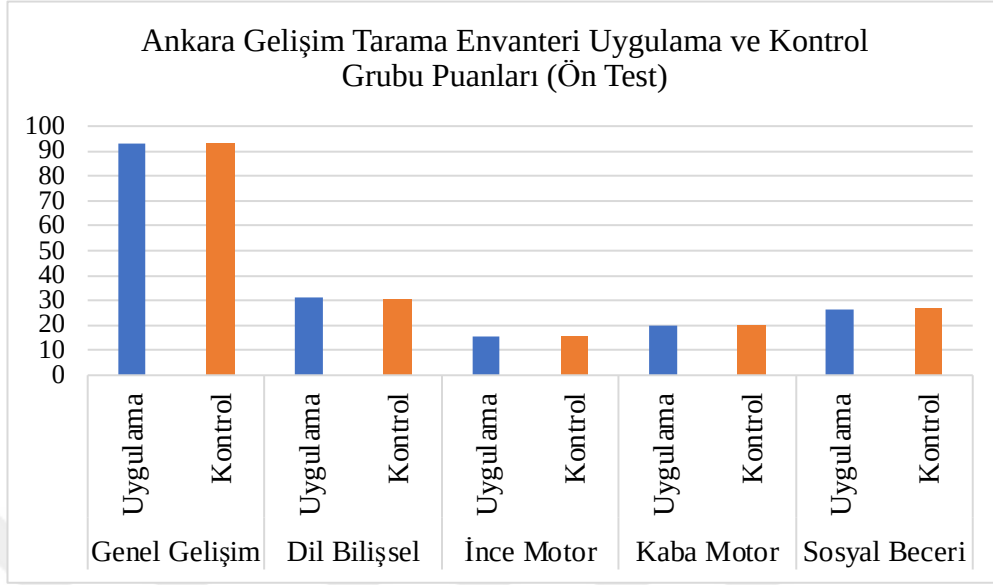
Demografik özellikler	Uygulama grubu		Kontrol grubu		Benzerlik
	F	%	F	%	
Anne yaşı					
30 yaş ve altı	15	71.4	12	48.0	$\chi^2=2.584$ p=.108
31-40 yaş	6	28.6	13	52.0	
Baba yaşı					
30 yaş ve altı	9	42.9	7	28.0	$\chi^2=1.778$ p=.411
31-40 yaş	12	57.1	17	68.0	
41-50 yaş	-	-	1	4.0	
Anne eğitim durumu					
Ortaokul	5	23.8	7	28.0	$\chi^2=2.361$ p=.670
Lise	3	14.3	4	16.0	
Ön lisans	7	33.3	4	16.0	
Lisans	4	19.0	5	20.0	
Yüksek lisans / doktora	2	9.5	5	20.0	
Baba eğitim durumu					
Ortaokul	3	14.3	3	12.0	$\chi^2=3.737$ p=.443
Lise	5	23.8	7	28.0	
Ön lisans	4	19.0	1	4.0	
Lisans	4	19.0	9	36.0	
Yüksek lisans / doktora	5	23.8	5	20.0	
Aile aylık gelir					
Gelirim giderimden az	7	33.3	9	36.0	$\chi^2=.658$ p=.720
Gelirim giderime eşit	9	42.9	8	32.0	
Gelirim giderimden fazla	5	23.8	8	32.0	
Ebeveyn çalışma durumu					
Kamu	5	23.8	8	32.0	$\chi^2=.382$ p=.826
Özel sektör	2	9.5	2	8.0	
Herhangi bir işte çalışmıyorum	14	66.7	15	60.0	
Anne meslek					
Ev hanımı	14	66.7	14	56.0	$\chi^2=.545$ p=.460
Çalışan	7	33.3	11	44.0	
Baba meslek					
Akademisyen	3	14.3	3	12.0	$\chi^2=7.519$ p=.377
Öğretmen	1	4.8	4	16.0	
Doktor	-	-	2	8.0	
Memur	4	19.0	1	4.0	
Mühendis	2	9.5	2	8.0	
Esnaf / serbest	8	38.1	7	28.0	
İşçi	3	14.3	4	16.0	
Çalışmıyor	-	-	2	8.0	

χ^2 : Ki-Kare Testi

Tablo 4.3 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin %71.4'ünün 30 yaş ve altı, %28.6'sının 31-40 yaşlarında olduğu, kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin %48'inin 30 yaş ve altı, %52'sinin 31-40 yaşlarında olduğu,

uygulama grubundaki bebeklerin babalarının %42.9'unun 30 yaş ve altı, %57.1'inin 31-40 yaşlarında olduğu, kontrol grubundaki bebeklerin babalarının %28'inin 30 yaş ve altı, %68'inin 31-40 yaşlarında ve %4'ünün 41-50 yaşlarında olduğu görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin %23.8'inin ortaokul, %14.3'ünün lise, %33.3'ünün ön lisans, %19'unun lisans, %9.5'inin yüksek lisans/doktora mezunu olduğu, kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin %28'inin ortaokul, %16'sının lise, %16'sının ön lisans, %20'sinin lisans ve %20'sinin yüksek lisans/doktora mezunu olduğu görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin babalarının %14.3'ünün ortaokul, %23.8'inin lise, %19'unun ön lisans, %19'unun lisans, %23.8'inin yüksek lisans/doktora mezunu olduğu, kontrol grubundaki bebeklerin babalarının %12'sinin ortaokul, %28'inin lise, %4'ünün ön lisans, %36'sının lisans, %20'sinin yüksek lisans/doktora mezunu olduğu görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin aile aylık gelirlerinin %33.3'ünün gelirinin giderinden az, %42.9'unun gelirinin giderine eşit, %23.8'inin gelirinin giderinden fazla olduğu, kontrol grubundaki bebeklerin aile aylık gelirlerinin %36'sının gelirinin giderinden az, %32'sinin gelirinin giderine eşit, %32'sinin gelirinin giderinden fazla olduğu görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin ebeveynlerinin %23.8'inin kamuda, %9.5'inin özel sektörde, %66.7'sinin herhangi bir işte çalışmadığı, kontrol grubundaki bebeklerin ebeveynlerinin %32'sinin kamuda, %8'inin özel sektörde, %60'ının herhangi bir işte çalışmadığı görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin %66.7'sinin ev hanımı olduğu, %33.3'ünün çalışan olduğu, kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin %56'sının ev hanımı, %44'ünün çalışan olduğu görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin babalarının %14.3'ünün akademisyen, %4.8'inin öğretmen, %19'unun memur, %9.5'inin mühendis, %38.1'inin esnaf/serbest, %14.3'ünün işçi olduğu, kontrol grubundaki bebeklerin babalarının %12'sinin akademisyen, %16'sının öğretmen, %8'inin doktor, %4'ünün memur, %8'inin mühendis, %28'inin esnaf/serbest, %16'sının işçi, %8'inin çalışmadığı görülmektedir. Uygulama grubunda ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin ebeveynlerinin demografik bilgilerine ilişkin yüzdelik dağılımlar arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$).

**Uygulama ve Kontrol Gruplarındaki Çocukların Ankara Gelişim Tarama
Envanteri Puanlarının Değerlendirilmesi**

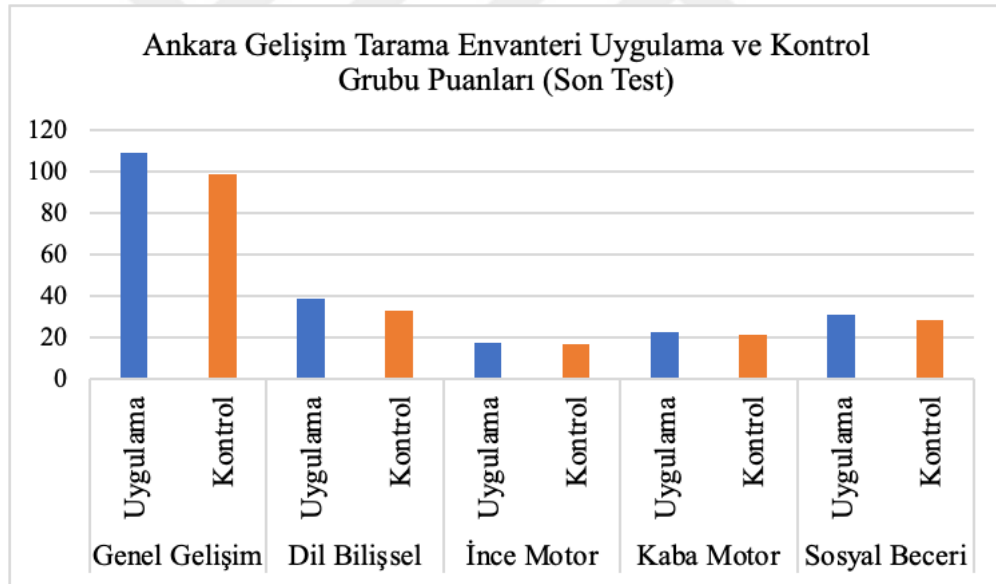
Şekil 4.1. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanları

Tablo 4.4. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	N	Sıra ort.	X	SS	U	P
Genel gelişim	Uygulama	21	24.14	93.29	14.75	249.0	.766
	Kontrol	25	22.96	93.12	13.69		
Dil bilişsel	Uygulama	21	23.81	31.19	6.89	256.0	.886
	Kontrol	25	23.24	30.68	6.18		
İnce motor	Uygulama	21	23.62	15.76	1.30	260.0	.955
	Kontrol	25	23.40	15.80	1.53		
Kaba motor	Uygulama	21	23.05	19.67	3.15	253.0	.832
	Kontrol	25	23.88	19.92	3.14		
Sosyal beceri- Öz bakım	Uygulama	21	23.52	26.57	4.38	262.0	.991
	Kontrol	25	23.48	26.80	3.84		

Tablo 4.4 incelendiğinde, ön testte uygulama grubunda yer alan bebeklerin genel gelişim ortalamasının ($X=93.29 \pm 14.75$) kontrol grubunda yer alan bebeklerin genel gelişim ortalamasından ($X=93.12 \pm 13.69$) daha yüksek olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin genel gelişim düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubunda yer alan bebeklerin dil bilişsel ortalamasının ($X=31.19 \pm 6.89$) kontrol grubunda yer alan bebeklerin dil bilişsel ortalamasından ($X=30.68 \pm 6.18$) daha yüksek olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin dil bilişsel düzeyleri arasında

anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubunda yer alan bebeklerin ince motor ortalamasının ($X=15.76\pm1.30$) kontrol grubunda yer alan bebeklerin ince motor ortalamasından ($X=15.80\pm1.53$) daha düşük olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin ince motor düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubunda yer alan bebeklerin kaba motor ortalamasının ($X=19.67\pm3.15$) kontrol grubunda yer alan bebeklerin kaba motor ortalamasından ($X=19.92\pm3.14$) daha düşük olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin kaba motor düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubunda yer alan bebeklerin sosyal beceri ortalamasının ($X=26.57\pm4.38$) kontrol grubunda yer alan bebeklerin sosyal beceri ortalamasından ($X=26.80\pm3.84$) daha düşük olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

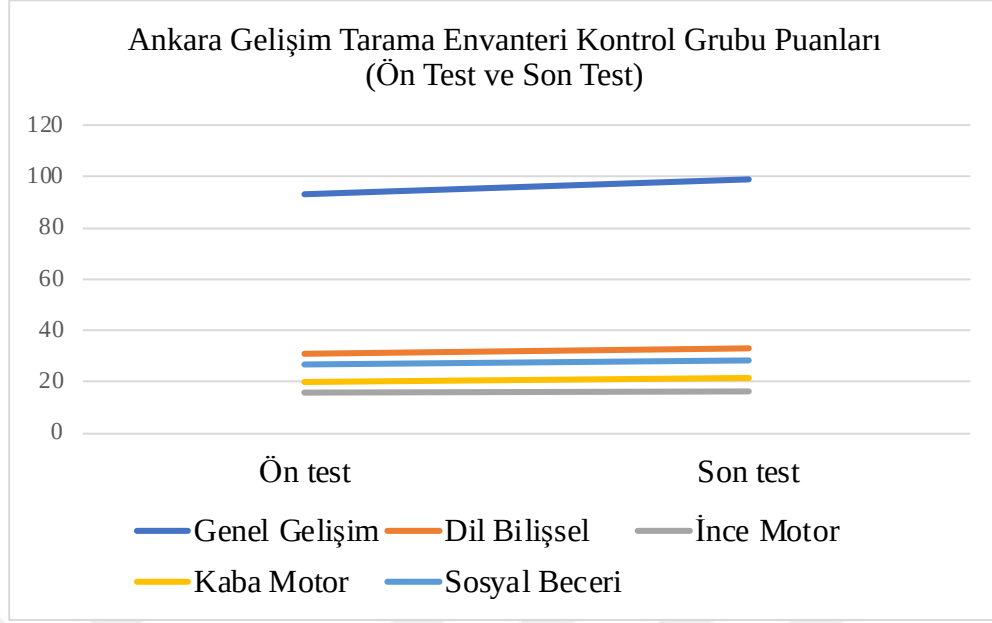

Şekil 4.2. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanları

Tablo 4.5. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	N	Sıra ort.	X	SS	U	p
Genel gelişim	Uygulama	21	29.69	108.81	10.80	132.5	.004
	Kontrol	25	18.30	98.88	10.30		
Dil bilişsel	Uygulama	21	30.00	38.67	5.98	126.0	.003
	Kontrol	25	18.04	32.72	5.68		
İnce motor	Uygulama	21	27.45	17.29	1.90	179.5	.061
	Kontrol	25	20.18	16.40	1.41		
Kaba motor	Uygulama	21	26.00	22.24	1.14	210.0	.232
	Kontrol	25	21.40	21.56	1.58		
Sosyal beceri- Öz bakım	Uygulama	21	29.29	30.62	2.84	141.0	.007
	Kontrol	25	18.64	28.20	3.07		

Tablo 4.5 incelendiğinde, son testte uygulama grubunda yer alan çocukların genel gelişim ortalamasının ($X=108.81 \pm 110.80$) kontrol grubunda yer alan çocukların genel gelişim ortalamasından ($X=98.88 \pm 10.30$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Son testte uygulama grubunda yer alan çocukların dil bilişsel ortalamasının ($X=38.67 \pm 5.98$) kontrol grubunda yer alan çocukların dil bilişsel ortalamasından ($X=32.72 \pm 5.68$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Son testte uygulama grubunda yer alan çocukların ince motor ortalamasının ($X=17.29 \pm 1.90$) kontrol grubunda yer alan çocukların ince motor ortalamasından ($X=16.40 \pm 1.41$) daha yüksek olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol gruplarındaki çocukların ince motor düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Son testte uygulama grubunda yer alan çocukların kaba motor ortalamasının ($X=22.24 \pm 1.14$) kontrol grubunda yer alan çocukların kaba motor ortalamasından ($X=21.56 \pm 1.58$) daha yüksek olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol gruplarındaki çocukların kaba motor düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Son testte uygulama grubunda yer alan çocukların sosyal beceri ortalamasının ($X=30.62 \pm 2.84$) kontrol grubunda yer alan çocukların sosyal beceri ortalamasından ($X=28.20 \pm 3.07$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p < 0.05$).

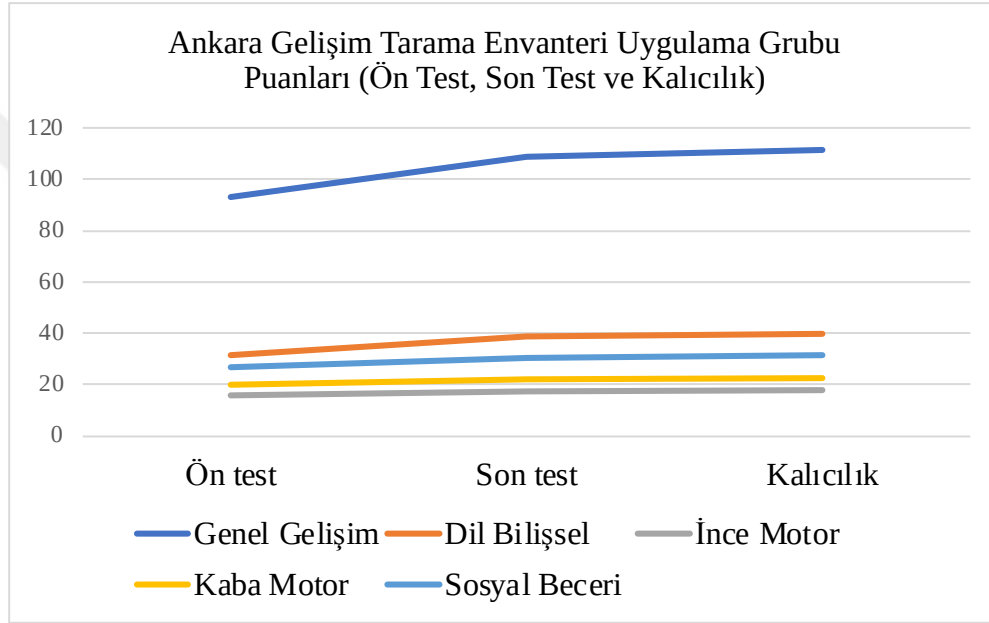
Şekil 4.3. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanları

Tablo 4.6. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon Test Sonuçları

	Test	N	Sıra ort.	X	SS	Z	p
Genel gelişim	Ön test	25	8.17	93.12	13.69	-3.719	.000
	Son test	25	13.66	98.88	10.30		
Dil bilişsel	Ön test	25	8.75	30.68	6.18	-3.147	.002
	Son test	25	12.68	32.72	5.68		
İnce motor	Ön test	25	8.92	15.80	1.53	-1.958	.050
	Son test	25	11.18	16.40	1.41		
Kaba motor	Ön test	25	0.00	19.92	3.14	-3.672	.000
	Son test	25	9.00	21.56	1.58		
Sosyal beceri- Öz bakım	Ön test	25	0.00	26.80	3.84	-3.675	.000
	Son test	25	9.00	28.20	3.07		

Tablo 4.6 incelendiğinde, kontrol grubundaki bebeklerin genel gelişim ortalamasının ($X=93.12 \pm 13.69$) son testte artış gösterdiği ($X=98.88 \pm 10.30$) görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında genel gelişim düzeylerinde oluşan bu artışın (5.76 puan) anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin dil bilişsel ortalamasının ($X=30.68 \pm 6.18$) son testte artış gösterdiği ($X=32.72 \pm 5.68$) görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında dil bilişsel düzeylerinde oluşan bu artışın (2.04 puan) anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ince motor ortalamasının ($X=15.80 \pm 1.53$) son testte artış gösterdiği ($X=16.40 \pm 1.41$), ancak kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında

ince motor düzeylerinde oluşan bu artışın (0.6 puan) anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin kaba motor ortalamasının ($X=19.92\pm3.14$) son testte artış gösterdiği ($X=21.56\pm1.58$) görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında kaba motor düzeylerinde oluşan (1.64 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin sosyal beceri ortalamasının ($X=26.80\pm3.84$) son testte artış gösterdiği ($X=28.20\pm3.07$) görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında sosyal beceri düzeylerinde oluşan (1.4 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

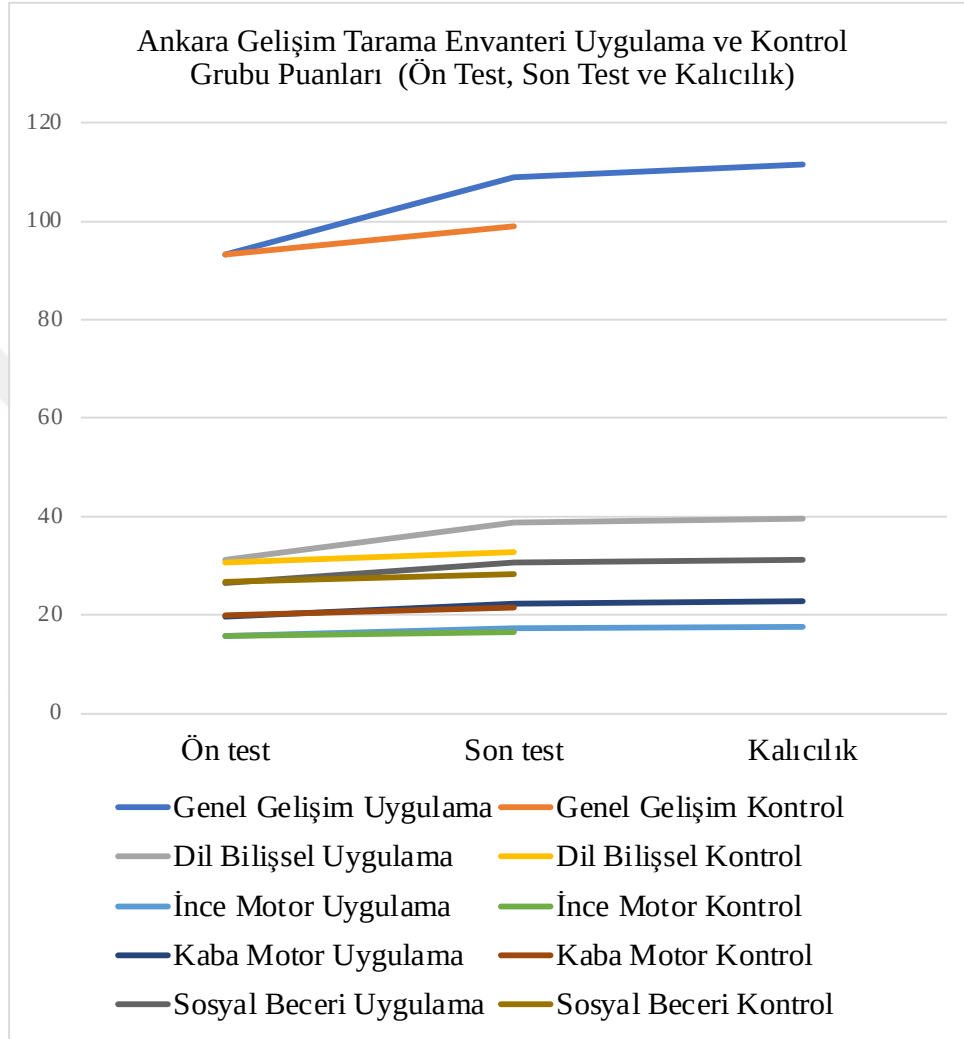
Şekil 4.4. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanları

Tablo 4.7. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Freidman Varyans Analizi Sonuçları

	Test	N	Sıra ort.	X	SS	x^2	p	Anlamlı farklar
Genel gelişim	Ön test	21	1.00	93.29	14.75	33.422	.000	öt<st,
	Son test	21	2.31	108.81	10.80			öt<kt,
	Kalıcılık	21	2.69	111.62	11.06			st<kt
Dil bilişsel	Ön test	21	1.05	31.19	6.89	30.400	.000	öt<st,
	Son test	21	2.38	38.67	5.98			öt<kt
	Kalıcılık	21	2.57	39.57	7.21			
İnce motor	Ön test	21	1.19	15.76	1.30	24.873	.000	öt<st,
	Son test	21	2.31	17.29	1.90			öt<kt
	Kalıcılık	21	2.50	17.67	2.03			
Kaba motor	Ön test	21	1.12	19.67	3.15	33.323	.000	öt<st,
	Son test	21	2.26	22.24	1.14			öt<kt,
	Kalıcılık	21	2.62	22.67	1.02			st<kt
Sosyal beceri-Öz bakım	Ön test	21	1.00	26.57	4.38	33.300	.000	öt<st,
	Son test	21	2.43	30.62	2.84			öt<kt
	Kalıcılık	21	2.57	31.24	2.79			

Tablo 4.7 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin genel gelişim ortalamasının ($X=93.29\pm14.75$) son testte ($X=108.81\pm10.80$) ve kalıcılık testinde ($X=111.62\pm11.06$) arttığı görülmektedir. Testler arasındaki farklılıkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön teste ile son test arasında, ön test ile kalıcılık testi arasında, son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin dil bilişsel ortalamasının ($X=31.19\pm6.89$) son testte ($X=38.67\pm5.98$) ve kalıcılık testinde ($X=39.57\pm7.21$) arttığı görülmektedir. Testler arasındaki farklılıkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında, ön test ile kalıcılık testi arasındaki anlamlı farklılıkların olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin ince motor ortalamasının ($X=15.76\pm1.30$) son testte ($X=17.29\pm1.90$) ve kalıcılık testinde ($X=17.67\pm2.03$) arttığı görülmektedir. Testler arasındaki farklılıkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında, ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılıkların olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin kaba motor ortalamasının ($X=19.67\pm3.15$) son testte ($X=22.24\pm1.14$) ve kalıcılık testinde ($X=22.67\pm2.79$) arttığı görülmektedir. Testler arasındaki farklılıkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test, ön test ile kalıcılık testi ve son test ile kalıcılık testi anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir.

($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sosyal beceri ortalamasının ($X=26.57\pm4.38$) son testte ($X=30.62\pm2.84$) ve kalıcılık testinde ($X=31.24\pm2.79$) arttığı görülmektedir. Testler arasındaki farklılıkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılıklar olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir.

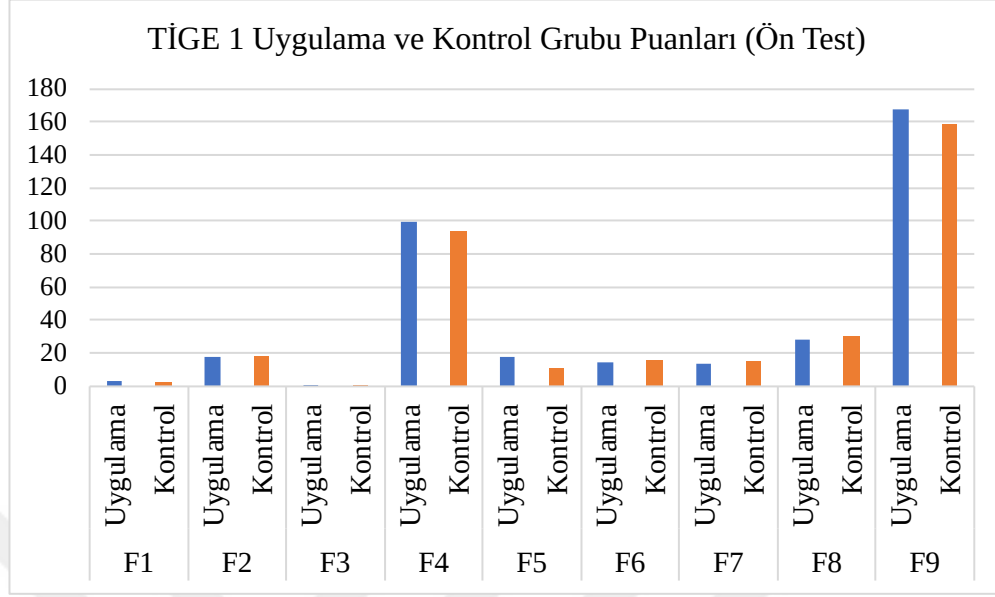
Şekil 4.5. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test, Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanları

Tablo 4.8. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında Ankara Gelişim Tarama Envanteri Puanlarındaki Gelişim Farklılıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	N	Sıra ort.	X	SS	U	P
Genel gelişim	Uygulama	21	32.69	15.52	7.08	69.5	.000
	Kontrol	25	15.78	5.76	5.70		
Dil bilişsel	Uygulama	21	33.05	7.48	3.96	62.0	.000
	Kontrol	25	15.48	2.04	2.68		
İnce motor	Uygulama	21	26.57	1.52	1.44	198.0	.144
	Kontrol	25	20.92	0.60	1.66		
Kaba motor	Uygulama	21	26.98	2.57	2.27	189.5	.099
	Kontrol	25	20.58	1.64	1.93		
Sosyal beceri- Öz bakım	Uygulama	21	32.71	4.05	2.13	69.0	.000
	Kontrol	25	15.76	1.40	1.58		

Tablo 4.8 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin genel gelişim puanındaki artışın ($X=15.52\pm7.08$) kontrol grubundaki bebeklerin genel gelişim puanındaki artıştan ($X=5.76\pm5.70$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin dil bilişsel puanındaki artışın ($X=7.48\pm3.96$) kontrol grubundaki bebeklerin dil bilişsel puanındaki artıştan ($X=2.04\pm2.68$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin ince motor puanındaki artışın ($X=1.52\pm1.44$) kontrol grubundaki bebeklerin ince motor puanındaki artıştan ($X=0.60\pm1.66$) daha yüksek olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin kaba motor puanındaki artışın ($X=2.57\pm2.27$) kontrol grubundaki bebeklerin kaba motor puanındaki artıştan ($X=1.64\pm1.93$) daha yüksek olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sosyal beceri puanındaki artışın ($X=4.05\pm2.13$) kontrol grubundaki bebeklerin sosyal beceri puanındaki artıştan ($X=1.40\pm1.58$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Uygulama ve Kontrol Gruplarındaki Bebeklerin TİGE 1 puanlarının Değerlendirilmesi

F1: Anlamanın ilk işaretleri, F2: Anlanan ifadeler, F3: Konuşmaya başlama, F4: Sözcük dağarcığı alıcı dil, F5: Sözcük dağarcığı ifade edici dil, F6: Erken jestler, F7: Geç jestler, F8: Hareketler ve jestler, F9: Toplam puan

Şekil 4.6. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test TİGE 1 Puanları

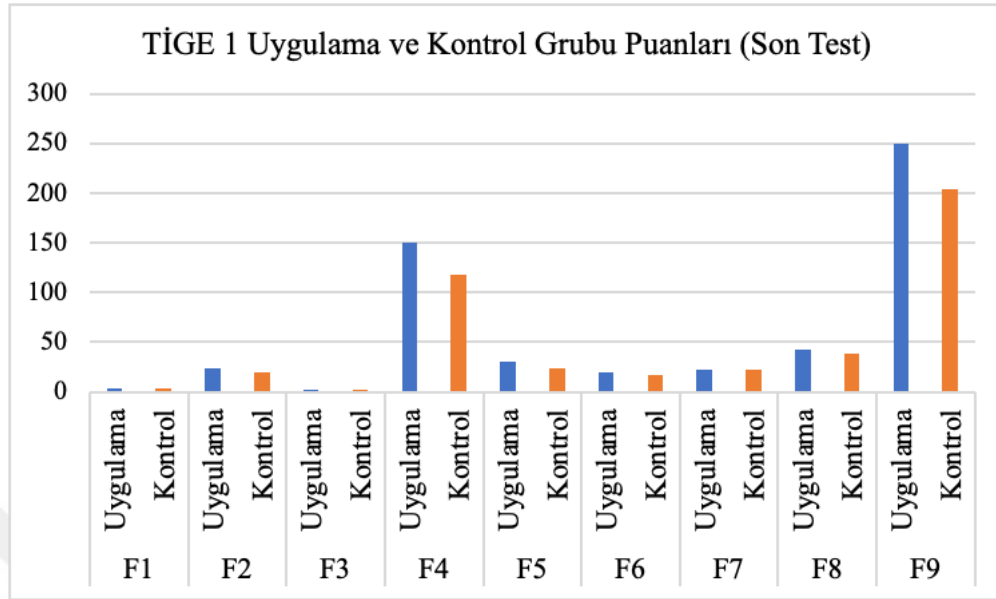
Tablo 4.9. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test TİGE 1 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	n	Sıra ort.	X	SS	U	p
Anlamanın ilk işaretleri	Uygulama	7	9.50	3.00	0.00	24.5	.198
	Kontrol	9	7.72	2.67	0.71		
Anlanan ifadeler	Uygulama	7	7.93	18.00	5.03	27.5	.671
	Kontrol	9	8.94	18.78	5.09		
Konuşmaya başlama	Uygulama	7	8.50	1.00	1.00	31.5	1.000
	Kontrol	9	8.50	1.00	0.71		
Sözcük dağarcığı alıcı dil	Uygulama	7	9.43	99.29	51.82	25.0	.491
	Kontrol	9	7.78	94.00	48.83		
Sözcük dağarcığı ifade edici dil	Uygulama	7	8.64	17.71	21.74	30.5	.915
	Kontrol	9	8.39	11.00	5.17		
Erken jestler	Uygulama	7	7.21	14.86	3.02	22.5	.338
	Kontrol	9	9.50	15.89	4.46		
Geç jestler	Uygulama	7	8.36	13.71	4.11	30.5	.915
	Kontrol	9	8.61	14.89	6.37		
Hareketler ve jestler	Uygulama	7	7.93	28.57	6.68	27.5	.671
	Kontrol	9	8.94	30.78	9.83		
Toplam puan	Uygulama	7	8.86	167.57	72.96	29.0	.791
	Kontrol	9	8.22	158.22	52.34		

Tablo 4.9 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin anlamanın ilk işaretleri ortalamasının ($X=3.00\pm 0.00$) kontrol grubundaki bebeklerin anlamanın ilk

işaretleri ortalamasından ($X=2.67\pm0.71$) daha yüksek olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin anlayanın ilk işaretleri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin anlanan ifadeler ortalamasının ($X=18.00\pm5.03$) kontrol grubundaki bebeklerin anlanan ifadeler ortalamasından ($X=18.78\pm5.09$) daha düşük olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin anlanan ifadeler düzeyleri arasında bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin konuşmaya başlama ortalamasının ($X=1.00\pm1.00$) ile kontrol grubundaki bebeklerin konuşmaya başlama ortalamasıyla ($X=1.00\pm0.71$) aynı düzeyde olduğu, ayrıca uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin konuşmaya başlama düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı alıcı dil ortalamasının ($X=99.29\pm51.82$) kontrol grubundaki bebeklerin alıcı dil ortalamasından ($X=94.00\pm48.83$) daha yüksek olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin sözcük dağarcığı alıcı dil düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil ortalamasının ($X=17.71\pm21.74$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil ortalamasından ($X=11.00\pm5.17$) daha yüksek olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin erken jestler ortalamasının ($X=14.86\pm3.02$) kontrol grubundaki bebeklerin erken jestler ortalamasından ($X=15.89\pm4.46$) daha düşük olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin erken jest düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin geç jestler ortalamasının ($X=13.71\pm4.11$) kontrol grubundaki bebeklerin geç jestler ortalamasından ($X=14.89\pm6.37$) daha düşük olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin geç jestler düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin hareketler ve jestler ortalamasının ($X=28.57\pm6.68$) kontrol grubundaki bebeklerin hareketler ve jestler ortalamasından ($X=30.78\pm9.83$) daha düşük olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin hareketler ve jestler düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin toplam puan ortalamasının ($X=167.57\pm72.96$) kontrol grubundaki bebeklerin toplam puan ortalamasından ($X=158.22\pm52.34$) daha yüksek olduğu, ancak uygulama ve kontrol

gruplarındaki bebeklerin toplam puan düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

F1: Anlamanın ilk işaretleri, F2: Anlanan ifadeler, F3: Konuşmaya başlama, F4: Sözcük dağarcığı alıcı dil, F5: Sözcük dağarcığı ifade edici dil, F6: Erken jestler, F7: Geç jestler, F8: Hareketler ve jestler, F9: Toplam puan

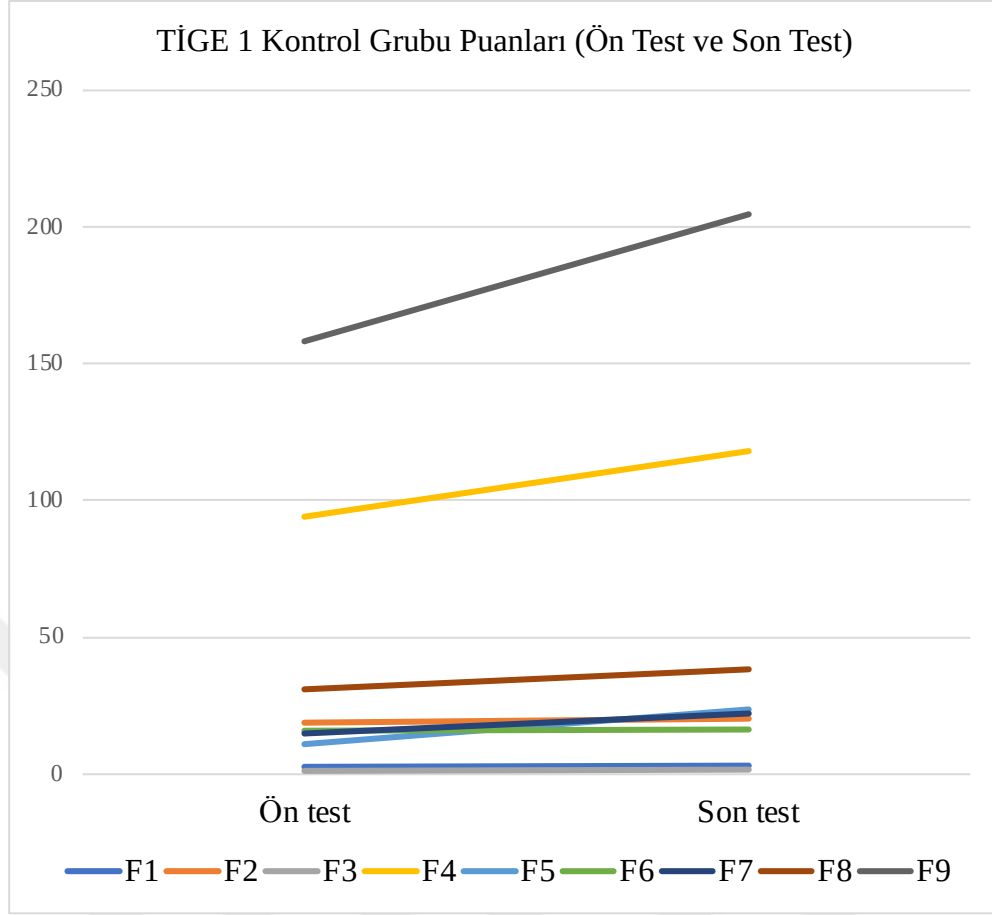
Şekil 4.7. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test TİGE 1 Puanları

Tablo 4.10. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test TİGE 1 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	n	Sıra ort.	X	SS	U	p
Anlamanın ilk işaretleri	Uygulama	7	8.50	3.00	0.00	31.5	1.000
	Kontrol	9	8.50	3.00	0.00		
Anlanan ifadeler	Uygulama	7	11.36	24.14	3.08	11.5	.034
	Kontrol	9	6.28	20.00	3.81		
Konuşmaya başlama	Uygulama	7	4.00	2.00	0.00	23.0	.368
	Kontrol	9	0.00	1.44	0.73		
Sözcük dağarcığı alıcı dil	Uygulama	7	9.71	150.29	60.41	26.5	.596
	Kontrol	9	7.56	118.00	64.29		
Sözcük dağarcığı ifade edici dil	Uygulama	7	9.21	30.00	24.66	10.5	.025
	Kontrol	9	7.94	23.67	16.52		
Erken jestler	Uygulama	7	11.50	20.14	2.97	30.5	.915
	Kontrol	9	6.17	16.22	3.11		
Geç jestler	Uygulama	7	8.64	21.71	4.03	21.5	.289
	Kontrol	9	8.39	22.22	5.33		
Hareketler ve jestler	Uygulama	7	9.93	42.00	5.54	19.0	.186
	Kontrol	9	7.39	38.44	8.11		
Toplam puan	Uygulama	7	10.29	250.00	74.98	43.0	.004
	Kontrol	9	7.11	204.56	69.94		

Tablo 4.10 incelendiğinde, uygulama grubundaki çocukların anlamanın ilk işaretleri ortalamasının ($X=3.00\pm0.00$) ve kontrol grubundaki çocukların anlamanın ilk işaretleri ortalamasının ($X=3.00\pm0.00$) aynı olduğu, uygulama ve kontrol gruplarındaki çocukların anlamanın ilk işaretleri düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki çocukların anlanan ifadeler ortalamasının ($X=24.14\pm3.08$) kontrol grubundaki çocukların anlanan ifadeler ortalamasından ($X=20.00\pm3.81$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki çocukların konuşmaya başlama ortalamasının ($X=2.0\pm0.00$) ile kontrol grubundaki çocukların konuşmaya başlama ortalamasından ($X=1.44\pm0.73$) daha yüksek olduğu, ayrıca uygulama ve kontrol gruplarındaki çocukların konuşmaya başlama düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki çocukların sözcük dağarcığı alıcı dil ortalamasının ($X=150.29\pm60.41$) kontrol grubundaki çocukların alıcı dil ortalamasından ($X=118.00\pm64.29$) daha yüksek olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki çocukların sözcük dağarcığı alıcı dil düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki çocukların sözcük dağarcığı ifade edici dil ortalamasının ($X=30.00\pm24.66$) kontrol grubundaki çocukların sözcük dağarcığı

ifade edici dil ortalamasından ($X=23.67\pm16.52$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki çocukların erken jestler ortalamasının ($X=20.14\pm2.97$) kontrol grubundaki çocukların erken jestler ortalamasından ($X=16.22\pm3.11$) daha yüksek olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki çocukların erken jest düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki çocukların geç jestler ortalamasının ($X=21.71\pm4.03$) kontrol grubundaki çocukların geç jestler ortalamasından ($X=22.22\pm5.33$) daha düşük olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki çocukların geç jestler düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki çocukların hareketler ve jestler ortalamasının ($X=42.00\pm5.54$) kontrol grubundaki çocukların hareketler ve jestler ortalamasından ($X=38.44\pm8.11$) daha yüksek olduğu, ancak uygulama ve kontrol gruplarındaki çocukların hareketler ve jestler düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki çocukların toplam puan ortalamasının ($X=250.00\pm74.88$) kontrol grubundaki çocukların toplam puan ortalamasından ($X=204.56\pm69.94$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0.05$).

F1: Anlamanın ilk işaretleri, F2: Anlanan ifadeler, F3: Konuşmaya başlama, F4: Sözcük dağarcığı alıcı dil, F5: Sözcük dağarcığı ifade edici dil, F6: Erken jestler, F7: Geç jestler, F8: Hareketler ve jestler, F9: Toplam puan

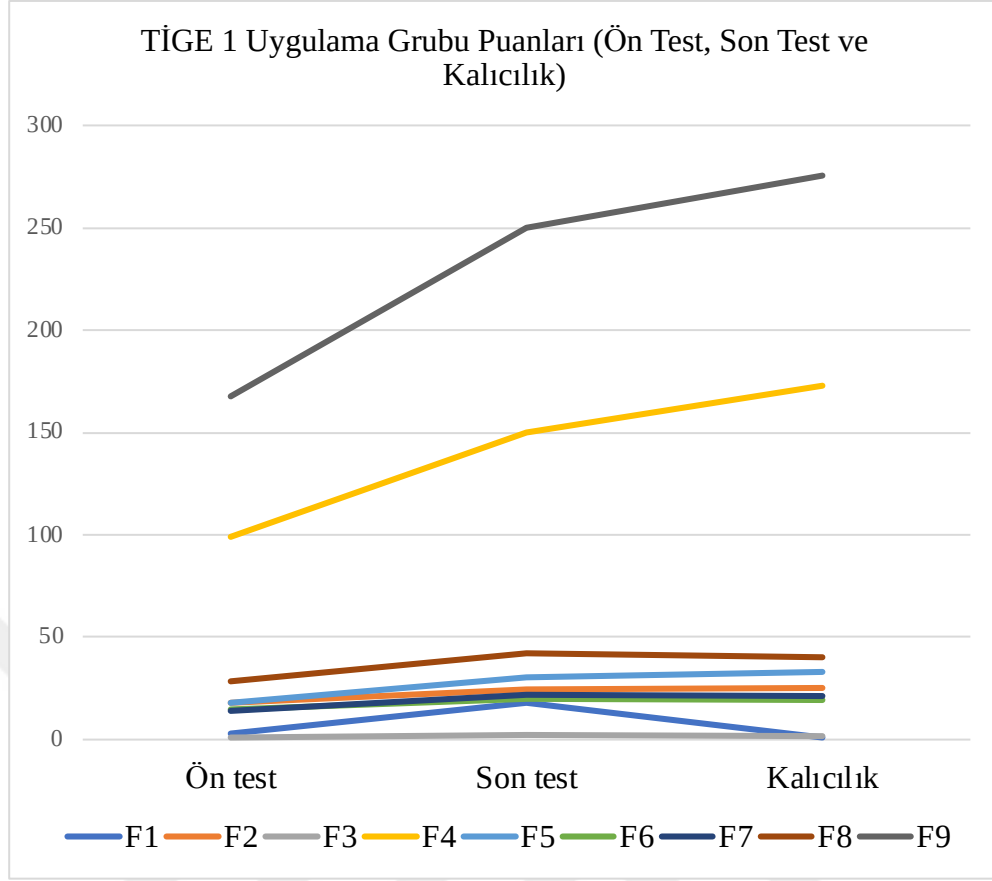
Şekil 4.8. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında TİGE 1 Puanları

Tablo 4.11. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında TİGE 1 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon Test Sonuçları

	Test	N	Sıra ort.	X	SS	z	p
Anlamanın ilk işaretleri	Ön test	9	0.00	2.67	0.71	-1.342	.180
	Son test	9	1.50	3.00	0.00		
Anlanan ifadeler	Ön test	9	3.00	18.78	5.09	-.851	.395
	Son test	9	4.75	20.00	3.81		
Konuşmaya başlama	Ön test	9	3.50	1.00	0.71	-1.633	.102
	Son test	9	3.50	1.44	0.73		
Sözcük dağarcığı alıcı dil	Ön test	9	4.00	94.00	48.83	-2.192	.028
	Son test	9	5.13	118.00	64.29		
Sözcük dağarcığı ifade edici dil	Ön test	9	0.00	11.00	5.17	-2.521	.012
	Son test	9	4.50	23.67	16.52		
Erken jestler	Ön test	9	4.00	15.89	4.46	-.343	.732
	Son test	9	4.00	16.22	3.11		
Geç jestler	Ön test	9	0.00	14.89	6.37	-2.677	.007
	Son test	9	5.00	22.22	5.33		
Hareketler ve jestler	Ön test	9	0.00	30.78	9.83	-2.673	.008
	Son test	9	5.00	38.44	8.11		
Toplam puan	Ön test	9	1.00	158.22	52.34	-2.547	.011
	Son test	9	5.50	204.56	69.94		

Tablo 4.11 incelendiğinde, kontrol grubundaki bebeklerin ön test anlamanın ilk işaretleri ortalamasının ($X=2.67\pm0.71$) son testte ($X=3.00\pm0.00$) artış gösterdiği görülmektedir. Ancak kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında anlamanın ilk işaretleri düzeyinde oluşan (0.33 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test anlanan ifadeler ortalamasının ($X=18.78\pm5.09$) son testte ($X=20.00\pm3.81$) artış gösterdiği görülmektedir. Ancak kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında anlanan ifadeler düzeyinde oluşan (1.22 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test konuşmaya başlama ortalamasının ($X=1.00\pm0.71$) son testte ($X=1.44\pm0.73$) artış gösterdiği görülmektedir. Ancak kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında konuşmaya başlama düzeyinde oluşan (0.44 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test sözcük dağarcığı alıcı dil ortalamasının ($X=94.00\pm48.83$) son testte ($X=118.00\pm64.29$) artış gösterdiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında sözcük dağarcığı alıcı dil düzeylerinde oluşan (24 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test sözcük dağarcığı ifade edici dil ortalamasının ($X=11.00\pm5.17$) son testte ($X=23.67\pm16.52$) artış gösterdiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında sözcük

dağarcığı ifade edici dil düzeylerinde oluşan (12.67 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test erken jestler ortalamasının ($X=15.89\pm4.46$) son testte ($X=16.22\pm3.11$) artış gösterdiği görülmektedir. Ancak kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında erken jestler düzeyinde oluşan (0.33 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test geç jestler ortalamasının ($X=14.89\pm6.37$) son testte ($X=22.22\pm5.33$) artış gösterdiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında geç jestler düzeylerinde oluşan (7.33 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test hareketler ve jestler ortalamasının ($X=30.78\pm9.83$) son testte ($X=38.44\pm8.11$) artış gösterdiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında hareketler ve jestler düzeylerinde oluşan (7.66 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test toplam puan ortalamasının ($X=158.22\pm52.34$) son testte ($X=204.56\pm69.94$) artış gösterdiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son testleri arasında toplam puan düzeylerinde oluşan (46.34 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

F1: Anlamanın ilk işaretleri, F2: Anlanan ifadeler, F3: Konuşmaya başlama, F4: Sözcük dağarcığı alıcı dil, F5: Sözcük dağarcığı ifade edici dil, F6: Erken jestler, F7: Geç jestler, F8: Hareketler ve jestler, F9: Toplam puan

Şekil 4.9. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 1 Puanları

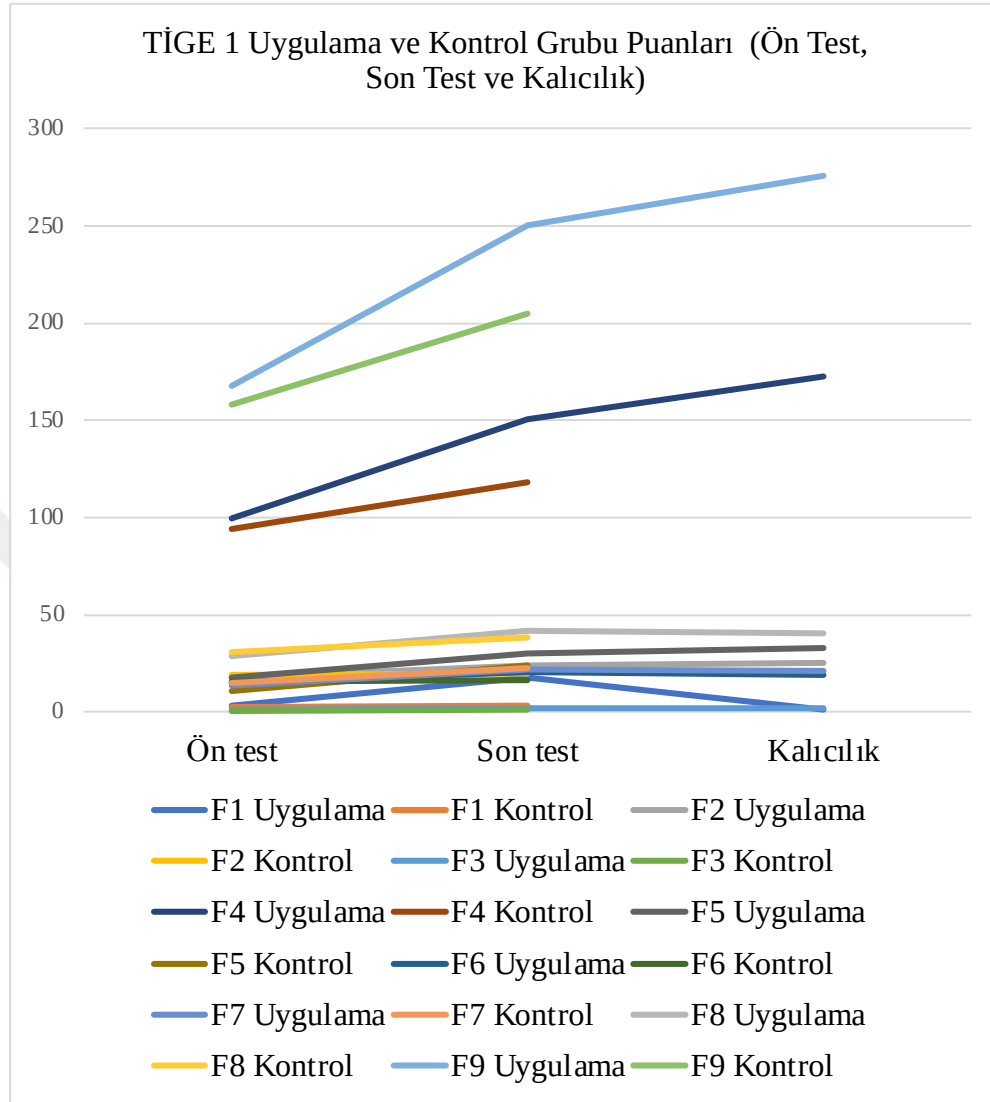
Tablo 4.12. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 1 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Freidman Varyans Analizi Sonuçları

	Test	N	Sıra ort.	X	SS	x^2	p	Anlamlı farklar
Anlamanın ilk işaretleri	Ön test	7	2.00	3.00	0.00	-	-	-
	Son test	7	2.00	3.00	0.00			
	Kalıcılık	7	2.00	3.00	0.00			
Anlanan ifadeler	Ön test	7	2.00	18.00	5.03	10.889	.004	öt<st, öt<kt
	Son test	7	2.00	24.14	3.08			
	Kalıcılık	7	2.00	25.00	2.58			
Konuşmaya başlama	Ön test	7	1.43	1.00	1.00	7.538	.023	öt<st, öt<kt
	Son test	7	2.36	2.00	0.00			
	Kalıcılık	7	2.21	1.86	0.38			
Sözcük dağarcığı alıcı dil	Ön test	7	1.00	99.29	51.82	12.286	.002	öt<st, öt<kt, st<kt
	Son test	7	2.14	150.29	60.41			
	Kalıcılık	7	2.86	172.57	76.04			
Sözcük dağarcığı ifade edici dil	Ön test	7	1.00	17.71	21.74	12.286	.002	öt<st, öt<kt
	Son test	7	2.14	30.00	24.66			
	Kalıcılık	7	2.86	33.00	22.32			
Erken jestler	Ön test	7	1.14	14.86	3.02	8.857	.012	öt<st, öt<kt
	Son test	7	2.71	20.14	2.97			
	Kalıcılık	7	2.14	19.14	1.57			
Geç jestler	Ön test	7	1.00	13.71	4.11	11.143	.004	öt<st, öt<kt
	Son test	7	2.71	21.71	4.03			
	Kalıcılık	7	2.29	21.00	4.08			
Hareketler ve jestler	Ön test	7	1.00	28.57	6.68	12.000	.002	öt<st, öt<kt
	Son test	7	2.71	42.00	5.54			
	Kalıcılık	7	2.29	40.14	4.88			
Toplam puan	Ön test	7	1.00	167.57	72.96	13.556	.001	öt<st, öt<kt, st<kt
	Son test	7	2.07	250.00	74.98			
	Kalıcılık	7	2.93	275.57	92.01			

Tablo 4.12 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin anlamanın ilk işaretleri düzeyi ön test ortalamasının ($X=3.00\pm0.00$) son testte ($X=3.00\pm0.00$) ve kalıcılık testinde ($X=3.00\pm0.00$) aynı düzeyde kaldığı görülmektedir. Testler arasında anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin anlanan ifadeler düzeyi ön test ortalamasının ($X=18.00\pm5.03$) son test ($X=24.14\pm3.08$) ve kalıcılık testinde ($X=25.00\pm2.58$) arttığı görülmektedir. Testler arasındaki farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin konuşmaya başlama düzeyi ön test ortalamasının ($X=1.00\pm1.00$) son testte artış gösterdiği ($X=2.00\pm0.00$), kalıcılık testinde ise düşük düzeyde ($X=1.86\pm0.38$; 0.14 puan) azaldığı görülmektedir. Testler arasındaki farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı

farklılık olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı alıcı dil düzeyi ön test ortalamasının ($X=99.29\pm51.82$) son test ($X=150.29\pm60.41$) ve kalıcılık testinde ($X=172.57\pm76.04$) arttığı görülmektedir. Testler arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında, ön test ile kalıcılık testi arasında ve son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil düzeyi ön test ortalamasının ($X=17.71\pm21.74$) son test ($X=30.00\pm24.66$) ve kalıcılık testinde ($X=33.00\pm22.32$) arttığı görülmektedir. Testler arasındaki farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin erken jestler düzeyi ön test ortalamasının ($X=14.86\pm3.02$) son testte arttığı ($X=20.14\pm2.97$), kalıcılık testinde ise düşük düzeyde ($X=19.14\pm1.57$; 1 puan) azaldığı görülmektedir. Testler arasındaki farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı düzeyde olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin geç jestler düzeyi ön test ortalamasının ($X=13.71\pm4.11$) son testte arttığı ($X=21.71\pm4.03$), kalıcılık testinde ise düşük düzeyde ($X=21.00\pm4.08$; 0.71) azaldığı görülmektedir. Testler arasındaki farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin hareketler ve jestler düzeyi ön test ortalamasının ($X=28.57\pm6.68$) son testte arttığı ($X=42.00\pm5.54$), kalıcılık testinde ise düşük düzeyde ($X=40.14\pm4.88$; 1.86 puan) azaldığı görülmektedir. Testler arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin toplam puan düzeyi ön test ortalamasının ($X=167.57\pm72.96$) son test ($X=250.00\pm74.98$) ve kalıcılık testinde ($X=275.57\pm92.01$) arttığı görülmektedir. Testler arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında, ön test

ile kalıcılık testi arasında ve son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

F1: Anlamanın ilk işaretleri, F2: Anlanan ifadeler, F3: Konuşmaya başlama, F4: Sözcük dağarcığı alıcı dil, F5: Sözcük dağarcığı ifade edici dil, F6: Erken jestler, F7: Geç jestler, F8: Hareketler ve jestler, F9: Toplam puan

Şekil 4.10. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test, Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 1 Puanları

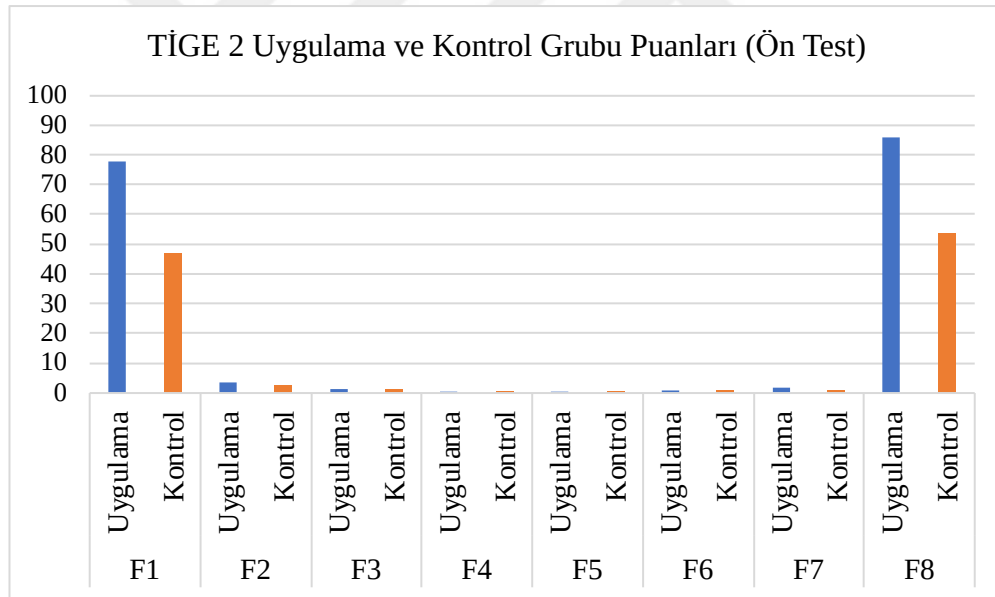
Tablo 4.13. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test TİGE 1 Puanlarındaki Gelişim Farklılıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	N	Sıra ort.	X	SS	U	p
Anlamanın ilk işaretleri	Uygulama	7	7.50	0.00	0.00	24.5	.198
	Kontrol	9	9.28	0.33	0.71		
Anlanan ifadeler	Uygulama	7	11.36	6.14	3.13	11.5	.033
	Kontrol	9	6.28	1.22	4.18		
Konuşmaya başlama	Uygulama	7	9.86	1.00	1.00	22.0	.287
	Kontrol	9	7.44	0.44	0.73		
Sözcük dağarcığı alıcı dil	Uygulama	7	11.29	51.00	18.64	12.0	.039
	Kontrol	9	6.33	24.00	24.11		
Sözcük dağarcığı ifade edici dil	Uygulama	7	9.21	12.29	7.04	26.5	.596
	Kontrol	9	7.94	12.67	13.56		
Erken jestler	Uygulama	7	11.79	5.29	3.59	8.5	.015
	Kontrol	9	5.94	0.33	2.60		
Geç jestler	Uygulama	7	8.50	8.00	3.70	31.5	1.000
	Kontrol	9	8.50	7.33	2.83		
Hareketler ve jestler	Uygulama	7	10.86	13.43	5.83	15.0	.080
	Kontrol	9	6.67	7.67	4.03		
Toplam puan	Uygulama	7	12.14	82.43	17.26	6.0	.007
	Kontrol	9	5.67	46.33	25.13		

Tablo 4.13 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin anlamanın ilk işaretleri puanındaki artışın ($X=0.00\pm0.00$) kontrol grubundaki bebeklerin anlamanın ilk işaretleri puanındaki artıştan ($X=0.33\pm0.71$) daha düşük olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farkın istatistiksel açıdan bakıldığında anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin anlanan ifadeler puanındaki artışın ($X=6.14\pm3.13$) kontrol grubundaki bebeklerin anlanan ifadeler puanındaki artıştan ($X=1.22\pm4.18$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin konuşmaya başlama puanındaki artışın ($X=1.00\pm1.00$) kontrol grubundaki bebeklerin konuşmaya başlama puanındaki artıştan ($X=0.44\pm0.73$) daha yüksek olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı alıcı dil puanındaki artışın ($X=51.00\pm18.64$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı alıcı dil puanındaki artıştan ($X=24.00\pm24.11$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil puanındaki artışın ($X=12.29\pm7.04$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil puanındaki artıştan ($X=12.67\pm13.56$) daha düşük olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı

görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin erken jestler puanındaki artışın ($X=5.29\pm3.59$) kontrol grubundaki bebeklerin erken jestler puanındaki artıştan ($X=0.33\pm2.60$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin geç jestler puanındaki artışın ($X=8.00\pm3.70$) kontrol grubundaki bebeklerin geç jestler puanındaki artıştan ($X=7.33\pm2.83$) daha yüksek olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin hareketler ve jestler puanındaki artışın ($X=13.43\pm5.83$) kontrol grubundaki bebeklerin hareketler ve jestler puanındaki artıştan ($X=7.67\pm4.03$) daha yüksek olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin toplam puanındaki artışın ($X=82.43\pm17.26$) kontrol grubundaki bebeklerin toplam puanındaki artıştan ($X=46.33\pm25.13$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Uygulama ve Kontrol Gruplarındaki Bebeklerin TİGE 2 puanlarının Değerlendirilmesi

F1: Sözcük dağıncığı ifade edici dil, F2: Sözcük kullanımı, F3: Sözcük ekleri, F4: Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, F5: Sözcüklere ek takmaya başlama, F6: OSU-3 biçim birim, F7: OSU-3 sözcük, F8: Toplam puan

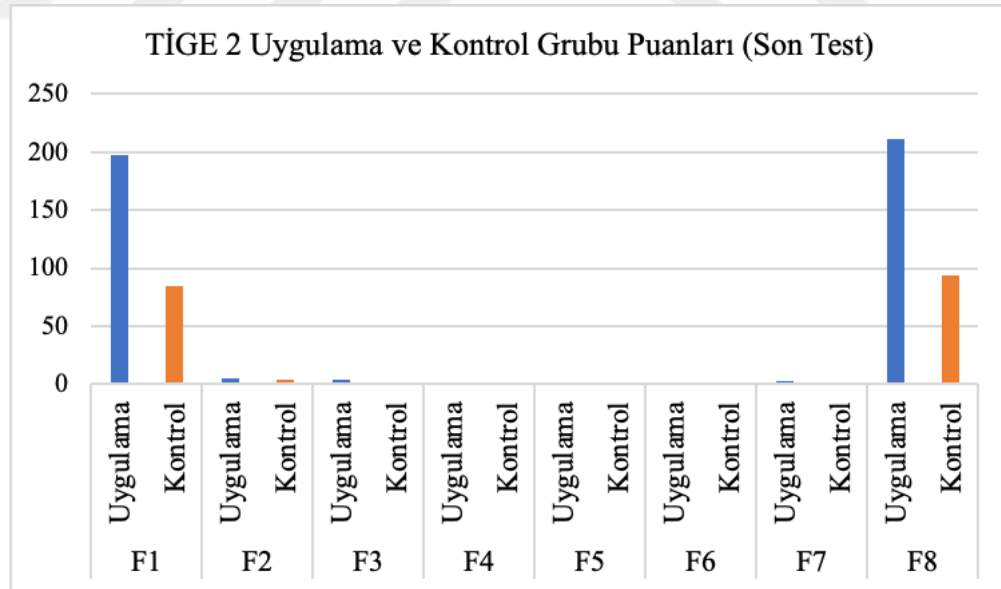
Şekil 4.11. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test TİGE 2 Puanları

Tablo 4.14. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test TİGE 2 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	n	Sıra ort.	X	SS	U	p
Sözcük dağarcığı ifade edici dil	Uygulama	14	18.25	77.93	52.29	73.5	.109
	Kontrol	16	13.09	46.81	30.40		
Sözcük kullanımı	Uygulama	14	19.00	3.57	1.56	63.0	.036
	Kontrol	16	12.44	2.81	0.91		
Sözcük ekleri	Uygulama	14	15.50	1.07	0.92	112.0	1.000
	Kontrol	16	15.50	1.19	1.28		
Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma	Uygulama	14	16.07	0.57	0.51	104.0	.700
	Kontrol	16	15.00	0.50	0.52		
Sözcüklere ek takmaya başlama	Uygulama	14	15.71	0.21	0.43	109.0	.857
	Kontrol	16	15.31	0.19	0.40		
OSU-3 biçim birim	Uygulama	14	14.93	0.93	0.27	104.0	.285
	Kontrol	16	16.00	1.00	0.00		
OSU-3 sözcük	Uygulama	14	19.07	1.57	0.65	62.0	.022
	Kontrol	16	12.38	0.75	1.00		
Toplam puan	Uygulama	14	18.21	85.93	53.83	74.0	.114
	Kontrol	16	13.13	53.44	32.61		

Tablo 4.14 incelendiğinde, ön testte uygulama grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil ortalamasının ($X=77.93\pm52.29$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil ortalamasından ($X=46.81\pm30.40$) daha yüksek olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil düzeyleri arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin sözcük kullanımı ortalamasının ($X=3.57\pm1.56$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcük kullanımı ortalamasından ($X=2.81\pm0.91$) daha yüksek olduğu, ön testte uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin sözcük kullanımı düzeylerindeki bu farklılığın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin sözcük ekleri ortalamasının ($X=1.07\pm0.92$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcük ekleri ortalamasından ($X=1.19\pm1.28$) daha düşük olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol grubundaki bebeklerin sözcük ekleri düzeyleri arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma ortalamasının ($X=0.57\pm0.51$) kontrol grubundaki bebeklerin birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma ortalamasından ($X=0.50\pm0.52$) daha yüksek olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol grubundaki bebeklerin birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin sözcüklere ek takmaya başlama

ortalamasının ($X=0.21\pm0.43$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcüklere ek takmaya başlama ortalamasından ($X=0.19\pm0.40$) daha yüksek olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol grubundaki bebeklerin sözcüklere ek takmaya başlama düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin OSU-3 biçim birim ortalamasının ($X=0.93\pm0.27$) kontrol grubundaki bebeklerin OSU-3 biçim birim ortalamasından ($X=1.00\pm0.00$) daha düşük olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol grubundaki bebeklerin OSU-3 biçim birim düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin OSU-3 sözcük ortalamasının ($X=1.57\pm0.65$) kontrol grubundaki bebeklerin OSU-3 sözcük ortalamasından ($X=0.75\pm1.00$) daha yüksek olduğu, ön testte uygulama ve kontrol gruplarındaki bebeklerin OSU-3 sözcük düzeylerindeki bu farklılığın istatistiksel açıdan bakıldığında anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin toplam puan ortalamasının ($X=85.93\pm53.83$) kontrol grubundaki bebeklerin toplam puan ortalamasından ($X=53.44\pm32.61$) daha düşük olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol grubundaki bebeklerin toplam puan düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

F1: Sözcük dağırcığı ifade edici dil, F2: Sözcük kullanımı, F3: Sözcük ekleri, F4: Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, F5: Sözcüklere ek takmaya başlama, F6: OSU-3 biçim birim, F7: OSU-3 sözcük, F8: Toplam puan

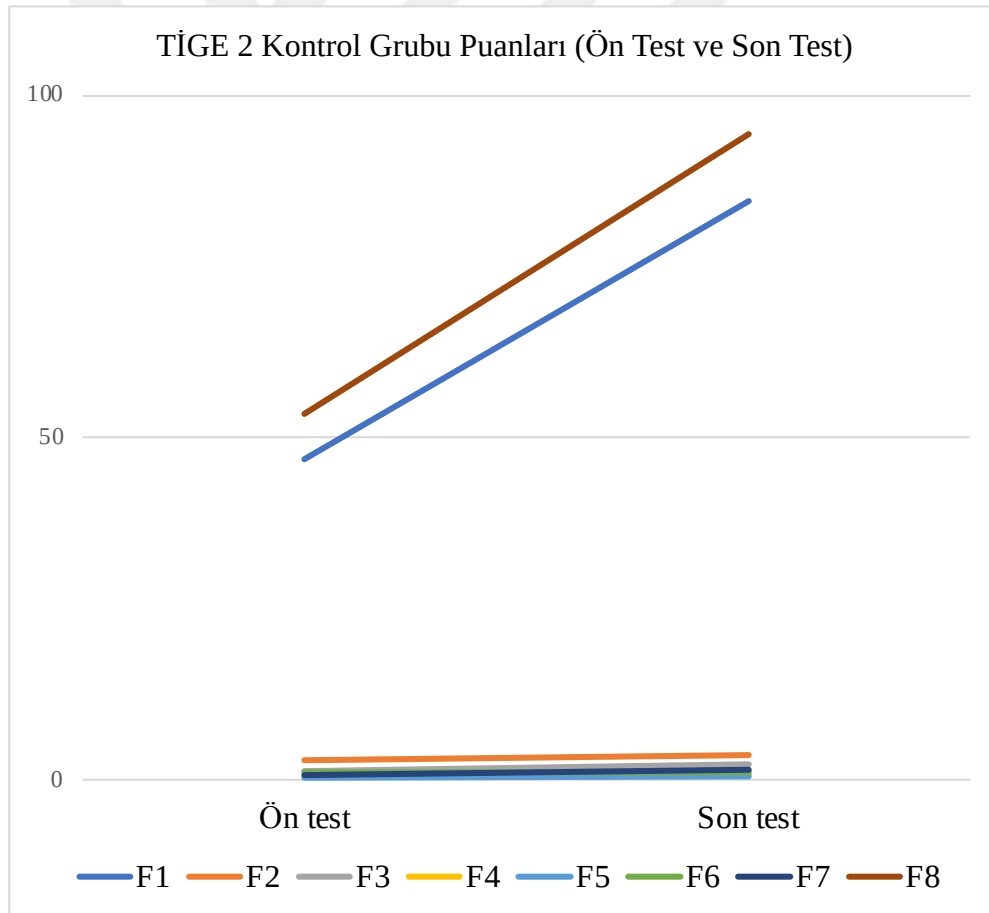
Şekil 4.12. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test TİGE 2 Puanları

Tablo 4.15. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Son Test TİGE 2 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	N	Sıra ort.	X	SS	U	p
Sözcük dağarcığı ifade edici dil	Uygulama	14	20.43	197.79	117.40	43.0	.004
	Kontrol	16	11.19	84.63	61.45		
Sözcük kullanımı	Uygulama	14	20.71	4.71	0.61	39.0	.001
	Kontrol	16	10.94	3.63	0.89		
Sözcük ekleri	Uygulama	14	18.32	3.93	2.79	72.5	.096
	Kontrol	16	13.03	2.25	1.98		
Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma	Uygulama	14	15.93	0.93	0.27	106.0	.631
	Kontrol	16	15.13	0.88	0.34		
Sözcüklere ek takmaya başlama	Uygulama	14	17.07	0.57	0.51	90.0	.290
	Kontrol	16	14.13	0.38	0.50		
OSU-3 biçim birim	Uygulama	14	14.93	0.93	0.27	104.0	.285
	Kontrol	16	16.00	1.00	0.00		
OSU-3 sözcük	Uygulama	14	19.50	2.36	0.63	56.0	.009
	Kontrol	16	12.00	1.44	1.03		
Toplam puan	Uygulama	14	20.50	211.29	119.30	42.0	.004
	Kontrol	16	11.13	94.38	64.53		

Tablo 4.15 incelendiğinde, son testte uygulama grubundaki çocukların sözcük dağarcığı ifade edici dil ortalamasının ($X=197.79 \pm 117.40$) kontrol grubundaki çocukların sözcük dağarcığı ifade edici dil ortalamasından ($X=84.63 \pm 61.45$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların sözcük kullanımı ortalamasının ($X=4.71 \pm 0.61$) kontrol grubundaki çocukların sözcük kullanımı ortalamasından ($X=3.63 \pm 0.89$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların sözcük ekleri ortalamasının ($X=3.93 \pm 2.79$) kontrol grubundaki çocukların sözcük ekleri ortalamasından ($X=2.25 \pm 1.98$) daha yüksek olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol grubundaki çocukların sözcük ekleri düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma ortalamasının ($X=0.93 \pm 0.27$) kontrol grubundaki çocukların birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma ortalamasından ($X=0.88 \pm 0.34$) daha yüksek olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol grubundaki çocukların birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların sözcüklere ek takmaya başlama ortalamasının ($X=0.57 \pm 0.51$) kontrol grubundaki çocukların sözcüklere ek takmaya başlama ortalamasından ($X=0.38 \pm 0.50$) daha yüksek

olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol grubundaki çocukların sözcüklere ek takmaya başlama düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların OSU-3 biçim birim ortalamasının ($X=0.93\pm0.27$) kontrol grubundaki çocukların OSU-3 biçim birim ortalamasından ($X=1.00\pm0.00$) daha düşük olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol grubundaki çocukların OSU-3 biçim birim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların OSU-3 sözcük ortalamasının ($X=2.36\pm0.63$) kontrol grubundaki çocukların OSU-3 sözcük ortalamasından ($X=1.44\pm1.03$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların toplam puan ortalamasının ($X=211.29\pm119.30$) kontrol grubundaki çocukların toplam puan ortalamasından ($X=94.38\pm64.53$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0.05$).

F1: Sözcük dağarcığı ifade edici dil, F2: Sözcük kullanımı, F3: Sözcük ekleri, F4: Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, F5: Sözcüklere ek takmaya başlama, F6: OSU-3 biçim birim, F7: OSU-3 sözcük, F8: Toplam puan

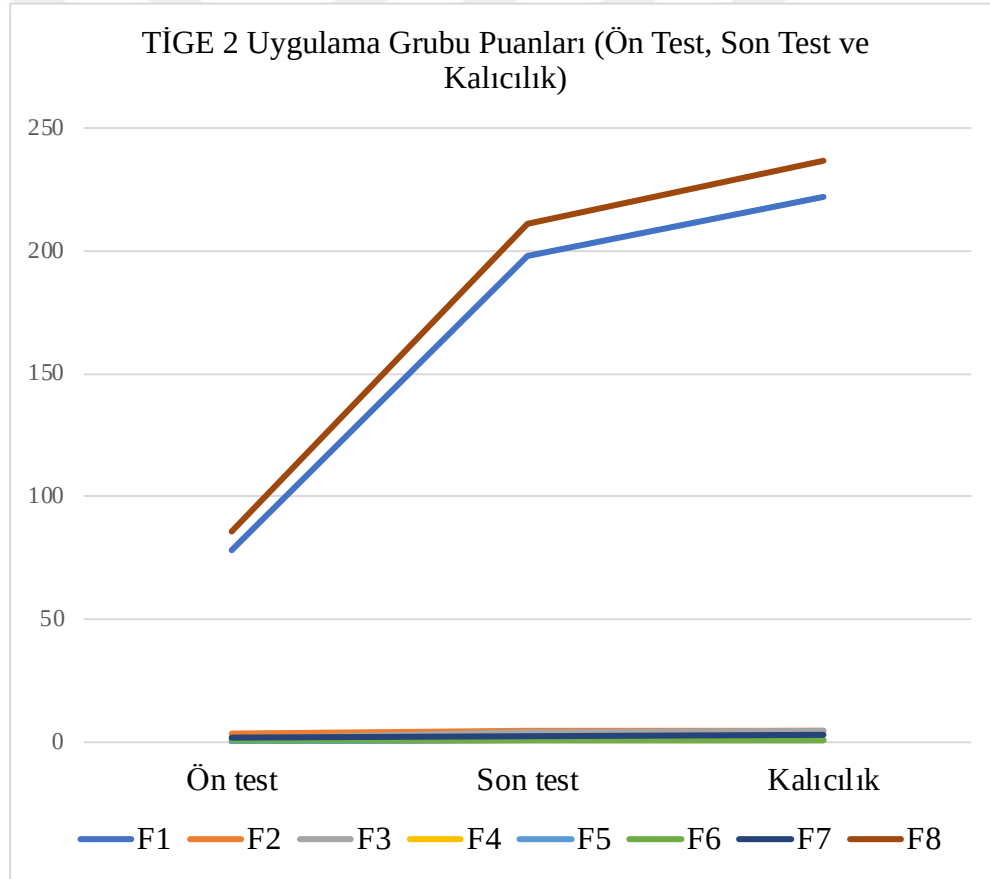
Şekil 4.13. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında TİGE 2 Puanları

Tablo 4.16. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında TİGE 2 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon Test Sonuçları

	Test	N	Sıra ort.	X	SS	Z	p
Sözcük dağarcığı ifade edici dil	Ön test	16	4.00	46.81	30.40	-3.310	.001
	Son test	16	8.80	84.63	61.45		
Sözcük kullanımı	Ön test	16	0.00	2.81	0.91	-2.919	.004
	Son test	16	5.50	3.63	0.89		
Sözcük ekleri	Ön test	16	6.50	1.19	1.28	-1.916	.055
	Son test	16	4.81	2.25	1.98		
Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma	Ön test	16	0.00	0.50	0.52	-2.449	.014
	Son test	16	3.50	0.88	0.34		
Sözcüklere ek takmaya başlama	Ön test	16	3.00	0.19	0.40	-1.342	.180
	Son test	16	3.00	0.38	0.50		
OSU-3 biçim birim	Ön test	16	0.00	1.00	0.00	.000	1.000
	Son test	16	0.00	1.00	0.00		
OSU-3 sözcük	Ön test	16	0.00	0.75	1.00	-2.333	.020
	Son test	16	3.50	1.44	1.03		
Toplam puan	Ön test	16	3.00	53.44	32.61	-3.362	.001
	Son test	16	8.87	94.38	64.53		

Tablo 4.16 incelendiğinde, kontrol grubundaki bebeklerin ön test sözcük dağarcığı ifade edici dil ortalamasının ($X=46.81\pm30.40$) son testte ($X=84.63\pm61.45$) yükseldiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son test arasında sözcük dağarcığı ifade edici dil düzeylerinde oluşan bu artışın (37.82 puan) anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test sözcük kullanımı ortalamasının ($X=2.81\pm0.91$) son testte ($X=3.63\pm0.89$) yükseldiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son test arasında sözcük kullanımı düzeylerinde oluşan bu artışın (0.82 puan) anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test sözcük ekleri ortalamasının ($X=1.19\pm1.28$) son testte ($X=2.25\pm1.98$) yükseldiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son test arasındaki sözcük ekleri düzeylerinde oluşan bu artışın (1.06) anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma ortalamasının ($X=0.50\pm0.52$) son testte ($X=0.88\pm0.34$) yükseldiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son test arasında birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma düzeylerinde oluşan bu artışın (0.38 puan) anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test sözcüklere ek takmaya başlama ortalamasının ($X=0.19\pm0.40$) son testte ($X=0.38\pm0.50$) yükseldiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son test arasındaki sözcüklere ek takmaya başlama düzeylerinde oluşan bu artışın (0.19) anlamlı düzeyde olmadığı

görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test OSU-3 biçim birim ortalamasının ($X=1.00\pm0.00$) son testte de ($X=1.00\pm0.00$) aynı düzeyde kaldığı görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son test arasındaki OSU-3 biçim birim düzeylerinde anlamlı düzeyde farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test OSU-3 sözcük ortalamasının ($X=0.75\pm1.00$) son testte ($X=1.44\pm1.03$) yükseldiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son test arasında OSU-3 sözcük düzeylerinde oluşan bu artışın (0.69 puan) istatistiksel açıdan bakıldığında anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin ön test toplam puan ortalamasının ($X=53.44\pm32.61$) son testte ($X=94.38\pm64.53$) yükseldiği görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin ön test ve son test arasında toplam puan düzeylerinde oluşan bu artışın (40.94 puan) anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

F1: Sözcük dağarcığı ifade edici dil, F2: Sözcük kullanımı, F3: Sözcük ekleri, F4: Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, F5: Sözcüklere ek takmaya başlama, F6: OSU-3 biçim birim, F7: OSU-3 sözcük, F8: Toplam puan

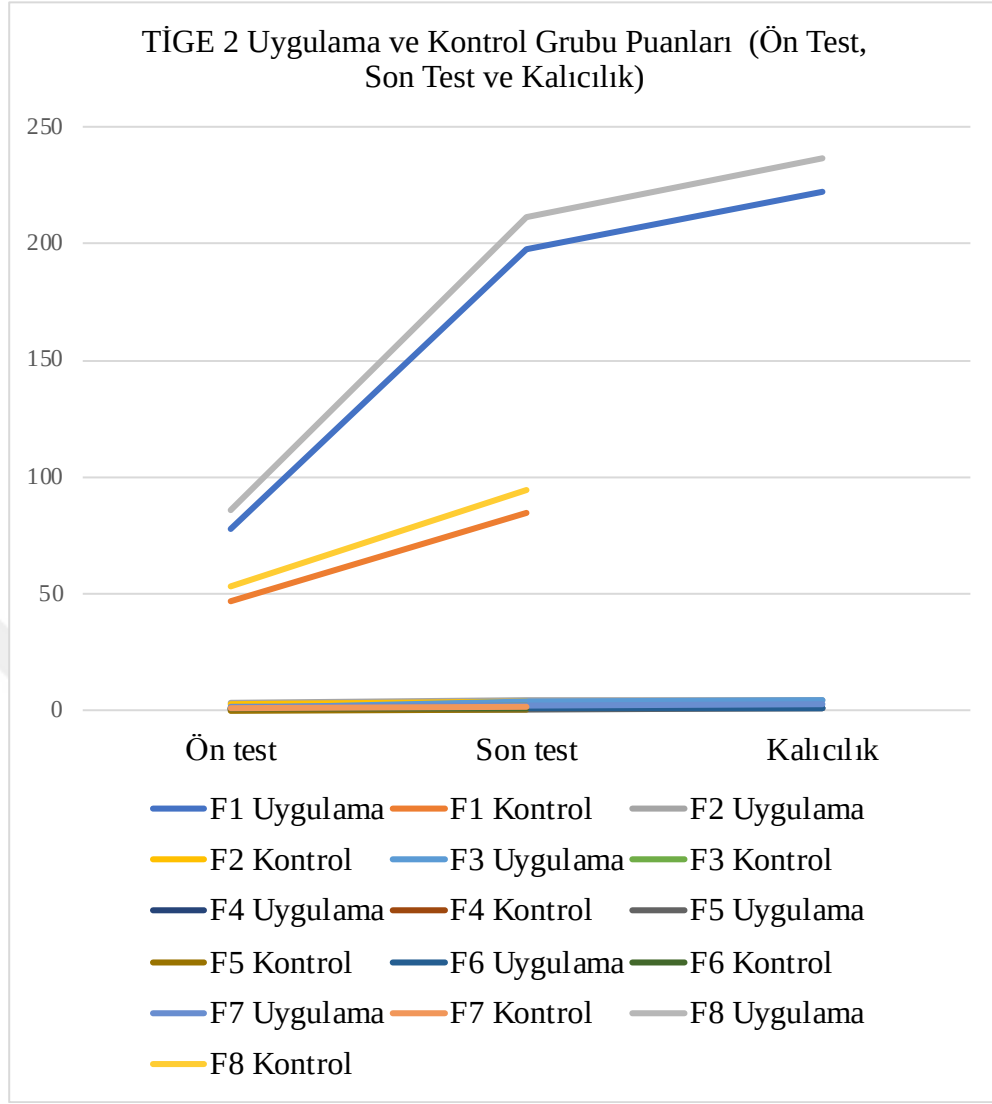
Şekil 4.14. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 2 Puanları

Tablo 4.17. Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 2 Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Freidman Varyans Analizi Sonuçları

	Test	N	Sıra ort.	X	SS	χ^2	P	Anlamlı farklar
Sözcük dağarcığı ifade edici dil	Ön test	14	1.00	77.93	52.29	28.000	.000	öt<st, öt<kt, st<kt
	Son test	14	2.00	197.79	117.40			
	Kalıcılık	14	3.00	222.07	124.22			
Sözcük kullanımı	Ön test	14	1.43	3.57	1.55	12.452	.002	öt<st, öt<kt
	Son test	14	2.32	4.71	0.61			
	Kalıcılık	14	2.25	4.57	0.76			
Sözcük ekleri	Ön test	14	1.21	1.07	0.92	18.047	.000	öt<st, öt<kt
	Son test	14	2.21	3.93	2.79			
	Kalıcılık	14	2.57	4.57	2.79			
Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma	Ön test	14	1.61	0.57	0.51	10.333	.006	öt<st, öt<kt
	Son test	14	2.14	0.93	0.27			
	Kalıcılık	14	2.25	1.00	0.00			
Sözcüklere ek takmaya başlama	Ön test	14	1.54	0.21	0.43	12.250	.002	öt<st, öt<kt
	Son test	14	2.07	0.57	0.51			
	Kalıcılık	14	2.39	0.79	0.43			
OSU-3 biçim birim	Ön test	14	2.00	0.93	0.27	-	-	-
	Son test	14	2.00	0.93	0.27			
	Kalıcılık	14	2.00	0.93	0.27			
OSU-3 sözcük	Ön test	14	1.25	1.57	0.65	19.514	.000	öt<st, öt<kt, st<kt
	Son test	14	2.18	2.36	0.63			
	Kalıcılık	14	2.57	2.71	0.83			
Toplam puan	Ön test	14	1.00	85.93	53.83	28.000	.000	öt<st, öt<kt, st<kt
	Son test	14	2.00	211.29	119.30			
	Kalıcılık	14	3.00	236.79	126.18			

Tablo 4.17 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil ön test ortalamasının ($X=77.93\pm 52.29$) son testte ($X=197.79\pm 117.40$) ve kalıcılık testinde ($X=222.07\pm 124.22$) arttığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında, ön test ile kalıcılık testi arasında ve son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sözcük kullanımı ortalamasının ($X=3.57\pm 1.55$) son testte arttığı ($X=4.71\pm 0.61$), kalıcılık testinde ise düşük düzeyde ($X=4.57\pm 0.76$) azaldığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin sözcük ekleri ortalamasının ($X=1.07\pm 0.92$) son testte ($X=3.93\pm 2.79$) ve kalıcılık testinde ($X=4.57\pm 2.79$) arttığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$),

son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma ortalamasının ($X=0.57\pm0.51$) son testte ($X=0.93\pm0.27$) ve kalıcılık testinde ($X=1.00\pm0.00$) arttığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin sözcüklere ek takmaya başlama ortalamasının ($X=0.21\pm0.43$) son testte ($X=0.57\pm0.51$) ve kalıcılık testinde ($X=0.79\pm0.43$) arttığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında ve ön test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) görülmektedir. Uygulama grubundaki bebeklerin OSU-3 biçim birim ortalamasının ($X=0.93\pm0.27$) son test ($X=0.93\pm0.27$) ve kalıcılık testinde de ($X=0.93\pm0.27$) aynı düzeyde kaldığı görülmektedir. Testler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin OSU-3 sözcük ön test ortalamasının ($X=1.57\pm0.65$) son testte ($X=2.36\pm0.63$) ve kalıcılık testinde ($X=2.71\pm0.83$) arttığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında, ön test ile kalıcılık testi arasında ve son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin toplam puan ön test ortalamasının ($X=85.93\pm53.83$) son testte ($X=211.29\pm119.30$) ve kalıcılık testinde ($X=236.79\pm126.18$) arttığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlılık düzeyleri incelendiğinde, ön test ile son test arasında, ön test ile kalıcılık testi arasında ve son test ile kalıcılık testi arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

F1: Sözcük dağırcığı ifade edici dil, F2: Sözcük kullanımı, F3: Sözcük ekleri, F4: Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, F5: Sözcüklere ek takmaya başlama, F6: OSU-3 biçim birim, F7: OSU-3 sözcük, F8: Toplam puan

Şekil 4.15. Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Uygulama Grubunun Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında TİGE 2 Puanları

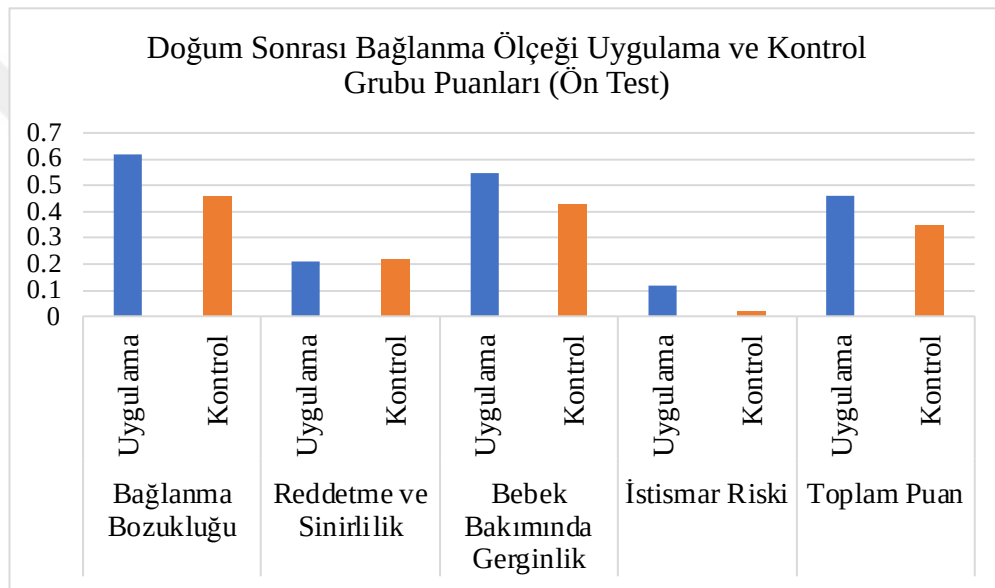
Tablo 4.18. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test TİGE 2 Puanlarındaki Gelişim Farklılıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	N	Sıra ort.	X	SS	U	p
Sözcük dağarcığı ifade edici dil	Uygulama	14	21.11	119.86	79.64	33.5	.001
	Kontrol	16	10.59	37.81	37.30		
Sözcük kullanımı	Uygulama	14	15.86	1.14	1.51	107.0	.825
	Kontrol	16	15.19	0.81	0.75		
Sözcük ekleri	Uygulama	14	18.75	2.86	2.60	66.5	.053
	Kontrol	16	12.66	1.06	1.88		
Birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma	Uygulama	14	15.36	0.36	0.50	110.0	.921
	Kontrol	16	15.63	0.38	0.50		
Sözcüklere ek takmaya başlama	Uygulama	14	16.68	0.36	0.50	95.5	.405
	Kontrol	16	14.47	0.19	0.54		
OSU-3 biçim birim	Uygulama	14	15.50	0.00	0.00	112.0	1.000
	Kontrol	16	15.50	0.00	0.00		
OSU-3 sözcük	Uygulama	14	16.64	0.79	0.58	96.0	.472
	Kontrol	16	14.50	0.69	0.95		
Toplam puan	Uygulama	14	20.93	125.36	81.02	36.0	.002
	Kontrol	16	10.75	40.94	39.28		

Tablo 4.18 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil puanındaki artışın ($X=119.86\pm 79.64$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcük dağarcığı ifade edici dil puanındaki artıştan ($X=37.81\pm 37.30$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sözcük kullanımı puanındaki artışın ($X=1.14\pm 1.51$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcük kullanımı puanındaki artıştan ($X=0.81\pm 0.75$) daha yüksek olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sözcük ekleri puanındaki artışın ($X=2.86\pm 2.60$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcük ekleri puanındaki artıştan ($X=1.06\pm 1.88$) daha yüksek olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma puanındaki artışın ($X=0.36\pm 0.50$) kontrol grubundaki bebeklerin birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma puanındaki artıştan ($X=0.38\pm 0.50$) daha düşük olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin sözcüklere ek takmaya başlama puanındaki artışın ($X=0.36\pm 0.50$) kontrol grubundaki bebeklerin sözcüklere ek takmaya başlama puanındaki artıştan ($X=0.19\pm 0.54$) daha yüksek olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin OSU-3 biçim birim puanında ($X=0.00\pm 0.00$) ve kontrol grubundaki

bebeklerin OSU-3 biçim birim puanında ($X=0.00\pm0.00$) anlamlı düzeyde bir artış olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin OSU-3 sözcük puanındaki artışın ($X=0.79\pm0.58$) kontrol grubundaki bebeklerin OSU-3 sözcük puanındaki artıştan ($X=0.69\pm0.95$) daha yüksek olduğu, ancak puanlar arasındaki bu farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin toplam puanındaki artışın ($X=125.36\pm81.02$) kontrol grubundaki bebeklerin toplam puanındaki artıştan ($X=40.94\pm39.28$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Uygulama ve Kontrol Gruplarındaki Bebeklerin Annelerinin Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarının Değerlendirilmesi

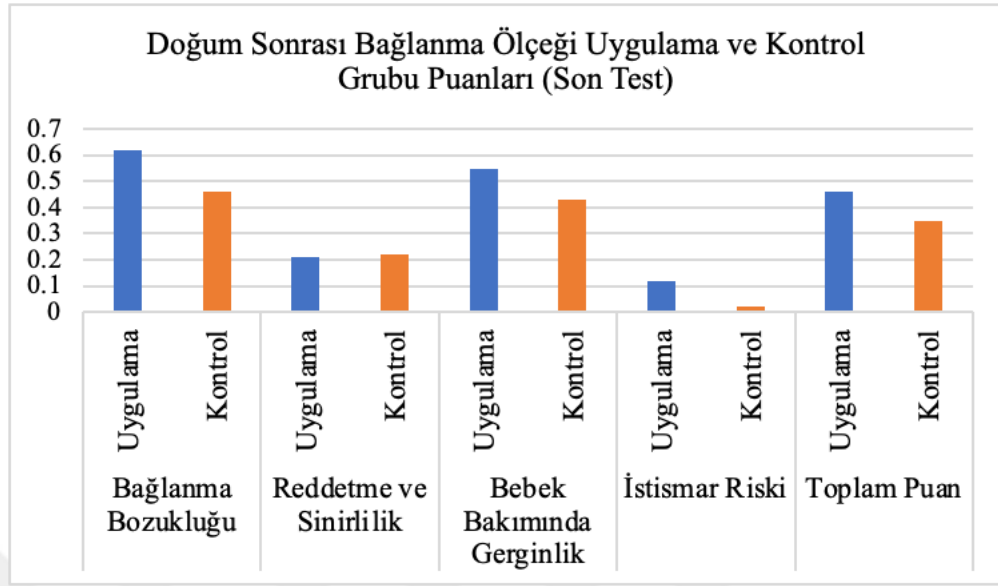
Şekil 4.16. Uygulama Grubundaki ve Kontrol Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanları

Tablo 4.19. Uygulama Grubundaki ve Kontrol Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	N	Sıra ort.	X	SS	U	P
Bağlanma bozukluğu	Uygulama	21	26.48	0.62	0.39	200.0	.166
	Kontrol	25	21.00	0.46	0.33		
Reddetme ve sinirlilik	Uygulama	21	23.26	0.21	0.34	257.5	.906
	Kontrol	25	23.70	0.22	0.30		
Bebek bakımında gerginlik	Uygulama	21	25.12	0.55	0.52	228.5	.437
	Kontrol	25	22.14	0.43	0.48		
İstismar riski	Uygulama	21	24.83	0.12	0.31	234.5	.206
	Kontrol	25	22.38	0.02	0.10		
Toplam puan	Uygulama	21	26.26	0.46	0.29	204.5	.200
	Kontrol	25	21.18	0.35	0.27		

Tablo 4.19 incelendiğinde, ön testte uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin bağlanma bozukluğu ortalamasının ($X=0.62\pm0.39$) kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin bağlanma bozukluğu ortalamasından ($X=0.46\pm0.33$) daha yüksek olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin annelerinin bağlanma bozukluğu düzeylerinin arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin reddetme ve sinirlilik ortalamasının ($X=0.21\pm0.34$) kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin reddetme ve sinirlilik ortalamasından ($X=0.22\pm0.30$) daha düşük olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin annelerinin reddetme ve sinirlilik düzeylerinin arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin bebek bakımında gerginlik ortalamasının ($X=0.55\pm0.52$) kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin bebek bakımında gerginlik ortalamasından ($X=0.43\pm0.48$) daha düşük olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin annelerinin bebek bakımında gerginlik düzeylerinin arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin istismar riski ortalamasının ($X=0.12\pm0.31$) kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin istismar riski ortalamasından ($X=0.02\pm0.10$) daha yüksek olduğu, ancak ön testte uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin annelerinin istismar riski düzeylerinin arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Ön testte uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin toplam puan ortalamasının ($X=0.46\pm0.29$) kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin toplam puan ortalamasından ($X=0.35\pm0.27$) daha düşük olduğu, ancak ön testte uygulama ve

kontrol grubunda yer alan bebeklerin annelerinin toplam puan düzeylerinin arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

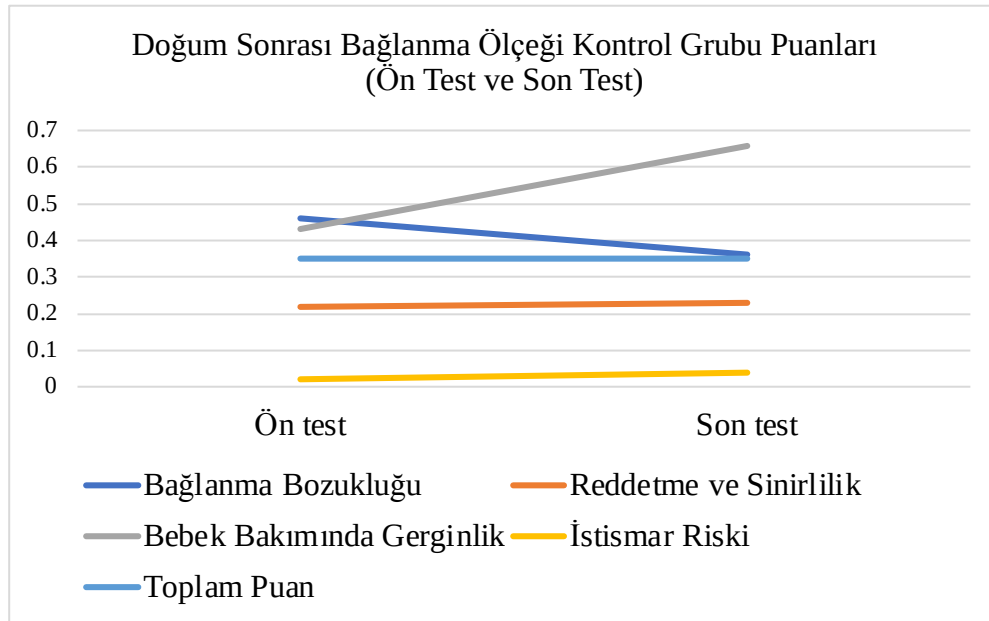
Şekil 4.17. Uygulama Grubundaki ve Kontrol Grubundaki Çocukların Ebeveynlerinin Son Test Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanları

Tablo 4.20. Uygulama Grubundaki ve Kontrol Grubundaki Çocukların Ebeveynlerinin Son Test Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	N	Sıra ort.	X	SS	U	P
Bağlanma bozukluğu	Uygulama	21	26.60	0.51	0.36	197.5	.149
	Kontrol	25	20.90	0.36	0.29		
Reddetme ve sinirlilik	Uygulama	21	24.50	0.27	0.38	241.5	.622
	Kontrol	25	22.66	0.23	0.39		
Bebek bakımında gerginlik	Uygulama	21	23.45	0.64	0.55	261.5	.982
	Kontrol	25	23.54	0.66	0.62		
İstismar riski	Uygulama	21	24.81	0.19	0.54	235.0	.215
	Kontrol	25	22.40	0.04	0.20		
Toplam puan	Uygulama	21	25.95	0.44	0.32	211.0	.255
	Kontrol	25	21.44	0.35	0.30		

Tablo 4.20 incelendiğinde, son testte uygulama grubundaki çocukların ebeveynlerinin bağlanma bozukluğu ortalamasının ($X=0.51\pm0.36$) kontrol grubundaki çocukların ebeveynlerinin bağlanma bozukluğu ortalamasından ($X=0.36\pm0.29$) daha yüksek olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol grubunda yer alan çocukların ebeveynlerinin bağlanma bozukluğu düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların ebeveynlerinin reddetme ve sinirlilik ortalamasının ($X=0.27\pm0.38$) kontrol grubundaki çocukların ebeveynlerinin reddetme ve sinirlilik ortalamasından

($X=0.23\pm0.39$) daha yüksek olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol grubunda yer alan çocukların ebeveynlerinin reddetme ve sinirlilik düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların ebeveynlerinin bebek bakımında gerginlik ortalamasının ($X=0.64\pm0.55$) kontrol grubundaki çocukların ebeveynlerinin bebek bakımında gerginlik ortalamasından ($X=0.66\pm0.62$) daha düşük olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol grubunda yer alan çocukların ebeveynlerinin bebek bakımında gerginlik düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların ebeveynlerinin istismar riski ortalamasının ($X=0.19\pm0.54$) kontrol grubundaki çocukların ebeveynlerinin istismar riski ortalamasından ($X=0.04\pm0.20$) daha yüksek olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol grubunda yer alan çocukların ebeveynlerinin istismar riski düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Son testte uygulama grubundaki çocukların ebeveynlerinin toplam puan ortalamasının ($X=0.44\pm0.32$) kontrol grubundaki çocukların ebeveynlerinin toplam puan ortalamasından ($X=0.35\pm0.30$) daha yüksek olduğu, ancak son testte uygulama ve kontrol grubunda yer alan çocukların ebeveynlerinin toplam puan düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

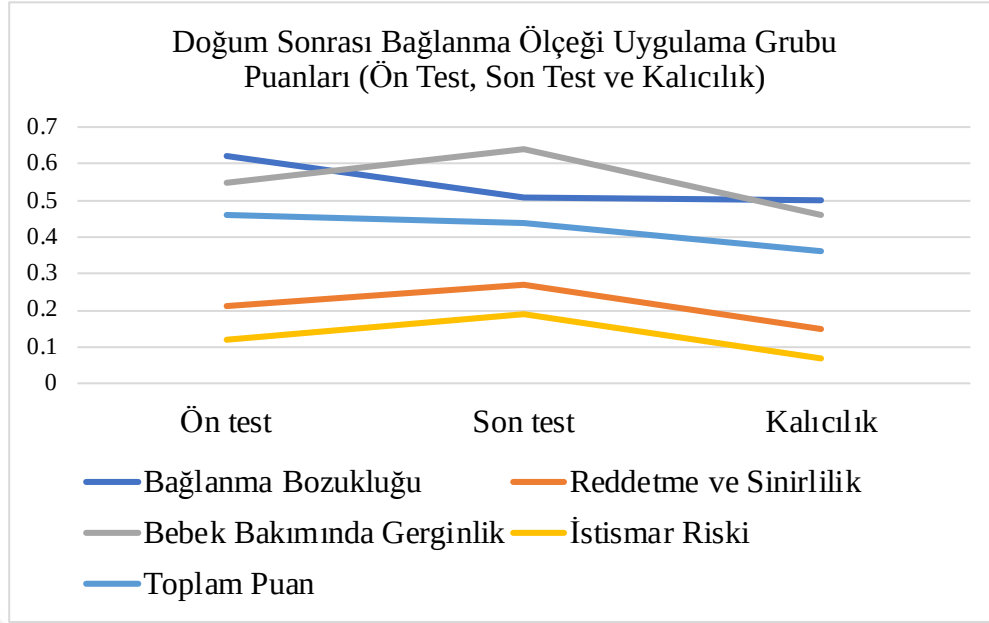

Şekil 4.18. Kontrol Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test ve Son Test Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanları

Tablo 4.21. Kontrol Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test ve Son Test Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Wilcoxon Test Sonuçları

	Test	N	Sıra ort.	X	SS	Z	p
Bağlanma bozukluğu	Ön test	25	10.57	0.46	0.33	-1.613	.107
	Son test	25	10.33	0.36	0.29		
Reddetme ve sinirlilik	Ön test	25	7.30	0.22	0.30	-.197	.844
	Son test	25	5.93	0.23	0.39		
Bebek bakımında gerginlik	Ön test	25	7.33	0.43	0.48	-1.549	.121
	Son test	25	9.91	0.66	0.62		
İstismar riski	Ön test	25	1.00	0.02	0.10	-.447	.655
	Son test	25	2.00	0.04	0.20		
Toplam puan	Ön test	25	12.20	0.35	0.27	-.227	.821
	Son test	25	9.91	0.35	0.30		

Tablo 4.21 incelendiğinde, kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin ön test bağlanma bozukluğu ortalamasının ($X=0.46\pm0.33$) son testte ($X=0.36\pm0.29$) azaldığı görülmektedir. Ancak kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin ön test ve son test arasında bağlanma bozukluğu düzeylerinde oluşan bu azalmanın (0.10 puan) anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin ön test reddetme ve sinirlilik ortalamasının ($X=0.22\pm0.30$) son testte ($X=0.23\pm0.39$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin ön test ve son test arasındaki reddetme ve sinirlilik düzeylerinde oluşan bu artışın (0.1 puan) anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin ön test bebek bakımında gerginlik ortalamasının ($X=0.43\pm0.48$) son testte ($X=0.66\pm0.62$) yükseldiği görülmektedir. Ancak kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin ön test ve son test arasında bebek bakımında gerginlik düzeylerinde oluşan bu artışın (0.23 puan) anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin ön test istismar riski ortalamasının ($X=0.02\pm0.10$) son testte ($X=0.04\pm0.20$) yükseldiği görülmektedir. Ancak kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin istismar riski düzeylerinde oluşan (0.2 puan) bu artışın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin ön test toplam puan ortalamasının ($X=0.02\pm0.10$) son testte ($X=0.04\pm0.20$) aynı düzeyde kaldığı görülmektedir. Kontrol grubundaki bebeklerin annelerinin istismar riski düzeylerinde anlamlı düzeyde bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

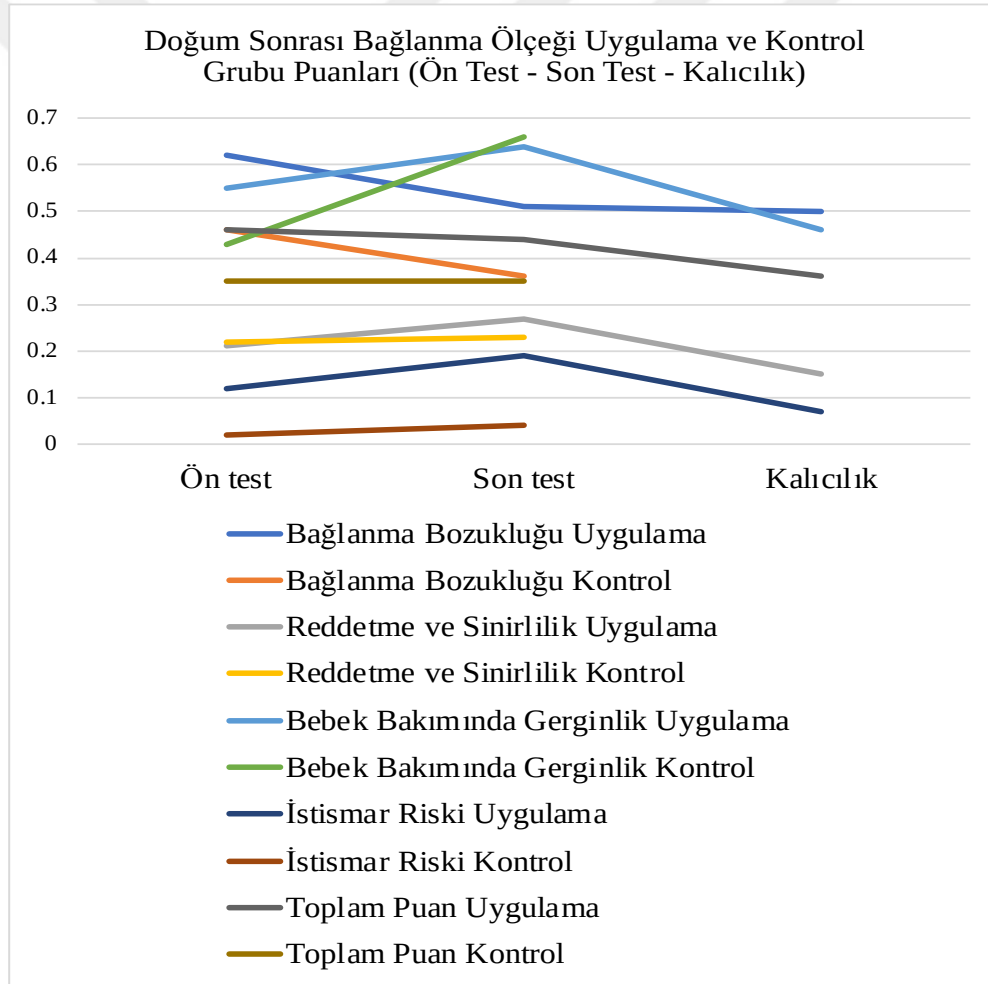
Şekil 4.19. Uygulama Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanları

Tablo 4.22. Uygulama Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Freidman Varyans Analizi Sonuçları

	Test	N	Sıra ort.	X	SS	x ²	p
Bağlanma bozukluğu	Ön test	21	2.36	0.62	0.39	5.932	.052
	Son test	21	1.88	0.51	0.36		
	Kalıcılık	21	1.76	0.50	0.34		
Reddetme ve sinirlilik	Ön test	21	1.98	0.21	0.34	5.783	.056
	Son test	21	2.29	0.27	0.38		
	Kalıcılık	21	1.74	0.15	0.25		
Bebek bakımında gerginlik	Ön test	21	2.00	0.55	0.52	1.782	.410
	Son test	21	2.17	0.64	0.55		
	Kalıcılık	21	1.83	0.46	0.45		
İstismar riski	Ön test	21	2.00	0.12	0.31	2.000	.368
	Son test	21	2.10	0.19	0.54		
	Kalıcılık	21	1.90	0.07	0.33		
Toplam puan	Ön test	21	2.14	0.46	0.28	3.273	.195
	Son test	21	2.14	0.44	0.31		
	Kalıcılık	21	1.71	0.36	0.26		

Tablo 4.22 incelendiğinde, uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin bağlanma bozukluğu ortalamasının ($X=0.62\pm0.39$) son testte ($X=0.51\pm0.36$; 0.11 puan) ve kalıcılık testinde düşük düzeyde ($X=0.50\pm0.34$; 0.1 puan) azaldığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin reddetme ve sinirlilik ortalamasının ($X=0.21\pm0.34$) son testte arttığı ($X=0.27\pm0.38$), kalıcılık testinde ise düşük düzeyde ($X=0.15\pm0.25$; 0.17 puan) azaldığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlı düzeyde olmadığı

görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin bebek bakımında gerginlik ortalamasının ($X=0.55\pm0.52$) son testte arttığı ($X=0.64\pm0.55$), kalıcılık testinde ise düşük düzeyde ($X=0.46\pm0.45$; 0.18 puan) azaldığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin istismar riski ortalamasının ($X=0.12\pm0.31$) son testte arttığı ($X=0.19\pm0.54$), kalıcılık testinde ise düşük düzeyde ($X=0.07\pm0.33$; 0.12 puan) azaldığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin annelerinin toplam puan ortalamasının ($X=0.46\pm0.28$) son testte ($X=0.44\pm0.31$; 0.2 puan) ve kalıcılık testinde düşük düzeyde ($X=0.36\pm0.26$; 0.8 puan) azaldığı görülmektedir. Testler arasında farkların anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Şekil 4.20. Kontrol Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test ve Son Test, Uygulama Grubundaki Bebeklerin Annelerinin Ön Test, Son Test ve Kalıcılık Testi Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanları

Tablo 4.23. Uygulama Grubunun ve Kontrol Grubunun Ön Test ve Son Test Arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Puanlarındaki Gelişim Farklılıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Grup	N	Sıra ort.	X	SS	U	p
Bağlanma bozukluğu	Uygulama	21	23.57	-0.11	0.35	261.0	.973
	Kontrol	25	23.44	-0.10	0.28		
Reddetme ve sinirlilik	Uygulama	21	23.50	0.00	0.00	262.5	1.000
	Kontrol	25	23.50	0.00	0.00		
Bebek bakımında gerginlik	Uygulama	21	22.29	0.10	0.55	237.0	.568
	Kontrol	25	24.52	0.23	0.63		
İstismar riski	Uygulama	21	24.05	0.07	0.48	251.0	.685
	Kontrol	25	23.04	0.02	0.23		
Toplam puan	Uygulama	21	23.45	-0.02	0.23	261.5	.982
	Kontrol	25	23.54	0.00	0.24		

Tablo 4.23 incelendiğinde, doğum sonrası bağlanma ölçeği ön test ve son test puanları arasında bağlanma bozukluğu, reddetme ve sinirlilik, bebek bakımında gerginlik, istismar riski puanlarındaki meydana gelen değişimlerin uygulama ve kontrol grubundaki bebeklerin anneleri arasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubunda bulunan bebeklerin annelerinin toplam puanındaki artışın ($X = -0.02 \pm 0.23$) kontrol grubunda bulunan bebeklerin annelerinin toplam puanındaki artıştan ($X = 0.00 \pm 0.24$) daha az olduğu ancak bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

5.TARTIŞMA

Bu bölümde Oyun Temelli Dil Destek Programı'nın 12-24 aylık bebeklerin gelişimlerine etkisi üzerine yapılan araştırmanın bulguları ilgili alan yazın doğrultusunda 3 başlık altında tartışılmış ve yorumlanmış olup “Ankara Gelişim Tarama Envanteri Bulgularının Tartışılması”, “Türkçe Dil İletişim Gelişim Envanteri I-II Bulgularının Tartışılması” ve “Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Bulgularının Tartışılması” şeklinde sunulmuştur.

İnsana özgü bir iletişim aracı olan dil, kişinin çevreye uyum sağlamak için düşündüklerini ve duyduklarını ifade etmek amacıyla kullandığı bir iletişim aracıdır. Kişinin kullandığı dili etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler; çevre ve kalıtım, anne baba tutumu, kardeş sayısı, doğum sırası, zeka, cinsiyet, kişinin sağlık durumu, sosyo ekonomik düzey, eğitim düzeyi, ebeveynlerinin çocuğu konuşmaya teşvik etmesidir. Dil gelişimine etki eden tüm bu faktörler içinde oyunun etkisinden de söz edilmektedir. Oyun, eğlenmek için yapılan zeka ve yetenek geliştirici aktivitelerdir. Oyunun çocuğun fiziksel, dil, bilişsel, sosyal, duygusal gelişimi üzerinde olumlu etkileri ile birlikte oyun aynı zamanda bebek ve ebeveyn arasındaki ilişkiyi güçlendiren en önemli araçlardan biridir. Oyun çocuğun en önemli işlerinden biridir. Bundan dolayı çocukla yapılacak olan aktivitelerde oyundan yararlanılması çocuğun gelişimsel yönden sağlıklı olmasına katkı sağlamaktadır (93, 121). Bu araştırmada da oyun temelli dil destek etkinliklerinden yararlanılmış ve bebeklerin gelişimleri üzerindeki etkisi incelenerek bu tür etkinliklerin bebeklerin gelişimlerini desteklemede kullanılması gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Annelerin bebekleriyle oynadıkları oyunlar bebeklerin dil becerilerinin gelişimine ve diğer gelişim alanlarına katkı sağlamaktadır. Bundan dolayı bebeğin yaşamında önemli bir yere sahip olan anne bebeğin gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Anne bebekle konuşurken, oyun oynarken bebeğin gelişimini destekleyici etkinliklere yer vermelidir (12). Oyun Temelli Dil Destek Programında bu etkinliklere (kitap okuma, şarkı söyleme, tekerleme, bilmece, parmak oyunları vb.) yer verilmektedir.

Alan yazın taraması sonucunda annelere yönelik hazırlanan Oyun Temelli Dil Destek Programının 12-24 aylık bebeklerin gelişimine etkisinin olup olmadığını araştıran farklı bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Bundan dolayı bu araştırmada elde

edilen bulgular ve sonuçlar alan yazında ilk olma özelliği taşıyarak alan yazında önemli bir yere sahip olacaktır.

Oyun Temelli Dil Destek Programının 12-24 aylık bebeklerin gelişimi üzerine etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırma sonucunda, uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin demografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı grupların birbirine benzer özellikler gösterdiği görülmektedir. Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE), Türkçe İletişim Gelişim Envanteri I-II ve Doğum Sonrası Bağlanma ölçeğinin uygulama ve kontrol grubunda ön test sonuçları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Bu durum hem uygulama grubunda hem de kontrol grubunda yer alan bebeklerin gelişim özelliklerinin birbirine benzer olduğunu göstermektedir.

5.1. Ankara Gelişim Tarama Envanteri Bulgularının Tartışılması

Araştırmada uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test-son test puan ortalamalarına bakıldığında AGTE de genel gelişim puanında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). 12-24 aylık bebeklere yönelik hazırlanan Oyun Temelli Dil Destek Programının bebeklerin genel gelişimlerine olumlu etkisi olduğu görülmektedir. Oyun Temelli Dil Destek Programının başarılı olmasında; annelerin bebeklerin genel gelişimleri hakkında bilgilenmiş olmaları, oyunun çocuğun gelişimi üzerindeki etkisi hakkında farkındalıklarının artması, oyun temelli dil destek eğitiminde öğrendikleri oyunları ve etkinlikleri evde bebeklerine uyguluyor olmaları oyun temelli dil destek programının etkililiğini artırdığı söylenebilir. Ayrıca program sonunda uygulama grubundaki annelere verilen görüşme formundan anneler programın etkili olduğunu, kendilerinde farkındalık oluşturduğunu, oyunlar sayesinde ailecek birlikte keyifli vakit geçirdiklerini, program sayesinde farklı oyunlar öğrendiklerini, bebeklerinin gelişimine nasıl katkıda bulunacaklarını öğrendiklerini belirtmişlerdir, bu durumda uygulama grubunun son test puanlarındaki artışı açıklamaktadır. Oyunun çocuk üzerindeki etkisini inceleyen farklı çalışmalara alan yazında rastlanmaktadır. Walker (122) 9-24 aylık büyüme geriliği olan bebeklerle yaptığı araştırmasında, bebeklere 2 yıl boyunca besin takviyesi ve anne-bebek etkileşimini desteklemek için haftalık oyun seansları düzenlemiştir. Araştırma sonucunda oyun seansları sonrasında bebeklerin daha iyi eğitimsel kazanım ve daha az şiddet davranışları gösterdikleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmada uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test-son test puan ortalamalarına bakıldığında AGTE alt boyutlarında dil bilişsel alanlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Literatürde araştırmamızı destekleyen çalışmalara diğer yaş gruplarında rastlanmıştır. Gözalan ve Koçak (19) “Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocukların Kelime Bilgi Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmalarında, 5-6 yaş grubundaki 62 çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Deneme grubunda yer alan çocuklara on hafta haftada iki gün “Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programı” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının 5-6 yaş çocukların dil beceri düzeylerini arttırmada etkili olduğu sonucuna varılmışlardır. Bayam (123) 2-6 yaş arasındaki otizmlili çocuklarla yaptığı araştırmasında oyunun çocukların sosyal beceri ve dil gelişimi üzerindeki etkisini incelemiştir. Örneklem grubunda yer alan çocuklardan 20 sine 6 ay hafta da 2 gün oyun seansı uygulamış, 15 kişi ise oyun seansı almamıştır. Araştırmada 2-6 yaş arasındaki çocuklar oyun seansı aldıkça sosyal beceri ve dil gelişimlerinin arttığı sonucuna varmıştır.

Oyun Temelli Dil Destek Programının uygulanması ile uygulama grubundan yer alan bebeklerin dil bilişsel beceri puanlarındaki artış, araştırma hipotezlerinden olan **“Oyun temelli dil destek programı 12-24 aylık bebeğin dil gelişimini olumlu yönde etkiler ve Oyun temelli dil destek programı 12-24 aylık bebeğin bilişsel gelişimini olumlu yönde etkiler”** hipotezini doğrulamaktadır. Bu sonuçlara göre oyun temelli dil destek programının bebeklerin dil-bilişsel gelişimine olumlu etkisi olduğu ve oyun temelli dil destek programlarının bebeğin gelişiminde olumlu yönde anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir.

Araştırmada uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test-son test puan ortalamalarına bakıldığında AGTE alt boyutlarında sosyal beceri-öz bakım alanlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Bu araştırmada oyun temelli dil destek programı bebeklerin sosyal beceri-öz bakım becerilerinde anlamlı farklılığa sebep olmuştur. Araştırmanın bu sonucunu destekleyen çalışmalara alan yazında rastlanmaktadır. Pekşen Akça (12) “Annelere Yönelik Oyun Temelli Sosyal Duygusal Gelişim Destek Programının 24-30 Aylık Bebeklerin Sosyal-Duygusal Gelişimlerine ve Anne-Bebek İlişisine Etkisi” adlı çalışmasında 40 anneyi araştırmasına dahil etmiştir. Deney grubunda bulunan 20 anneye haftada iki gün Oyun Temelli Sosyal Duygusal Gelişim Destek Programı uygulamıştır. Oyun Temelli Sosyal Duygusal Gelişim Destek Programının etkililiğini tespit etmek için ön test-son test ve kalıcılık testlerini

karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda annelerin sosyal-duygusal gelişimlerinde ölçek puanlarında anlamlı farklılık olduğu sonucuna varmıştır. Farklı bir çalışmada bebeklerle ceee oyunları oynamak, şarkı söylemek, el sallamak gibi basit tekrarlayan oyunlar oynamanın bebekleri taklit ve sosyal iletişim davranışlarını artırmaya teşvik ettiğini belirtilmektedir (124). Aynı şekilde Mousley (125) yeni yürümeye başlayan çocukların dil deneyimleri ile sosyal iletişimsel gelişimin birbiriyle pozitif ilişki içinde olduğunu belirtmiştir. Bebeklerin ilk iki yılda dil deneyimleri artıkça sosyal iletişimsel gelişimleri de artmaktadır.

Oyun Temelli Dil Destek Programının uygulanması ile uygulama grubundan yer alan bebeklerin sosyal beceri puanlarındaki artış, araştırma hipotezlerinden olan **“Oyun temelli dil destek programı 12-24 aylık bebeğin sosyal gelişimini olumlu yönde etkiler”** hipotezini doğrulamaktadır. Bu sonuçlara göre oyun temelli dil destek programının bebeklerin sosyal gelişimine olumlu etkisi olduğu görülmektedir.

Araştırmada uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test-son test puan ortalamalarına bakıldığında AGTE alt boyutlarında olan ince motor ve kaba motor becerilerde anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$). Araştırmanın bu sonucunu destekleyen çalışmalar olduğu gibi desteklemeyen çalışmalara da alan yazında rastlanmaktadır. Erdemir (126) “Erken Destek Eğitim Programının 18-36 aylık çocukların gelişimine etkisini incelediği” çalışmasında 6 ay haftada 2 gün süreyle deney grubunda yer alan çocuklara erken destek eğitim programını uygulamıştır. Araştırma sonucunda erken eğitim destek programının 18-24 aylık bebeklerin kaba motor ve dil-bilişsel gelişimlerinde anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bento ve Dias (127) “Küçük Çocukların Sağlıklı Gelişimi İçin Açık Havada Oynamanın Önemi” adlı çalışmalarında Portekiz’de 15-36 ay arasında 14 çocuktan oluşan bir grupla açık havada eğitim projesini uyguladılar. Çocukların iç mekandan çok dış mekanlarda oyun oynamasının çocukların gelişimlerin olumlu katkı sağladığını ve öğretmen ve ailelerin açık hava oyunlarına daha fazla yer vermeleri gerektiği sonucuna varmışlardır. Yine başka bir çalışmada Dinkel vd. (128) “Bebek ve Yürümeye Başlayan Çocuklarda Yapılandırılmamış Açık Hava Oyunlarının İncelenmesi” adlı çalışmalarında, açık hava oyunlarının bebeklerin fiziksel ve sosyal oyun davranışlarına etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda sosyal ve fiziksel oyun davranışlarını açık hava ortamının etkilediği sonucuna varmışlardır. Açık hava oyunlarını çocuğun üzerindeki etkisine dayanan bu çalışmalara bakıldığında Oyun Temelli Dil Destek Programının çocuğun

kaba ve ince motor becerilerinde anlamlı farklılık yaratmamasının sebebi açık hava oyunlarına programda çok az yer verilmiş olması olabilmektedir. Aynı zamanda kaba motor ve ince motor beceriler bebeğin olgunlaşmasıyla da alakalı olduğu için çocuğun bedensel olgunluğu artıkça eğitimden aldığı fayda da artmaktadır (126).

Oyun Temelli Dil Destek Programının uygulanması ile uygulama grubundan yer alan bebeklerin ince ve kaba motor beceri puanlarındaki artış, araştırma hipotezlerinden olan **“Oyun temelli dil destek programı 12-24 aylık bebeğin motor gelişimini olumlu yönde etkiler”** hipotezini doğrulamamaktadır. Bu sonuçlara göre oyun temelli dil destek programının bebeklerin motor gelişimine olumlu etkisi olmadığı ve programda motor becerileri artırmaya yönelik etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerektiği görülmektedir.

Uygulama grubunda yer alan bebeklerin, AGTE alt boyutlarında, ön test-son test puanları arasında anlamlı farklılık olduğu, bu farklılığın son test lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin son test ve kalıcılık testi puanları arasında AGTE alt boyutlarından genel gelişim ve kaba motor becerilerde anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), ancak dil gelişimi, ince motor ve sosyal beceri-öz bakım alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır($p>0.05$). Son test ve kalıcılık testi arasındaki sürenin kısa olması dil gelişimi, ince motor ve sosyal beceri-öz bakım gibi becerilerde artış olmamasına sebep olmuş olabilir.

Kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test son test puanları arasında AGTE alt boyutlarından genel gelişim, dil gelişim, kaba motor ve sosyal beceri-öz bakım alanlarında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), ancak ince motor alanında anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$). Gelişim ilkelerine baktığımızda gelişim süreklidir ve yaşam boyu devam etmektedir. Bundan dolayı eğitim verilmesi dahi bebeklik döneminde gelişim belirli aşamalardan geçerek devam etmektedir. Gelişim devam ettiği içinde eğitim verilmesi dahi kontrol grubundaki bebeklerin üç aylık süreçte genel gelişim düzeylerinde anlamlı farklılık çıkması normal olarak karşılanmaktadır (129).

5.2. Türkçe Dil Gelişim Envanteri I-II Bulgularının Tartışılması

Uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test-son test puan ortalamalarına bakıldığında TİGE I alt boyutlarında toplam puan, anlanan ifadeler, sözcük dağarcığı alıcı dil ve erken jestlerde anlamlı farklılık olduğu, bu farklılığın

uygulama grubundaki bebeklerin lehine olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Ancak konuşmaya başlama, sözcük dağarcığı ifade edici dil, geç jestler, hareketler ve jestler alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$). TİGE I ölçeği 8-16 aylık bebeklerin erken kelime anlama ve üretimi ile iletişimsel jestleri ölçmeye yönelik hazırlanmış bir ölçektir (130). Araştırma grubunda yer alan 12-16 aylık bebeklere TİGE I ölçeği uygulanmıştır. 12-16 aylık bebeklerin hangi dil gelişim döneminde olduklarına baktığımızda “Tek Sözcük Evresi (12-18)” döneminde yer almaktadırlar. Bu dönemin özelliği olarak çocuğun ilk kelimelerine jestler eşlik etmektedir. TİGE I toplam puanında anlamlı farklılık çıkması bize oyun temelli dil destek programının etkili olduğunu göstermektedir. Ramirez vd. (131) “Ebeveyn Koçluğu Konuşma Davranışını ve Bebeklerin Dil Gelişiminde İlerlemeyi Artırıyor” adlı çalışmalarında, 6-18 ay arası bebeklerin ebeveynlerine verdikleri “Ebeveyn Koçluğunun” bebeklerin dil girdisini artırıp artırmadığını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, sosyal ve dilsel olarak geliştirilmiş bir konuşma stili olan ebeveyn dilini kullanmanın çocukların dil becerilerini geliştirdiği ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin dil becerilerini geliştirdiği sonucuna varmışlardır.

Babalara verilen dil eğitim programının çocukların alıcı dil gelişimine etkisinin incelendiği farklı bir çalışmada, 36-48 aylar arasında okul öncesi eğitim almayan çocuğa sahip 42 baba araştırmaya dahil edilmiştir. 22 baba deney, 20 baba kontrol grubunda yer almıştır. Deney grubunda yer alan babalara 8 hafta boyunca “Baba Dil Destek Programı” verilmiştir. Araştırmada “Baba Dil Destek Programının” çocukların dil gelişimini olumlu şekilde etkilediği sonucuna varılmıştır (132).

Uygulama grubunda yer alan bebeklerin ön test son test puanları arasında TİGE I alt boyutlarından sözcük dağarcığı alıcı dil, anlanan ifadeler, sözcük dağarcığı ifade edici dil, konuşmaya başlama, erken jestler, geç jestler, hareketler ve jestler, toplam puanda anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Güneş (133) “Ninnilerin Çocukların Dil ve Zihinsel Gelişimine Etkisi” adlı çalışmasında, yeni araştırmalarda ninnilerin çocukları eğitmek için kullanıldığını ve ninnilerin çocukların dil, sosyal, duygusal, zihinsel ve bedensel gelişimlerine önemli katkı sağladığını belirtmektedir. Aynı şekilde erken yaşlarda çocuklara ninni söylemenin zihin gelişimine yardımcı olduğu gibi çocukta sesleri tanıma, kelimeleri fark etme, ses özelliklerini keşfetme becerilerini geliştirdiğini ifade etmektedir. Çocukların gelişiminde ninnilere önem verilmesi gerektiğini ve annelere bu konuda eğitim verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Yine farklı bir çalışmada Babaç ve Yıldız (134) “Dil Gelişiminde Müziğin Yeri” adlı çalışmalarında, “Dil gelişiminde müziğin yeri nedir?” sorusuna yönelik literatür taraması yapmışlardır. Dil gelişimi çalışmalarının genel olarak erken çocuklukta yoğunlaştığı ve ninni, tekerleme ve sayışmaların çocuğun dil gelişiminde önemli bir yere sahip olduğu sonucuna varmışlardır.

Araştırmada uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test son test puan ortalamalarına bakıldığında TİGE II alt boyutlarında toplam puan ve sözcük dağarcığı ifade edici dil puanında anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır ($p<0.05$). Oyun temelli dil destek programında yer alan uyku öncesi kitap okuma, şarkı ve tekerleme söyleme gibi dil gelişimini destekleyici etkinliklerin bebeklerin kelime hazinelerinin artmasına sebep olduğu söylenebilir. Yumuş (135) “Paylaşımlı Kitap Okuma Müdahale Programının Ebeveynlerin Deneyimlerine, Bebeklerin Dil Gelişimine ve Erken Okuryazarlık Becerilerine Etkisi” adlı çalışmasında, 8-24 ay aralığında bebeği olan 10 ebeveyn deney grubuna 10 ebeveynde kontrol grubuna dahil edilmiştir. Deney grubunda yer alan ebeveynlere 10 hafta boyunca haftada bir gün düzenli olarak “Paylaşımlı Kitap Okuma Müdahale” programı verilmiştir. Araştırma sonucunda Paylaşımlı Kitap Okuma Müdahale programının bebeklerin dil gelişimleri ve erken okuryazarlık becerilerini geliştirme kapasitesinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Hafızoğlu Çelik vd. (136) “Etkileşimli Kitabı Okuma Sürecinin Çocukların Dil Gelişimlerine Etkisi” adlı çalışmasında, 20-32 ay aralığında olan çocuklar ve anneleri çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmada annelere öncelikle üç oturumdan oluşan seminer verilmiştir. Daha sonra anneler çocuklarına haftada 3 kitap olacak şekilde toplam 30 öykü kitabını 10 hafta boyunca okumuşlardır. Araştırmanın nicel sonucunda etkileşimli kitap okumanın çocukların dil gelişiminde anlamlı farklılık göstermediği ancak nitel bulgularda annelerin görüşleri etkileşimli kitap okumanın çocukların dil ve bilişsel gelişim alanları üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Neri vd. (137) “Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi’nde (NICU) Erken Doğan (Prematüre) Bebeklere Kitap Okumak: İlk İki Yılda Dil Gelişimine Olan Etkileri” adlı çalışmalarında, yenidoğan yoğun bakım ünitesinde yatmakta olan 55 bebeğin ailesine bebeklerine okumaları için kitap aldılar. Ebeveynlerden bu kitapları düzenli bir şekilde hem hastanede hem de hastaneden çıktıktan sonra düzenli okumaları istendi. Bebeklerde düzenli kitap okumanın dil gelişimini ve ebeveyn-bebek ilişkisini olumlu yönde etkilediği ve aynı zamanda bu çalışma da cinsiyetin dil gelişimindeki etkisi de ortaya konmuştur, kızların erkeklerden daha yüksek puanlar aldığı sonucuna varmışlardır.

Raikes vd. (138) düşük gelirli ailelerde anne-çocuk kitap okumasının yaşamın ilk üç yılına etkilerini inceledikleri araştırmalarında, annelerin bebeklerine haftalık düzenli kitap okumalarının bebeklerin dil gelişimlerini sözcük sayısını olumlu şekilde etkilediği sonucuna varmışlardır.

Korzh ve Shuvalova (139) yaşamın ilk yıllarındaki müzik ve dil algısı arasındaki bağlantıyı inceledikleri çalışmalarında, müziğin yaşamın erken dönemlerinde bebeklerde dil ediniminde ve entelektüel aktivitenin uyarılmasında önemli bir rol oynadığı sonucuna varmışlardır. Farklı bir çalışmada 8-16 aylık bebeklerde oyun ve dil gelişimi arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonucunda oyun ve dil gelişimi arasında pozitif bir ilişki olduğu ve bir birini etkilediği sonucuna varılmıştır (94).

Uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test son test puan ortalamalarına bakıldığında TİGE II alt boyutlarında sözcük kullanımı, sözcük ekleri, birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, sözcüklere ek takmaya başlama, OSU-3 biçim birim ve OSU-3 sözcük alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$). TİGE II 16-36 ay arası çocukların dil gelişimlerini ölçmektedir. Bundan dolayı TİGE II'nin sözcük ekleri, birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, sözcüklere ek takmaya başlama, ortalama sözcük uzunluğu gibi alt boyutlarında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Araştırma 12-24 aylık bebekleri kapsamakta ve bebekler bu yaş aralığında tek sözcük evresi ve telgraf konuşma evresinde yer almaktadırlar. Araştırmada bu sonucun çıkması bebeklerin gelişim döneminden kaynaklandığı söylenilebilir.

Uygulama grubunda yer alan bebeklerin ön test son test puanları arasında TİGE II alt boyutlarından sözcük ekleri, sözcük dağarcığı ifade edici dil, sözcük kullanımı, birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, sözcüklere ek takmaya başlama, OSU-3 sözcük ve toplam puanda anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$); ancak OSU-3 biçim birimde anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. İfade edici dil gelişimi, çocukların gelecekteki sosyal, davranışsal ve akademik gelişimlerinin önemli bir göstergesidir. Temel dil becerilerinde kayda değer gelişmeler yaşamın ilk iki yılında meydana gelmektedir. Erken dil gelişimi, çocuğa bakım veren kişiyle paylaşılan oyun, kitap okuma ve çocukla konuşma gibi sosyal etkileşimlerin gerçekleştiği ev ortamında gerçekleşir ve bu ortamdan etkilenmektedir (140-142). San San Kyaw ve ark. (143) Yaptıkları araştırmalarında evde bebekle oyun oynamak, günlük aktivitelerde sohbet etmek, oyuncaklarla oynamak, şarkı söylemek ve kitap okumak gibi aktivitelerden günde en az üçünü yapmanın bebeğin ifade edici dil gelişimini artırdığı sonucuna

varmışlardır. Oyun temelli dil destek programında da kitap okuma, oyun oynama, şarkı söyleme, tekerleme ve bilmece söyleme gibi etkinliklere yer verilmiş olması oyun temelli dil destek programının etkililiğini bize göstermektedir.

Kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test son test puanları arasında TİGE II alt boyutlarından sözcük dağarcığı ifade edici dil, sözcük kullanımı, birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, OSU-3 sözcük ve toplam puanda anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$); ancak sözcük ekleri, sözcüklere ek takmaya başlama ve OSU-3 biçim birimde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kontrol grubunda anlamlı farklılık çıkması gelişimin sürekli olmasından kaynaklı olduğu söylenilebilir.

5.3. Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Bulgularının Tartışılması

Kontrol grubunda yer alan annelerin ön test son test puanları arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama grubunda yer alan annelerin ön test son test puanları arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Uygulama ve kontrol grubunda yer alan annelerin ön test ve son test puan ortalamalarına bakıldığında ölçeğin alt boyutları bağlanma bozukluğu, istismar riski, bebek bakımında gerginlik, reddetme ve sinirlilik ve toplam puanda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$). Alanyazın incelendiğinde araştırma sonucunu destekleyen bir araştırmaya rastlanmıştır. Küçük (144) araştırmasında çocuklarda görülen konuşma ve dil gecikmesi ile doğum sonrası bağlanma ölçeği arasında anlamlı bir fark bulmamıştır. Bu durumun sebebini annelerin ölçeklere objektif yanıt vermemesi olarak açıklamıştır.

Ancak uygulama ve kontrol grubunda yer alan annelerin ölçek toplam puan ortalamalarına bakıldığında Tablo 4.23’de uygulama grubunun toplam puanının kontrol grubundan daha az olduğu görülmektedir. Doğum sonrası bağlanma ölçeğinde alınan puanın yüksek olması anne bebek bağlanmasının olumsuz olduğunu göstermektedir. Uygulama grubunun toplam puan ortalamasının kontrol grubuna göre daha az olması anlamlı farklılık olmasa bile bize oyun temelli dil destek programının etkili olduğunu ve anne bebek arasındaki olumsuz bağlanmanın azaldığını göstermektedir. Bağlanma davranışı yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkmaktadır ve bebeğin kişilik gelişiminde çok önemli bir yere sahiptir. Bebek ve bakım veren kişi arasında kurulan ilişki bebeğin gelişimini etkilemektedir. Bebeğin zamanında doğması, bebeğin istendik gebelik sonucu olması, annenin bebeğini doğum sonrası kucağına alması, doğum sonrası anne

ile bebek arasında ten temasının sağlanması, bebeğin sağlıklı bir bebek olarak dünyaya gelmesi gibi sebepler anne ile bebek arasında oluşan bağı olumlu yönde etkilemektedir. Ancak bebeğin erken doğması, bebeğin sağlık sorunlarıyla dünyaya gelmesi, doğum sonrası anne bebek iletişiminin sınırlanması, annenin bebeğini doğum sonrası emzirememesi gibi sebepler anne bebek bağlanmasını olumsuz etkilemektedir. Araştırmada oyun temelli dil destek programının bağlanma düzeyinde anlamlı farklılık oluşturmamasının sebebi bebeklerin zamanında doğmuş olmaları, istedik gebelik sonucu dünyaya gelmiş olmaları ve herhangi bir sağlık sorunu yaşamamış olmalarından kaynaklı olabilir. Zamanında doğmamış preterm bebeklerle yapılan araştırmalarda preterm bebeğe sahip annelerin bebekleriyle bağlanma düzeylerinde sorun yaşadıkları görülmektedir(145, 146).

Anne bebek arasındaki etkileşimin artmasında oyun çok önemli bir yere sahiptir. Anne ve bebeğin birlikte oyun oynaması aralarında bağı güçlendirmekte ve bağlanmayı geliştirmektedir. Anne bebeğiyle oyun oynarken iletişim halindedir bu da anne ile bebeğin bir birini daha iyi tanınmasına yardımcı olmaktadır. Anne ve bebek bir birini tanıdıkça oyun oynadıkça bir birlerine bağlanma düzeyleri de artmaktadır (18, 147). Oyunun anne bebek bağlanmasına etkisinin incelendiği çalışmalarda oyunun anne bebek bağlanmasını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur (18, 148). Bu araştırmalar oyunun bağlanma düzeyi üzerindeki etkisini ortaya koymuş ve araştırmamızı desteklemektedir. Butcher vd. (148) yaptıkları çalışmalarında annelere çocuklarıyla evde oynayabilecekleri oyun etkinlikleri planlamışlardır. Bu oyun etkinliklerini içeren birlikte zaman geçirme müdahale programının annelerin çocuklarıyla bağlanma düzeylerine etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda hazırladıkları müdahale programının annelerin çocuklarıyla aralarındaki güvenli bağlanmayı artırdıkları ve oyunun anne ve çocuk arasındaki ilişkide olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna varmışlardır.

Anne ile bebek arasındaki etkileşimi artıran en önemli faktörlerden biride annenin bebeğine düzenli olarak şarkı söylemesidir (149). Oyun temelli dil destek programında müzik etkinliğine yer verilmiş olması uygulama ve kontrol grubu anneleri arasındaki ön test ve son test puanındaki düşük düzeydeki azalışı açıklamaktadır. Alan yazın incelendiğinde şarkı söylemenin anne bebek arasındaki bağlanmaya olumlu etkisi olduğunu açıklayan araştırmalara rastlanmaktadır. Foncourt ve Perkins (150) 3 ile 14 aylık bebeği 44 anne ile yaptıkları araştırmalarında annelerin bebeklerine şarkı söylemelerini istediler. Araştırmalarında bebeğe şarkı söylemenin anne-bebek

arasındaki bağı olumlu etkilediği sonucuna varmışlardır. Aynı şekilde Creighton vd. (151) yaptıkları araştırmalarında annelerin bebeklerine ninni ve oyunlu şarkı söylemelerinin anne bebek arasındaki bağı güçlendirdiği görülmektedir. Persico vd. (152) yaptıkları araştırmada doğum öncesi 24.haftadan başlayarak doğum sonrası 3.aya kadar anneler bebeklerine ninni söylemişlerdir. Araştırma sonucunda annelerin bebeklerine ninni söylemesi doğum öncesi bağlanmaya etki etmese dahi doğum sonrası bağlanmada önemli bir etkisi olduğu sonucuna varmışlardır.

Ebeveynlerin çocuklarına kitap okuması, küçük çocukların gelişimini desteklemek için önemli bir etkinlik olarak geniş çapta kabul görmektedir. Aynı zamanda bebeğe kitap okurken ona bire bir zaman ayırma, kitap okurken bebekle hassas etkileşimlere girmek ebeveynle bebek arasında olumlu duyguları (bağlanmayı) artırmaktadır. Oyun temelli dil destek programında kitap okuma etkinliklerine yer verilmesi bu etkileşimin artmasına sebep olabilmektedir(153). Canfield vd. (154) 6-18 ay arası çocukların anneleriyle yaptıkları boylamsal çalışmada küçük yaşta bebeklere kitap okumanın anne-bebek ilişkisini olumlu yönde etkilediği sonucuna varmışlardır.

Oyun Temelli Dil Destek Programının uygulanması ile uygulama ve kontrol grubu ön test son test puanları arasında anlamlı farklılık çıkmaması araştırma hipotezlerinde olan **“Oyun temelli dil destek programı 12-24 aylık bebeklerin anneleriyle bağlanma düzeylerini olumlu yönde etkiler”** hipotezini doğrulamamaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Oyun Temelli Dil Destek Programının 12-24 aylık bebeklerin gelişimlerine etkisini araştırmak üzere yapılan bu araştırmada aşağıdaki yer alan sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test-son test puan ortalamalarına bakıldığında AGTE alt boyutlarında genel gelişim, dil bilişsel, sosyal beceri-öz bakım alanlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Bu anlamlı farklılığın uygulama grubundaki bebeklerin lehine gerçekleştiği saptanmıştır. Ancak AGTE alt boyutlarından olan ince motor ve kaba motor becerilerde anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Uygulama grubundaki bebeklerin, AGTE alt boyutlarında, ön test-son test puanları arasında anlamlı farklılık olduğu, var olan bu farklılığın da son test lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin son test ve kalıcılık testi puanları arasında AGTE alt boyutlarından genel gelişim ve kaba motor becerilerde anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), ancak ince motor, dil gelişimi ve sosyal beceri-öz bakım alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Kontrol grubundaki bebeklerin ön test son test puanları arasında AGTE alt boyutlarından genel gelişim, kaba motor, dil gelişim ve sosyal beceri-öz bakım alanlarında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), ancak ince motor alanında anlamlı farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Uygulama ve kontrol grubunda bulunan bebeklerin ön test son test puan ortalamalarına bakıldığında TİGE I alt boyutlarında toplam puan, anlanan ifadeler, sözcük dağarcığı alıcı dil ve erken jestlerde anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu, ortaya çıkan bu farklılığın uygulama grubundaki bebeklerin lehine olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Ancak konuşmaya başlama, hareketler ve jestler, geç jestler sözcük dağarcığı ifade edici dil alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Uygulama grubunda bulunan bebeklerin ön test son test puanları arasında TİGE I alt boyutlarından anlanan ifadeler, sözcük dağarcığı alıcı dil, konuşmaya başlama, sözcük dağarcığı ifade edici dil, hareketler ve jestler, erken ve geç jestler, toplam puanda anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Uygulama grubundaki bebeklerin son test ve kalıcılık testi puanları arasında TİGE I alt boyutlarından sözcük dağarcığı alıcı dil ve toplam puanda anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), ancak anlanan ifadeler, konuşmaya başlama,

hareketler ve jestler, sözcük dağarcığı ifade edici dil, erken ve geç jestler alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Kontrol grubunda bulunan bebeklerin ön test son test puanları arasında TİGE I alt boyutlarından hareketler ve jestler, sözcük dağarcığı ifade edici dil, geç jestler, sözcük dağarcığı alıcı dil alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), ancak anlamının ilk işaretleri, erken jestler, anlanan ifadeler, konuşmaya başlama ve toplam puanda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Uygulama ve kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test son test puan ortalamalarına bakıldığında TİGE II alt boyutlarında toplam puan ve sözcük dağarcığı ifade edici dil alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), ancak sözcük kullanımı, sözcük ekleri, sözcüklere ek takmaya başlama, birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, OSU-3 biçim birim ve OSU-3 sözcük alt boyutunda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Uygulama grubunda yer alan bebeklerin ön test son test puanları arasında TİGE II alt boyutlarından sözcük kullanımı, sözcük dağarcığı ifade edici dil, sözcük ekleri, sözcüklere ek takmaya başlama, birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, OSU-3 sözcük ve toplam puanda anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$); ancak OSU-3 biçim birimde anlamlı farklılık olmadığı ($p>0.05$) belirlenmiştir. Uygulama grubundaki bebeklerin son test ve kalıcılık testi puanları arasında TİGE II alt boyutlarından sözcük dağarcığı ifade edici dil, sözcük kullanımı, OSU-3 sözcük ve toplam puanda anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$); ancak sözcük ekleri, sözcüklere ek takmaya başlama, birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma ve OSU-3 biçim birimde anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Kontrol grubunda yer alan bebeklerin ön test son test puanları arasında TİGE II alt boyutlarından sözcük dağarcığı ifade edici dil, sözcük kullanımı, birden fazla sözcüğü cümle içinde kullanma, OSU-3 sözcük ve toplam puanda anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$); ancak sözcük ekleri, sözcüklere ek takmaya başlama ve OSU-3 biçim birimde anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Kontrol grubunda yer alan annelerin ön test son test puanları arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Uygulama grubunda yer alan annelerin ön test son test puanları arasında Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$). Uygulama ve kontrol grubunda yer alan annelerin ön test ve son

test puan ortalamalarına bakıldığında ölçeğin alt boyutları bebek bakımında gerginlik, bağlanma bozukluğu, istismar riski, reddetme ve sinirlilik ve toplam puanda anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0.05$).

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar doğrultusunda ailelere, araştırmacılara ve uzmanlara şu öneriler verilebilir;

- Araştırma sonucunda Oyun Temelli Dil Destek Programının bebeklerin genel gelişimi üzerinde etkili olduğu dikkate alınarak, ailelerin bebeklerin gelişimlerine ev ortamında destek olabilmeleri için uzmanlar tarafından aile eğitimleri ve seminerler düzenlenebilir,
- Oyun Temelli Dil Destek Programı sadece annelere verilmiştir bebeğin gelişiminde babaların rolü de dikkate alınarak babalara yönelik oyun temelli dil destek eğitimi düzenlenebilir,
- Araştırma sonucunda Oyun Temelli Dil Destek Programının bebeklerin ince ve kaba motor becerileri üzerinde etkili olmadığı bundan dolayı eğitim programında ince ve kaba motor becerilerini kapsayacak etkinliklere ağırlık verilebilir,
- Bu araştırma 12-24 aylık bebeklerle yürütülmüştür ve 12-24 aylık bebeklerin gelişiminde Oyun Temelli Dil Destek Programının etkisi incelenmiştir ve sonuç olarak eğitim programının etkili olduğu bulunmuştur, ancak farklı yaş gruplarında oyun temelli dil destek eğitiminin etkisi bilinmemektedir farklı çalışmalarda bu etki incelenebilir,
- Araştırma sonucunda Oyun Temelli Dil Destek Programının annelerin bebekleriyle bağlanma düzeyleri üzerinde etkili olmadığı dikkate alınarak uzmanlar tarafından anne-bebek ilişkisini desteklemeye yönelik farklı çalışmalar yapılabilir,
- Araştırma sonucunda Oyun Temelli Dil Destek Programının bebeklerin dil gelişimi üzerinde etkili olduğu sonucu dikkate alınarak, uzmanlar tarafından ailelere yönelik ev temelli dil destek eğitim programları düzenlenebilir,
- Babaların annelerle birlikte çocuğun eğitiminde ve gelişiminde aktif rol alabilmesi için babalara yönelik eğitim ve seminerler uzmanlar tarafından düzenlenebilir,
- Anne ve babalar erken dönemden itibaren bebeklerinin gelişimlerini destekleyici etkinlikler düzenleyebilirler.

KAYNAKLAR

1. Arıkan Z, Şahan AK, Mutlu A. Bebeklik döneminde gelişim parametreleri ve oral motor gelişimin İncelenmesi. *Türkiye Klinikleri J Pediatr* 2020, 29(1): 27-38.
2. Undiyaundeye F. Outdoor play environment in early childhood for children. *EJSER* 2014, 1(1): 14-7.
3. Dağabakan FÖ. Dağabakan D. Dil ve çocukta dil gelişim kuramları. *Milli Eğitim Dergisi* 2007, 36(174): 155-61.
4. TDKa. Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/> Son Erişim Tarihi 20.10.2021.
5. Ergişi Birgül A. İlk Kelimeden Önce: Dil Gelişim Dönemi. İçinde: Dere Z. (editör). *Dil Gelişimi*, Ankara, Eğiten Kitap, 2021: 3.
6. Eseroğlu Ş, Bayoğlu BU. *Gecikmiş Konuşma ve Dil Gelişiminde Eğitsel Müdahale*. Ankara: Eğiten Kitap; 2021.
7. Karacan E. Bebeklerde ve çocuklarda dil gelişimi. *Klin Psikiyatri Derg* 2000, 3(4): 263-8.
8. Muslugüme E. Dil Gelişimini Destekleyici Ebeveyn Eğitim Programının Sosyo Ekonomik Düzeyi Düşük Ailelerin Çocuklarının Dil Gelişimine Etkisi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilimdalı. Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2016.
9. Kocatepe Avcı, U. Travma Sonrası Stres Bozukluğu Olan Çocuklarla Serbest Bırakma Oyun Terapisi. İçinde: *Çocuklar İçin Kısa Süreli Oyun Terapisi*, Öktem F, Kocatepe Avcı U, (Çeviri editörleri). Short-Term Play Therapy for Children, Kaduson HG, Schaefer CE. 3.Baskı, Ankara, Nobel Yayınları, 2019: 1-24
10. Whitebread D, Basilio M, Kuvalja M, Verma M. *The Importance Of Play*. Brussels, Toy Industries of Europe, 2012: 1-55.
11. Aksoy AB, Aksoy M, Özkan HK, Köycekaş A. Erken Çocuklukta Gelişimi Desteklemek. İçinde: Aksoy AB (editör). *Çocuk ve Oyun*, Ankara, Hedef Yayıncılık, 2018: 154-82.

12. Pekşen Akça R. Annelere Yönelik Oyun Temelli Sosyal Duygusal Gelişim Destek Programının 24-30 Aylık Bebeklerin Sosyal-Duygusal Gelişimlerine Ve Anne-Bebek İlişkisine Etkisinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2020.
13. Erduran N, Yılmaz, M. *Okul Öncesi Eğitimde Oyun-Oyun Dünyam Dünyam Oyun Çocuk Oyunları El Kitabı*, Ankara, Eğiten Kitap, 2019: 17-8
14. Hughes FP. *Children, Play and Development*, Los Angeles, CA Sage, 2009: 20-45
15. Frost JL, Wortham SC, Reifel S. *Play and Children Development*, 4th ed. Ohio-New Jersey, Merrill PrenticeHall, 2005: 16-21
16. Acıbal G. Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Çocuğun Dil Gelişimi Üzerine Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, 2020.
17. Türkoğlu B. Oyun Temelli Bilişsel Gelişim Programının 60-72 Aylık Çocukların Bilişsel Gelişimine Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2016.
18. Altıntaş T. Etkileşimli Oyun Temelli Gelişim Destek Programının Bebeklerin Bağlanma Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2020.
19. Gözalan E. Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Dikkat Ve Dil Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2013.
20. Gül Ö. Oyun ve Hareket Temelli Büyük Kas Beceri Eğitim Programlarının 4-5 Yaş Çocukların Büyük Kas Becerilerine Etkisinin Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2012.
21. Güneş Akgün E. Riskli bebeklerin ileri dönemdeki dil becerileri ile genel hareket analizi sonuçları arasındaki ilişki. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi, 2021.

22. Hançer B. Ölçüsüz ekran tabanlı medya kullanımının ve düşük nitelikli anne-çocuk kitap etkileşiminin dikkat, görsel algı ve dil gelişimi üzerine olası etkilerinin incelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, 2022.
23. Nelson K. Anguage pathhway into the community of minds. In: Astington JW, Baird JA (eds). *Why language matters for theory of mind*. Oxford, Oxford Universty Press, 2005: 26-50.
24. Gökdağ H, Sarı H. Dil ve iletişim yetersizliğine sahip çocukların dil edinim süreçleri. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2021, 7(2): 105-15.
25. Kenanoğlu D. Okul Öncesi Eğitimde Geleneksel Oyunların Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dil Gelişimine Etkisi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2021.
26. Partanen E, Kujala T, Naatanen R, Liitola A, Sambeth A, Huotilainen M. Learning-induced neural plasticity of speech processing before birth. *PNAS* 2013, 110(37): 15145-50.
27. Tümkeya S. Dil Gelişimi. İçinde: Deniz ME (editör). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Ankara, Maya Akademi Yayınevi, 2015: 30-1.
28. Brock A, Rankin C. *Communication, Language and Literacy from Birth to Five*. London, Sage, 2008: 144
29. Aral N, Doğan Keskin A. Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. İçinde: Aral N (editör). *Çocuk Gelişimi*. Eskisehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2016: 96-125.
30. Temel ZF, Kaynak EB, İmir HM. Dil Gelişimi. İçinde: Aral N, Temel ZF (editör). *Çocuk Gelişimi*. Ankara: Hedef Yayıncılık, 2020: 200-33.
31. Hülya T, Dursun ŞS, Yıldız Bıçakçı M. Bebeklik ve İlk Çocukluk Dönemi Tipik (Normal) Gelişim Gösteren Çocukların Gelişimsel Özellikleri. İçinde: Yıldız Bıçakçı M (editor). *Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde (0-36 Ay) Gelişim Duyuların Gelişimi ve Desteklenmesi*. Ankara: Eğiten Kitap, 2015: 56-60.
32. Vandormael C, Schoenhals L, Hüppi PS, Filippa M, Borradori Tolsa C. Language in preterm born children: Atypical development and effects of early interventions on neuroplasticity. *Neural Plast* 2019, 2019: 1-11.

33. Duran M, Kenanoğlu D. Erken çocukluk döneminde dil gelişimi üzerine yapılan çalışmaların içerik analizi. *JHVS* 2020, 8(1): 15-35.
34. Tavoosy Y. An investigation of various stages of children's mother tongue acquisition: From babbling to pre-school. *IJEFS* 2019, 1(3): 1-7.
35. Çelik M. Tek sözcük döneminde dil-zihin ilişkisi, iki dillilik ve iletişimdeki işlevselliği (12. ve 13. aylar). *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi* 2021, (17):481-512.
36. Cengiz DU, Oğuz E, Çalışkan Z. Down sendromlu çocuklarda dil gelişimi. *Annals of Health Scie Res.* 2017, 6(2): 47-56.
37. Ginting DS, Husein R, Pulungan A. First language acquisition in sentence by three-years-old child: A case study of a karonese child. *ASSEHR* 2020, 488: 172-6.
38. Çelik İ. Noam Chomsky ve psiko-linguistik dil gelişim kuramı. *Turkish Stud* 2017, 12(28): 1-16
39. Göl M. Dil Edinim Kuramları. İçinde: Dere Z (editör). *Dil Gelişimi*. Ankara: Eğiten Kitap, 2021: 97-120.
40. Kaygısız Ç. Dil edinim sürecinde kritik dönem hipotezinin gözden geçirilmesi. *ASOS JOURNAL* 2018, 6(71): 437-47.
41. Yazıcı Z. 0-36 aylık çocuklarda dil gelişimi. İçinde: Ünüvar P (editör). *Bebeklik Döneminde Gelişim ve Eğitim* Ankara: Anı Yayıncılık, 2018: 174-207.
42. Brown HD. *Principles of language learning and teaching*. New York, Longman, 2000: 146
43. Cusson RM. Factors influencing language development in preterm infants. *JOGNN* 2003, 32(3): 402-9.
44. Öncü T. Lev S. Vygotsky'nin gelişim kuramı. *DTCF* 2018, 39(1-2): 1-10.
45. Ercan Demirel E. Dil Gelişimi ve Kuramları. İçinde: Sargın N, Avşaroğlu S, Ünal A, (editörler). *Eğitimden Psikolojik Yansımalar*. Konya: Çizgi Kitapevi, 2016: 125-34.
46. Demir Öztürk E. Dil Edinim Faktörleri. İçinde: Dere Z (editör). *Dil Gelişimi*. Ankara: Eğiten Kitap, 2021: 122-40.

47. Madigan S, Prime H, Graham SA, Rodrigues M, Anderson N, Khoury J, Jenkins JM. Parenting behavior and child language: A meta-analysis. *Pediatrics* 2019, 144(4): 1-12
48. Fitria NI. Factors affecting children's language development. *ACPCH* 2020: 304-6.
49. Schachinger-Lorentzon U, Kadesjö B, Gillberg C, Miniscalco C. Children screening positive for language delay at 2.5 years: Language disorder and developmental profiles. *Neuropsychiatr Dis Treat* 2018, 14:3267.
50. TDKc. Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/>. Son Erişim Tarihi 18.01.2022.
51. Genişyürek C. Zeka Oyunlarının 5-6 Yaş Çocuklarının Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Bursa: Uludağ Üniversitesi, 2021.
52. Ergin B. 5-6 Yaş Çocuklarının Dil Gelişim Düzeyleri İle Sosyal Kabul Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2012.
53. Brookman R, Kalashnikova M, Conti J, Xu Rattanasone N, Grant KA, Demuth K. Depression and anxiety in the postnatal period: An examination of infants' home language environment, vocalizations, and expressive language abilities. *Child Dev* 2020, 91(6): 1211-230.
54. Kasman N, Kaseng S, Hanafie SH, Daeng K. The effectiveness of stimulus to the language acquisition of early age child. *JLTR* 2014, 5(6): 1315-21.
55. Aral N. Dil Gelişimi. İçinde: Aral N, Baran G (editörler). *Çocuk Gelişimi*. Ankara: Ya-Pa Yayınları, 2011: 163-92.
56. Taner Derman M. Dil Gelişiminin Desteklenmesi. İçinde: Dere Z (editör). *Dil Gelişimi*. Ankara: Eğite Kitap, 2021: 174-80.
57. MEGEP. *0-72 Ay Dil Gelişimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2015: 36-44.
58. Gros-Louis J, West MJ, King AP. The influence of interactive context on prelinguistic vocalizations and maternal responses. *LL&D* 2016, 12(3): 280-94.

59. Demir Kaya S, Bartan M. Çocuklara İletişimi Öğretme:Dil, Okuryazarlık ve Sanat. İçinde: İnan HZ, İnan T (editörler). *Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar*. 2.baskı. Ankara: Nobel Yayınları, 2015.
60. Ruston HP, Schwanenflugel PJ. Effects of a conversation intervention on the expressive vocabulary development of prekindergarten children. *LSHSS* 2010, 41: 303-13.
61. Dickinson DK, Griffith JA, Golinkoff RM, Hirsh-Pasek K. How reading books fosters language development around the world. *Child Dev Res* 2011, 2012: 1-15.
62. J F. Supporting Language Development Building Relationships in the Early Childhood Classroom 2017. Available from: <https://shyneschool.com/supporting-language-development-building-relationships-in-the-early-childhood-classroom>. Son Erişim Tarihi: 07.03.2022.
63. Karşlı E. Çocuk, Oyun ve Eğitim. İçinde: Ören M (editör). *Çocuk ve Oyun*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2016: 3-15.
64. Brock A, Jarvis P. *Born to play: babies and toddlers playing*. Perspectives on Play: Routledge, 2018: 119-56.
65. TDKb. Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/>. Son Erişim Tarihi 16.04.2022.
66. Yavuzer H. *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2012: 176-227
67. Vatandaş S. Oyun ve oyuncak: teknolojik ve toplumsal dönüşüm sürecinde oyun ve oyuncuğun anlamsal ve işlevsel değişimi. *SDU Vizyoner Dergisi* 2020, 11(28): 913-30.
68. Dursun S. Oyuna Genel Bakış. İçinde: Ekici B. Yıldız Bıçakçı M (editörler). *Otizmi Oyuna Getir Nöroplay Yöntemi*. İstanbul: Ekinoks Yayınevi, 2018: 37-47.
69. Aslan ÖM. Anaokuluna devam eden çocukların oyun davranışları ve oyunlarında ortaya çıkan zorbalık davranışları. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2013.
70. Singer E. Play and playfulness, basic features of early childhood education. *EECERJ* 2013, 21(2): 172-84.
71. Erden F. Oyun Kuramları. İçinde: Ören M (editör). *Çocuk ve Oyun*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2016: 26-45.

72. Arslan Y, Bulgu N. Oyunla toplumsallaşma. *PJSS* 2010, 1(1): 8-22
73. Köçer G. Play in early childhood. İçinde: Akman Ö, Atasoy FO, Gür T (editörler). *Education, social, health and political developments in Turkey between 2000-2020*: ISRES Publishing, 2021: 2-33.
74. Mellou E. Play theories: a contemporary review. *Early Child Dev Care* 1994, 102(1): 91-100.
75. Karabacak R. Oyuna psikanalitik bir bakış: Psikanalitik kuramcılarının oyuna yönelik görüşleri. *Psikoteori Dergisi* 2021, 2: 11-5.
76. Toran M, Dilek A. Çocuklar ve kitaplar: Piaget'nin oyun kuramına göre bir değerlendirme. *YE* 2017, 31(1): 41-54.
77. Veraksa N, Colliver Y, Sukhikh V. Piaget and Vygotsky's play theories: The profile of twenty-first-century evidence. *Piaget and Vygotsky in XXI century*: Springer, 2022: 165-90.
78. Smolucha L, Smolucha F. Vygotsky's theory in-play: early childhood education. *Early Child Dev Care* 2021, 191(7-8): 1041-55.
79. Kars S. 4-6 yaş arası otizm spektrum bozukluğu olan çocukların oyun beceri ve davranışlarının incelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2018.
80. Ören M. Oyun Gelişimi ve Değerlendirilmesi. İçinde: Ören M (editör). *Çocuk ve Oyun*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2016: 106-11.
81. Durualp E, Aral, N. Oyunun Gelişimi ve Türleri. İçinde: Aksoy AB (editör). *Okul Öncesi Eğitimde Oyun*. Ankara: Hedef Yayıncılık, 2019: 34-55.
82. Kendrick A, Hernandez Reif M, Hudson C, Jeon HJ, Horton C. Coding group behaviours for preschool children in the playground and the effects of teachers' proximity on preschool children's playground behaviours. *Early Child Dev Care* 2012, 182(6): 665-82.
83. Acar Şengül E, Yükselen Aİ. Bebeklikte Sosyal ve Duygusal Gelişim. İçinde: Turan F, Yükselen Aİ (editörler). *Çocuk Gelişimi I Bebeklik Döneminde Gelişim*. Ankara: Hedef Yayıncılık, 2016: 179-97.

84. Gök NF, Uludağ G, Tuğrul B. 48-60 aylık çocukların anaokulundaki oyuna ilişkin görüşleri ve oyun yoksunluğu. *AJESI* 2021, 11(2): 549-71.
85. Aksoy AB. Çocuğun Gelişimine Bağlı Oyun Aşamaları ve Oyun Türleri. İçinde: Aksoy AB, Dere Çiftçi H (editörler). *Erken Çocukluk Döneminde Oyun*. Ankara: Pegem Akademi, 2018: 35-55.
86. Yogman M, Garner A, Hutchinson J, Hirsh-Pasek K, Golinkoff RM, Baum R, Gambon T, Lavin A, Mattson G, Wissow L. The power of play: A pediatric role in enhancing development in young children. *Pediatrics* 2018, 142(3): 1-16
87. Çiftçibaşı HK. İlk 18 ayda bebeklerin fiziksel, psiko-motor ve zihinsel gelişim sürecinde oyun özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 2004, 40(40):504-17.
88. Elibol F. 0-36 Aylık Çocuklarda Bilişsel Gelişim. İçinde : Ünüvar P (editör). *Bebeklik Döneminde Gelişim Ve Eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2018: 150-71.
89. Karakaya Z. Dil Edinimi Okul Öncesi Dil Ve Oyun Eğitimi. Samsun: Yazı Yayıncılık, 2008: 152
90. Orr E, Geva R. Symbolic play and language development. *Infant Behav Dev* 2015, 38: 147-61.
91. Tuğrul B. Oyunun Gücü. İçinde: Aksoy AB (editör). *Okul Öncesi Eğitimde Oyun*. Ankara: Hedef Yayıncılık, 2019: 12-32.
92. Barnett LA. Developmental benefits of play for children. *JLR* 1990, 22(2): 138-53.
93. Bekmezci H, Özkan H. Oyun ve oyuncağın çocuk sağlığına etkisi. *J Behcet Uz Child Hosp* 2015, 5(2): 81-7.
94. Orr E. The relationship between play and language milestones in infancy. *Early Child Development and Care* 2022, 192(9): 1422-9.
95. Quinn S, Donnelly S, Kidd E. The relationship between symbolic play and language acquisition: A meta-analytic review. *Dev Rev* 2018, 49: 121-35.
96. Karakaş NM, Dağlı FŞ. Bebeklerde bağlanmanın önemi ve etkileyen etmenler. *Türk Pediatri Arşivi* 2019, 54(2): 76-81.
97. Elkin N. Gebelerin prenatal bağlanma düzeyleri ve bunları etkileyen faktörler. *STED* 2015, 24(6): 230-37.

98. Lau SR, Beilby JM, Byrnes ML, Hennessey NW. Parenting styles and attachment in school-aged children who stutter. *J Common Disord* 2012, 45(2): 98-110.
99. Woodhouse SS, Scott JR, Hepworth AD, Cassidy J. Secure base provision: A new approach to examining links between maternal caregiving and infant attachment. *SRCD* 2020, 91(1): 249-65.
100. Yalçın SS, Örün E, Özdemir P, Mutlu B, Dursun A. Türk annelerde doğum sonrası bağlanma ölçeklerinin güvenilirliği. *CSHD* 2014, 57(4): 246-51.
101. Kınık E, Özcan H. Maternal bağlanmayı etkileyen faktörler ve primiparlarda maternal bağlanma durumu. *J Health Pro Res.* 2020, 2(1): 47-53.
102. Büyüköztürk Ş. *Deneyisel Desenler ÖntestSontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi, 2021: 19-21.
103. Büyüköztürk Ş, Kılıç-Çakmak E, Akgün Ö, Karadeniz Ş, Demirel F. *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi, 2014: 90-194.
104. Savaşır I, Sezgin N, Erol N. *Ankara gelişim tarama envanteri el kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1995.
105. Aksu Koç A AF, Küntay A, Maviş İ, Sofu H, Topbaş S, Turan F, Aktürk Arı B. *Türkçe İletişim Gelişimi Envanteri (TİGE)*. Ankara: Detay Yayıncılık, 2019.
106. Aslan A. Eğitim Programı Tasarımı ve Modeller. İçinde: Batdı V (editör). Eğitimde Program Geliştirme ve Değerlendirme. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2021: 61-5.
107. Aral N, Keskin, AD. Program Geliştirmede Tasarım ve Modeller. İçinde: Temel F, Aral, N (editörler). *Gelişimsel Destek Programları Tanımlar ve programlar*. Ankara: Hedef CS Yayıncılık, 2018: 35.
108. Kuşçu Ö. Ekolojik Sistemler Kuramı. İçinde: Doğan Ö (editör). *Gelişim Kuramları*. Ankara: Hedef CS Yayıncılık, 2018: 200.
109. Yumuş M. Bebeklerde ve yeni yürüyen çocuklarda dil gelişimi. İçinde: Turan F, Akoğlu G (editörler). *Erken Çocukluk Eğitiminde Dil Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2021: 90-131.
110. Turan F. Bebeklerin ve Yeni Yürüyen Çocukların Dil Gelişimini Destekleme. İçinde: Turan F, Akoğlu, G (editör). *Erken Çocukluk Eğitiminde Dil Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2021: 132-68.

111. Arslan R. Annelere yönelik hazırlanan duyuşal gelişim destek programının otizmli çocuklarının duyuşal ve sosyal gelişimlerine olan etkisinin incelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, 2021.
112. Taygur Altıntaş T. Etkileşimli Oyun Temelli Gelişim Destek Programının Bebeklerin Bağlanma Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2020.
113. Aksakal B. Oyun Temelli Sosyal Beceri Geliştirme Programının Koruyucu Bakım Altındaki 6 Yaş Çocukların Sosyal Beceri Ve Duygu Düzenleme Düzeyine Etkisi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, 2020.
114. Demir E. Oyun Temelli Baba-Bebek Etkileşim Programının Baba Ve Bebek Davranışları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2016.
115. Sezgin E. Çocukların Davranışsal Öz-Düzenleme Becerilerine Oyun Temelli Eğitimin Etkisinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2016.
116. Aksoy P. Hikâye Anlatma Temelli Ve Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Anasınıfına Devam Eden Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Ev Ekonomisi Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2014.
117. Lawshe CH. A quantitative approach to content validity. *Pers Psychol* 1975, 28(4): 563-75.
118. Yurdagül H. Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliliği İçin Kapsam Geçerlilik İndeksinin Kullanılması Denizli: XIV.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. <https://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/PamukkaleBildiri.pdf> Son erişim tarihi 21.05.2022.
119. Yeşilyurt S, Çapraz C. Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *EUJEF* 2018, 20(1): 251-64.
120. Tekin İftar E, Kurt O, Çetin Ö. Yüksek ve düşük uygulama güvenilirliğiyle sunulan sabit bekleme süreli öğretim uygulamalarının karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 2011, 11(1): 363-81.

121. Küçük Şahin İ, Tortop HS. Gelişimsel oyun terapisinin okul öncesi dönemdeki çocukların dil ve sosyal gelişim düzeylerine etkisinin incelenmesi. *JGEDC* 2019, 6(2): 65-73.
122. Walker SP, Chang SM, Vera-Hernández M, Grantham-McGregor S. Early childhood stimulation benefits adult competence and reduces violent behavior. *Pediatrics* 2011, 127(5): 849-57.
123. Bayam A. 2-6 yaş arasındaki otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara uygulanan oyun seansının sosyal beceri ve dil gelişiminde yol açtığı değişimin incelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Psikoloji Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi, 2017.
124. Dunst CJ, Raab M, Trivette CM. Characteristics of naturalistic language intervention strategies. *SLP-ABA* 2012, 5: 8-15.
125. Mousley VLS. *Effects of early language experience on social communicative development in toddlers*. England: UCL (University College London), 2022.
126. Erdemir S. Erken destek eğitim programının 18-36 aylık çocukların gelişimine etkisini incelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İlköğretim Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2009.
127. Bento G, Dias G. The importance of outdoor play for young children's healthy development. *Porto Biomed J* 2017, 2(5): 157-60.
128. Dinkel D, Snyder K, Patterson T, Warehime S, Kuhn M, Wisneski D. An exploration of infant and toddler unstructured outdoor play. *Eur Early Child Educ Res J* 2019, 27(2): 257-71.
129. Ummanel A, Dilek A. Gelişim ve öğrenme. İçinde: Güneş F (editör). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi, 2016: 35-52.
130. Mayor J, Mani N. A short version of the MacArthur–Bates Communicative Development Inventories with high validity. *Behav Res Methods* 2019, 51(5): 2248-55.
131. Ferjan Ramirez N, Lytle SR, Kuhl PK. Parent coaching increases conversational turns and advances infant language development. *PNAS* 2020, 117(7): 3484-91.
132. Ersan C. Babalara verilen dil eğitim programının çocukların alıcı dil gelişimine etkisi. *Eğitim ve Bilim* 2015, 40(180): 51-71.

133. Güneş F. Ninnilerin çocukların dil ve zihinsel gelişimine etkisi. *ZfWT* 2010, 2(3): 27-38.
134. Babaç EE, Yıldız G. Dil gelişiminde müziğin yeri. *Fine Arts* 2018, 13(3): 10-22.
135. Yumuş M. Paylaşımlı kitap okuma müdahale programının ebeveynlerin deneyimlerine bebeklerin dil gelişimine ve erken okuryazarlık becerilerine etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2018.
136. Hafızoğlu Çelik G, Er S, Yıldız Bıçakçı M. Etkileşimli Kitabi Okuma Sürecinin Çocukların Dil Gelişimlerine Etkisi. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2020, 3(1): 1-10.
137. Neri E, De Pascalis L, Agostini F, Genova F, Biasini A, Stella M, Trombini E. Parental book-reading to preterm born infants in NICU: The effects on language development in the first two years. *IJERPH* 2021, 18(21): 11361.
138. Raikes H, Alexander Pan B, Luze G, Tamis LeMonda CS, Brooks Gunn J, Constantine J, Banks Tarullo L, Abigail Raikes H, Rodriguez ET. Mother-child bookreading in low-income families: Correlates and outcomes during the first three years of life. *Child Dev* 2006, 77(4): 924-53.
139. Korzh TN, Shuvalova AA. The relevance of music in babies' language development. Педагогические Науки: Актуальные Вопросы Теории И Практики. 2021: 6-10.
140. Rohlfing KJ, Nomikou I. Intermodal synchrony as a form of maternal responsiveness: association with language development. *LIA* 2014, 5(1): 117-36.
141. McCabe PC, Meller PJ. The relationship between language and social competence: How language impairment affects social growth. *Psychol Sch* 2004, 41(3): 313-21.
142. Brooks R, Meltzoff AN. Infant gaze following and pointing predict accelerated vocabulary growth through two years of age: A longitudinal, growth curve modeling study. *J Child Lang* 2008, 35(1): 207-20.
143. San San Kyaw K, Tin ST, Underwood L, Grant C. Effects of home language environment and household crowding on early expressive language development. *J Dev Behav Pediatr* 2020, 41(4): 289-98.

144. Küçük S. Primer konuşma ve dil gecikmesi ile anne bebek bağlanması arasındaki ilişkinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Anabilimdalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2019.
145. İşçan G. Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Yatan Preterm Bebeklerin Annelerinin Bebeklerine Bağlanmasını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilimdalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, 2017.
146. Başdaş Ö, Efe YS, Erdem E, Özdemir A, Tamer G, Öztürk A. Anne bebek bağlanmasını etkileyen faktörler. *YOBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2022, 3(2): 130-6.
147. Winnicott DW. *Oyun ve Gerçeklik*. İstanbul: Metis Yayınları, 2017: 33.
148. Butcher RL, Gersch IS. Parental experiences of the “Time Together” home visiting intervention: an attachment theory perspective. *Educ Psychol Pract* 2014, 30(1): 1-18.
149. Fancourt D, Perkins R. Associations between singing to babies and symptoms of postnatal depression, wellbeing, self-esteem and mother-infant bond. *Public Health* 2017, 145: 149-52.
150. Fancourt D, Perkins R. The effects of mother–infant singing on emotional closeness, affect, anxiety, and stress hormones. *Music Sci* 2018,1: 1-10.
151. Creighton AL, Atherton M, Kitamura C, Trondalen G. Singing play songs and lullabies: Investigating the subjective contributions to maternal attachment constructs. *AJMT* 2013, 24: 17-47.
152. Persico G, Antolini L, Vergani P, Costantini W, Nardi MT, Bellotti L. Maternal singing of lullabies during pregnancy and after birth: Effects on mother–infant bonding and on newborns’ behaviour. Concurrent Cohort Study. *Women Birth* 2017, 30(4): 214-20.
153. Cline KD, Dimmitt E, Gann M. Books before birth: a qualitative multiple case study of mothers reading to babies in utero. *J Reprod Infant Psychol* 2022: 1-14.
154. Canfield CF, Miller EB, Shaw DS, Morris P, Alonso A, Mendelsohn AL. Beyond language: Impacts of shared reading on parenting stress and early parent–child relational health. *Dev Psychol* 2020, 56(7): 1305.

EKLER

EK-1.Özgeçmiş

EK-2.Etik Kurul Onayı

EK-3. Bingöl İl Sağlık Müdürlüğü İzin Yazısı

EK-4. Aydınlatılmış Onay Formu

AYDINLATILMIŞ ONAM

Sayın ebeveyn,

İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü öğretim Üyesi Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM danışmanlığında doktora yapmaktayım. “Oyun Temelli Dil Destek Programının 12-24 Aylık Bebeklerin Gelişimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi” konulu tez çalışmasını yürütüyorum. Bu araştırma ile ilgili size bilgi vermek ve sizi gönüllü olarak araştırmaya davet etmek istiyorum.

Bu çalışmanın amacı Oyun temelli dil destek programının 12-24 aylık bebeklerin gelişimleri üzerinde etkisi olup olmadığı belirlenmesidir. Araştırma kapsamında bebekler ve aileleri ile ilgili kişisel bilgilere ulaşmak amacıyla Kişisel Bilgi Formu, 12-24 aylık bebeklerin dil gelişimlerini belirlemek için Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE I-II), gelişim düzeylerini belirlemek için Ankara Gelişim Envanteri Testi (AGTE) ve bağlanma düzeylerini belirlemek için Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği yöneltilecektir.

Araştırmaya katılımınız 12-24 aylık bebeğinizin gelişim ve bağlanma düzeyinin ölçme araçları aracılığıyla belirlenmesine ve oyun temelli dil destek programının bebeğinizin ölçülen alanlardaki etkisini anlamaya yardımcı olacaktır.

Araştırmaya katılmak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmaya katılmayı kabul etmeyebilir veya kabul ettikten ve başladıktan sonra devam etmemeye karar verebilirsiniz. Kabul etmemeniz ya da yarım bırakmanız durumunda, hiçbir olumsuz tutumla ya da sonuçla karşılaşmayacaksınız. Araştırma kapsamında sizden alınan bilgiler gizli tutulacak ve kimlik bilgileriniz araştırma sonuçları içinde yer almayacaktır. Bu çalışmanın sizin ya da bebeğinizin sağlığına herhangi bir zararı olmayacaktır.

Araştırma kapsamında yapılacak görüşmeler sizin müsaitlik durumunuza göre belirlenecek ve araştırmanın öncesi, sonrası ve araştırma sonlandıktan 3 hafta sonra sizlerle yapılan görüşmelerde sizlere ölçek formları doldurtulacaktır. Bu işlem yaklaşık 60 dakika sürmektedir. Sizlere bu araştırmaya katıldığınız için herhangi bir maddi katkı verilmeyecektir.

Araştırma ile ilgili aklınıza takılan sorular için aşağıda belirttiğim telefon ve adres bilgilerimden benimle iletişime geçebilirsiniz. Araştırmaya katılamamak ya da araştırmadan her hangi bir aşamada sizin hakkınız ve seçiminizdir. Bu araştırmaya

katılmasını kabul ediyorsanız lütfen aşağıya adınızı ve soyadınızı yazarak imzanızı atınız.

Araştırma İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı’nda Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM danışmanlığında yürüttüğüm doktora tez çalışmamdır. Çalışma ile starkocin@hotmail.com adresinden ulaşabilirsiniz.

ONAM FORMU

“Oyun Temelli Dil Destek Programının 12-24 Aylık Bebeklerin Gelişimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi” çalışması bana sözlü olarak da açıklandı. Çalışma ile ilgili tüm sorularıma tatmin edici cevaplar aldım. Çalışmaya kendi rızamla gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Ebeveynin
Adı-Soyadı

Tarih

İmza

Sorumlu Araştırmacı
Suna VURAL

Tarih

İmza

EK-5. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bebegin Yaşı (Gün-Ay-Yıl olarak yazınız):

Bebegin Cinsiyeti:

☐ Kız

☐ Erkek

Kardeş Sayısı:

☐ Kardeşi Yok

☐ 1 Kardeş

☐ İki Kardeş ve Üzeri

Doğum Sırası:

☐ İlk Çocuk

☐ Orta/ortadan biri

☐ Son Çocuk

Anne Yaşı:

☐ 30 yaş ve altı

☐ 31-40 yaş

☐ 41-50 yaş

☐ 51 yaş ve üzeri

Baba Yaşı:

☐ 30 yaş ve altı

☐ 31-40 yaş

☐ 41-50 yaş

☐ 51 yaş ve üzeri

Anne Öğrenim Düzeyi:

☐ İlkokul

☐ Ortaokul

☐ Lise

☐ Önlisans

☐ Lisans

☐ Yüksek Lisans/Doktora

☐ Diğer

Baba Öğrenim Düzeyi:

☐ İlkokul

☐ Ortaokul

☐ Lise

☐ Önlisans

☐ Lisans

☐ Yüksek Lisans/Doktora

☐ Diğer

Aylık Gelir Durumunuz

a) Gelirim giderimden az

b) Gelirim giderime eşit

c) Gelirim giderimden fazla

Çalışma Durumunuz

☐ Kamu

☐ Özel Sektör

☐ Herhangi bir işte çalışmıyorum

EK-6. Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE) Kullanım İzni

EK-7. Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği Kullanım İzni

EK-8. Ankara Gelişim Envanteri Testi (AGTE) Uygulayıcı Sertifikası

EK-9. Türkçe İletişim Gelişim Envanteri (TİGE I-II)

EK-10. Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği

DOĞUM SONRASI BAĞLANMA ÖLÇEĞİ							
F	İFADE	HER ZAMAN	ÇOK SIK	EPEY SIK	BAZEN	NADİREN	HİÇ
1	Kendimi bebeğime yakın hissediyorum						
1	Bebeğimin olmadığı eski günlere dönmeyi diliyorum						
2	Kendimi bebeğimden uzak hissediyorum						
2	Bebeğimi kucaklamayı seviyorum						
2	Bebeğim olduğuna üzülüyorum						

EK-11. Ankara Gelişim Envanteri Testi (AGTE)

12 AYDAN 13 AY SONUNA KADAR (12,13 Aylar)

60. Kollarını uzatarak elbisesinin giydirilmesinde yardımcı olur mu?					☐
61. İsteddiği bir eşyayı eliyle gösterir mi?	☐				
62. Bir şeyi isteyip istemediğini belli eder mi? (evet ise ne yaptığını sorunuz)					☐
63. Yardımsız bir kaç adım atar mı?			☐		
64. Yardımsız yürür mü?			☐		
65. Sepet, kova, file içine birşeyler koyarak taşır mı?					☐
66. "Bana ayakkabını göster" dersiniz gösterir mi?	☐				
67. Tek tek kelimelerle konuşur mu? Örnek vermesini isteyiniz.	☐				
68. Bazı işleri kendi başına yapmakta ısrar eder mi?					☐
69. Ayaktayken topa ayağı ile vurur mu?			☐		
70. "Kapıyı kapat" gibi söylenen basit işleri yapar mı?	☐				

14 AYDAN 15 AY SONUNA KADAR (14,15 Aylar)

71. Evdeki bazı eşyaların yerlerini bilir mi? Örneğin bardağın mutfakta olduğunu bilir mi?	☐				
72. Bebek sever mi? Bebeğine dayak atar mı? Kendinden ufak bir bebeği sever mi?					☐
73. Sandalyeye, sedire çıkar mı?			☐		
74. Arkasından oyuncak çekerek yürür mü?			☐		
75. Koşar mı?			☐		
76. Ayakkabı ve çorabını çıkarır mı?					☐

EK-12. Ebeveyn Görüşme Formu

EBEVEYN GÖRÜŞME FORMU

Sayın.....

1. Oyun Temelli Dil Destek Programı'nın 12-24 aylık bebeğinize katkıları hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Oyun Temelli Dil Destek Programı'nın ailenize ve size katkıları hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Oyun Temelli Dil Destek Programı'nın eğitimcisi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

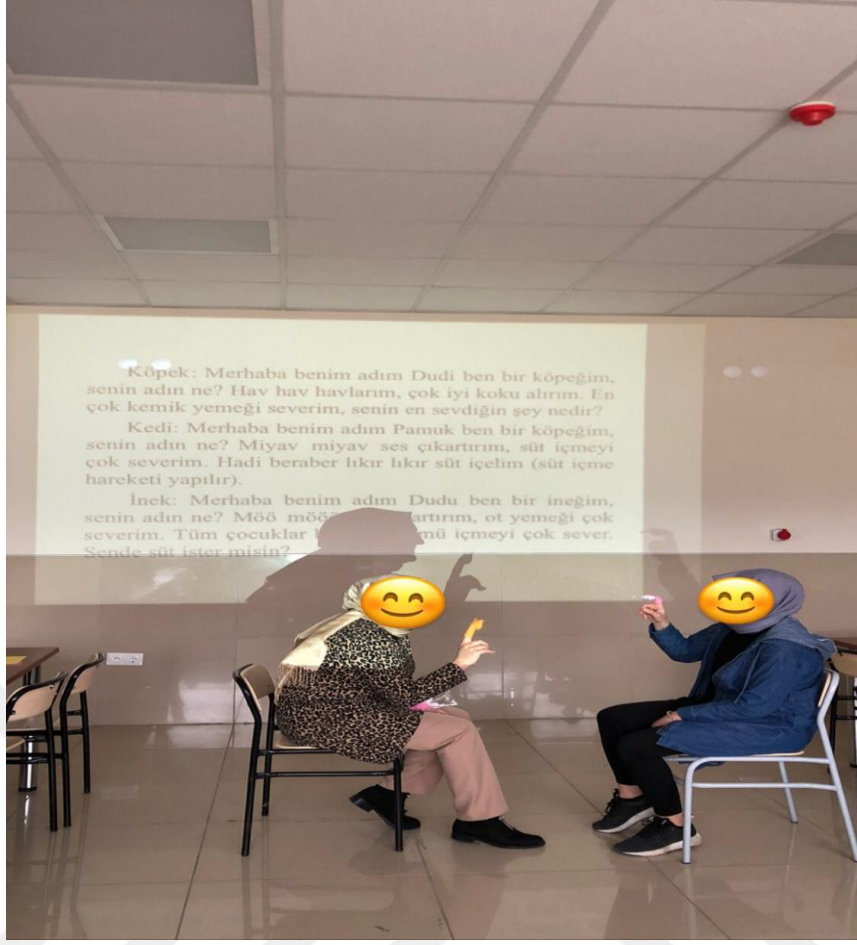

EK-13. Oyun Temelli Dil Destek Programı Eğitim Yeri Fotoğrafları

EK 14. Eğitim Materyallerinin Fotoğrafları

EK 15. Annelerin Bebekleriyle Yaptıkları Uygulamalara Yönelik Fotoğraflar

EK 16. Uygulama Güvenirlik Formu

UYGULAMA GÜVENİRLİĞİ VERİ FORMU

Gözlemci:

Tarih:

Eğitimci davranışları/Oturumlar	Evet	Hayır
Uygulama ortamını düzenler		
Uygulama materyalini hazırlar		
Annelerin dikkatini çeker		
Eğitimin amacına uygun konuyu anlatır		
Oyunları göstererek ve uygulayarak anlatır		
Annelerden gelen soruları yanıtlar		
Oturumu sonlandırır		
Toplam		
Yüzde		

EK 17. Oyun Temeli Dil Destek Programı Örneği

2.OTURUM

Kazanımlar:

- Bebeğin gelişiminde dil gelişiminin önemini açıklar
- Bebeğin hangi aylarda hangi oyunları oynayabileceğini, neler yapabileceğini fark eder
- Bebeğin dil gelişimini destekleme konusunda neler yapabileceğini sıralar

1.ETKİNLİK: BEBEKLERDE DİL GELİŞİMİ VE ÖNEMİ

Eğitimci ebeveynlerle geçen hafta evlerinde neler yaptıkları hakkında sohbet eder. Daha sonra etkinliğe geçer.

Etkinliğin Amacı: Bebeklerde dil gelişimi ve önemini bilmek

Materyal: Projeksiyon cihazı, bilgisayar

Süre:15 dakika

Yöntem ve Teknikler: Anlatım, Soru-cevap

Öğrenme Süreci: Eğitimci ebeveynlere “Bebekler dili nasıl öğrenir?” diye sorar. Ebeveynlerin cevapları dinlenir. Daha sonra eğitimci bebeklerde dil gelişimine yönelik hazırlamış olduğu sunumu powerpoint yardımı ile anlatır.

Etkinlikte Dikkat Edilecek Noktalar: Ebeveynlerin görüşlerini ifade etmelerine izin verilir.

Yararlanılan Kaynaklar:

Değerlendirme: Etkinlik amacına ulaştı mı?, Etkinlik uygulanırken herhangi bir sorun yaşandı mı?

Ebeveynlerin etkinlikle ilgili görüşleri dinlendikten sonra ikinci etkinliğe geçilir.

2.ETKİNLİK: MERHABA TANIŞALIM MI?

Gelişim Göstergeleri: *Nesnelerin ya da kişilerin adını söyler, *Tek sözcükle cümle kurar,*Sorulduğunda adını söyler.

Materyal: Hayvan, kuklalar (köpek, kedi, tavşan vb)

Süre:15 dakika

Yöntem ve Teknikler: Gösteri, Anlatım

Öğrenme Süreci: Eğitimci ebeveynlere bebekleriyle evde oynayabileceği etkinliği uygulamalı olarak gösterir. Öncelikle eğitimci etkinlikte kullanacağı kuklaları ebeveynlere tanıtır ve evde nasıl kukla yapabilecekleri hakkında bilgi verir. Eğitimci eline tavşan kuklasını takar ve oyuncak bebeğin karşısına geçer. Oyuncak bebeğe doğru

“Merhaba benim adım Zeze ben bir tavşanım. Senin adın ne ? Bak benim uzun dişlerim var. Tüylerime bak uzun ve yumuşacık, dokun. Bak ne kadar yükseğe zıplıyorum, ben zıp zıp koşarım. Hadi Zıp zıplayalım beraber.” Oyun devam ederken çok yoruldum karnımda çok acıktı. Hmmm ne yesek acaba,? Ben havuç yerim turuncu turuncu, dişlerim o yüzden çok sağlıklı gibi devam edilir. Sonra bunu köpek, kedi ve diğer hayvanlar içinde tekrar eder. Köpek: Merhaba benim adım Dudi ben bir köpeğim, senin adın ne? Hav hav havlarım, çok iyi koku alırım. En çok kemik yemeği severim, senin sevdiğin şey nedir? Kedi: Merhaba benim adım Pamuk ben bir köpeğim, senin adın ne? Miyav miyav ses çıkartırım, süt içmeyi çok severim. Hadi beraber lıkır lıkır süt içelim (süt içme hareketi yapılır). İnek: Merhaba benim adım Dudu ben bir ineğim, senin adın ne? Möö mööö ses çıkartırım, ot yemeği çok severim. Tüm çocuklar benim sütümü içmeyi çok sever. Sende süt ister misin? Sonrasında etkinliğin daha iyi anlaşılması için ebeveynleri ikili gruplara ayırır biri bebek rolüne girer, biride anne-baba rolüne girer ve etkinliği uygulatır. Eğitimci ebeveynlerin uygulamalarını izler. Eğitimci ebeveynlerden bu oyunu evde bebeklerine oynatırken çocuğun iki hayvan seçmesini ve bu iki hayvan kuklası üzerinde oyunu oynamalarını ister.

Etkinlikte Dikkat Edilecek Noktalar: Kullanılan materyallerin bebek için zararlı olmamasına dikkat edilir.

Değerlendirme:-Etkinlik amacına ulaştı mı?,-Etkinlik uygulanırken herhangi bir sıkıntı yaşandın mı?

Etkinlikten sonra ebeveynlere “Bebeğin dil gelişimini desteklemek için farklı olarak neler yapabiliriz?” sorusuna sorar ve cevapları dinler. Daha sonra diğer etkinliğe geçer.

3.ETKİNLİK: ANNEMİ BABAMI TANIYORUM

Gelişim Göstergeleri: *Anne- baba sözcüklerini anlamına uygun kullanır, *Sorulduğunda adını söyler, *Tanıdığı nesneleri isimlendirir.

Materyal: 3 adet Islak mendil kapağı, fon kartonu. Anne-baba ve bebeğin fotoğrafı

Süre:15 dakika

Yöntem ve Teknikler: Anlatım, Oyun

Öğrenme Süreci: Eğitimci öncelikle dil gelişimine yönelik materyali nasıl hazırladığını anlatır ve gösterir. 3 adet ıslak mendil kapağı kalın kartona yapıştırılır. Kapaklar açılarak içine anne-baba ve bebeğin fotoğrafı yapıştırılır. Daha sonra yetişkin bebeğin karşısına oturur “Sar Sar sar makarayı” tekerlemesi hareketleriyle birlikte

söylenir. Ardında anne bebeğin önüne hazırladığı kartonu koyar ve bebeğin kapağı açması desteklenir. Bebek kapağı açıp fotoğrafı gördüğünde “Bak burada kim varmış?” denilir. Sonra “Baban nerede, hadi babayı bulalım denilir” babanın olduğu kapak açılır. “Aaaa burada anne varmış, annen seni çok seviyor” denilir. “Burada.....varmış denilerek bebeğin ismi söylenilir ve oyun bu şekilde bebeğin resimleri gördüğünde “anne, baba ve ben” şeklinde cevaplayana kadar devam ettirilir. Eğitimci ebeveynlere örnek olması açısından uygulama yapar. Sonra birkaç ebeveynle uygulama tekrar edilir.

Sar Sar Sar Makarayı

Sar sar sar makarayı (Kollar öne doğru sarılır)

Çöz çöz çöz makarayı (Kollar geriye doğru sarılır)

Şöylede böyle şak şak şak (Eller çırpılır)

Komşu komşu tak tak tak (Kapıya vuruyormuş öykünmesi yapılır)

Aslan geliyor kaplan geliyor (Ayaklar iki yana açılarak zıplanır)

Tıp (Herkes susar)

Etkinlikte Dikkat Edilecek Noktalar: Kullanılacak kartonun kenar ve köşelerinin bebeğe zarar vermeyecek materyalden oluşmasına dikkat edilir.

Değerlendirme:-Etkinlik amacına ulaştı mı?, -Etkinlik uygulanırken herhangi bir sıkıntı yaşandı mı?

Eğitimci ebeveynlerden “Merhaba Tanışalım mı?” ve “Annemi babamı tanıyorum” etkinliğini evde uygulamaları ve bebekleriyle her gün tekrar etmelerini ister. Eğitimci oturum sonunda ebeveynlere oturumu değerlendirmeleri için “Ebeveyn Değerlendirme Formunu” dağıtır ve ebeveynlerin doldurmalarını ister. Eğitimci daha sonra ebeveynlerden evde yapacakları etkinliklerle ilgili herhangi bir sorularının olup olmadığını sorar ve oturumu sonlandırır.

Ebeveyn Değerlendirme Formu				
	Neler öğrendim?	Çocuğumun gelişiminde bir değişiklik oldu mu?		
		Evet	Hayır	Kısmen
1. Etkinlik:				
2. Etkinlik:				
3. Etkinlik:				